

СЛУЖБА

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

Службени весник Социј. Репуб.
Makedonije

р. 1. 4. 51

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА СФРЈ“ излегува во издание на српскохрватски односно на хрватскохрватски, словенечки и македонски јазик — Огласи според тарифата — Жиро-сметка кај Народната банка за претплата и посебни издања 101-13-602-32 за огласи 101-13-602-31.

Среда, 7 април 1965

БЕЛГРАД

БРОЈ 17

ГОД. XXI

Цена на овој број е 240.— дин. — Претплата за 1965 година изнесува 2.500.— дин. а за странство 3.500.— динари — Редакција: Улица Јована Ристиќа бр. 1. Пошт. факс 226 — Телефони: централа 50-931, 50-932, 50-933 и 51-661. Служба за претплата 51-732 и Продавница служба 51-671

352.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА РАБОТНИТЕ ОДНОСИ

Се прогласува Основниот закон за работните односи, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 2 април 1965 година и на седницата на Организационо-политичкиот собор од 2 април 1965 година.

П. Р. бр. 288
4 април 1965 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ОСНОВЕН ЗАКОН ЗА РАБОТНИТЕ ОДНОСИ

Дел прв ОСНОВНИ НАЧЕЛА

Член 1

Остварувајќи го самоуправувањето врз основа на слободно здружениот труд со средствата за работа во општествена сопственост, работните луѓе во работните организации воспоставуваат како членови на работната заедница меѓусебни односи и самостојно ги утврдуваат меѓусебните должности и правата што произлегуваат од здружениот труд (работни односи).

Член 2

(1) Работните луѓе слободно стапуваат на работа во работната организација и по своја волја престануваат да работат во неа.

(2) Со стапувањето на работа во работната организација работникот станува рамноправен член на работната заедница и ги презема должностите и се здобива со правата при работата и по основот на работата.

(3) Против волјата на својот член работната заедница може да одлучи да му престане работата во работната организација и членството во работната заедница само ако утврди, согласно со одредбите од овој закон, дека нема повеќе услови за неговата работа во таа работна организација.

(4) Со престанокот на работата во работната организација односно со неговото исклучување од работната заедница, на работникот му престануваат должностите и правата што се здобиваат на работа и по основот на работа во таа работна организација.

Член 3

(1) Работната заедница ги уредува работните односи со статутот и со други општи акти што ги донесува непосредно или преку органите на управувањето на работната организација (во понатамошниот текст: органите на управувањето).

(2) Уредувањето на работните односи работната заедница го заснова врз социјалистичките начела, врз меѓусебната соработка и одговорноста во работата на еден член на работната заедница спрема друг и спрема работната заедница како целина.

(3) Остварувајќи го начелото на рамноправна соработка во работата и управувањето, работната заедница создава потребни услови со кои им овозможува на сите свои членови како поединци или како членови на потесните и пошироките работни заедници во работната организација што понекогаш, активно и самостојно, да учествуваат во изнесувањето и разгледувањето на секој предлог со кој се уредува кое и да било прашање од работните односи.

(4) Основните одредби за работните односи работната заедница ги утврдува во статутот на работната организација (во понатамошниот текст: статутот).

(5) Со правилникот или со друг општ акт на работната организација (во понатамошниот текст: општиот акт) работната заедница поблиску ги определува условите и начинот на здобивање и остварување на должностите и правата што произлегуваат од здружениот труд.

(6) Со закон и со статутот се определува кои општи акти за работните односи задолжително донесуваат работната заедница на работната организација, како и начинот и постапката за нивното донесување.

Член 4

Работните односи се остваруваат во организираната работа во која секој работник си има определено работно место односно работа (во понатамошниот текст: работно место) кое е самостојно но и составен дел на работниот процес на работната организација.

Член 5

Работната заедница ја организира работата во работната организација на начин кој на нејзините членови, во согласност со условите определени со закон, им обезбедува да ги остваруваат правата на ограничено работно време.

Член 6

Со развивањето на производните сили, со унапредувањето на производноста на трудот и работните процеси и со самоуправното уредување на односите при работата работната заедница, покрај условите што ги обезбедува општествената заедница, придонесува за остварувањето на правото на работа и на постојаност на запослувањето на работникот.

Член 7

Создавајќи материјални, општествени и хумани услови за работа, работната заедница, во согласност со организацијата на работата, му обезбедува на

секој член да учествува во процесот на работата според личната работна способност и склоност и со тоа го овозможува и го поттикнува процесот на ослободувањето на трудот и во областа на работните односи.

Член 8

Остварувајќи го начелото: секој според своите способности, работната заедница е должна да обезбеди:

1) во организацијата на работниот процес и во управувањето да може да дојде до израз фактичната стручна образованост и работната способност на секој одделен работник и работниот процес да се развива и унапредува така што да овозможува развивање на работните способности и личноста на секој работник;

2) поголемите способности да повлекуваат и преземање на посложени и поодговорни работи и должности, но и соодветни услови и поттикнувања за полно пројавување на такви способности;

3) работните способности на работникот да се оценуваат само со неговото успешно извршување на барањата и задачите на работното место.

Член 9

(1) Остварувајќи го начелото: секому според работата, работната заедница е должна да обезбеди:

1) работникот за еднаква работа остварена под еднакви услови, да учествува со еднаков удел во распределбата на средствата за лични доходи и во остварувањето на другите права што се здобиваат според резултатите од работата;

2) учеството на работникот во распределбата на средствата за лични доходи и во остварувањето на другите права што се здобиваат според резултатите од работата, да се утврдува само врз основа на сложеноста на работата и другите барања на работното место на кое работи работникот и неговиот работен придонес во извршувањето на задачите на работното место;

3) работниците да се рамноправни меѓусебно, без оглед на националноста, расата, верата, полот, јазикот, образованието, општествената положба или припадноста на определена организација;

4) работниците што непосредно да ги утврдуваат основите и мерилата за распределба на личните доходи, за определување на должината на годишниот одмор и другите права што се здобиваат според резултатите од работата за утврдување на работното време, пробната работа и др.

(2) Со сите права и во полн обем кој му одговара на степенот на остварувањето на работните должности и работните обврски, кога е обемот на правата обусловен со нивното извршување, се здобива работник кој работи со полно работно време,

(3) Со правото на учество во самоуправавањето и во распределбата на доходот во работната организација работникот се здобива врз основа на личната работа во работната организација, независно од должината на работното време во кое работи.

Член 10

Работниците остваруваат право на социјално осигурување, на заштита при работата, на стручно оспособување, на материјално обезбедување за време во кое привремено не работат и други права кои можат да се стекнат по основот на работата според посебни закони и самоуправни акти.

Член 11

(1) Работникот на своето работно место има општи и посебни должности спрема работата и одговорности спрема друг работник, општествените средства за работа и работната и општествената заедница.

(2) За повреда на обврските од ставот 1 на овој член, како и за штета предизвикана со своја вина, работникот одговара лично.

Член 12

Претресувањето на предлозите и утврдувањето на општите акти со кои во работните организации

се остваруваат начелата за работните односи утврдени со Уставот и со закон, е јавно.

Член 13

Повредата на самоуправноста и рамноправноста и секоја присилба или самоволие во уредувањето и остварувањето на работните односи повлекуваат одговорност утврдена со закон.

Член 14

На работниците им се обезбедува судска заштита во остварувањето на правата при работа и по основот на работа во работните организации, според постапката утврдена со закон.

Член 15

Во уредувањето и остварувањето на работните односи работната заедница ја користи иницијативата и активноста на синдикатите и обезбедува при претресувањето на предлозите што се однесуваат на работните односи нејзините членови да се запознаат со мислењата и предлозите на синдикатот и другите општествено-политички организации и здруженија за применувањето на начелата од овој закон врз конкретните односи и решенијата од областа на работните односи.

Член 16

Изразувајќи ги основните начела за односите помеѓу работниците по основот на здружениот труд со средствата во општествена сопственост, начелата од овој закон, заедно со начелата од Уставот, се основ за толкување на одредбите од законите, статутите и општите акти за работните односи.

Член 17

(1) Начелата, должностите и правата утврдени со овој закон се однесуваат на сите работници што работат во работни и други организации, државни органи и здруженија (во понатамошниот текст: работната организација), ако со овој или друг закон не е определено поинаку.

(2) На работните луѓе кои на начинот и под условите утврдени со закон вршат со лична работа самостојна дејност или учествуваат со своја лична работа на посебен начин во здружениот труд на работни организации односно им вршат услуги на правни и физички лица, се применуваат начелата, должностите и правата утврдени со овој закон, според особеностите под кои се врши оваа работа.

(3) Должностите и правата на работниците на работа кај лица кои врз основа на закон можат да запослуваат работници, се уредуваат со посебен закон, во согласност со социјалната, материјалната, правната и другата заштита што им се гарантира на работните луѓе со овој закон.

(4) Одредбите од овој закон не се однесуваат на работните луѓе што работната организација повремено или привремено ги ангажира со договор за дејо за вршење определена работа.

Дел втор

ПРАВА И ДОЛЖНОСТИ НА РАБОТНИКОТ

1. Стапување на работникот на работа во работна организација

Член 18

Работната заедница е должна секое слободно работно место и условите на работата јавно да ги огласи по пат на јавните средства за информации и да му го пријави на органот на службата за запослување работници. Во исклучителни случаи утврдени со статутот, работната заедница може слободното работно место јавно да го огласи со свои средства за информации и огласување (разгласни станици, огласни табли и сл.).

Член 19

(1) Секое слободно работно место му е достапно на секој работник ако ги исполнува општите и по-

себните услови и ако својата слободна волја за стапување на работа на определено работно место во работната организација ја соопштил во рокот и на начинот определен во огласот за слободното работно место.

(2) Работникот што сака да стапи на работа во работна организација мора да има наполнети нај-малку петнаесет години живот и да ги исполнува условите на општата здравствена способност.

(3) Со статутот или со друг општ акт, со закон или со пропис на извршниот совет можат да се определат и посебни услови според барањата на работното место односно особеностите под кои се врши работата (стручна спрема, граница на годините на животот, посебни здравствени услови, посебни психофизички способности и др.).

(4) Никој не може да ја ограничи слободата на работникот во изборот на работната организација во која сака да стапи на работа, ниту работната заедница самостојно да одлучи за неговото примање на работа во работната организација под условите утврдени со овој закон.

(5) Работник има право да работи едновременно во повеќе работни организации и на тој начин да остварува полно работно време.

(6) Странски државјанин или лице без државјанство, стапува на работа во работна организација под општите услови од овој закон и посебните услови што ќе ги пропише сојузниот секретар за труд.

Член 20

(1) Работната заедница може како посебен услов за работа на работникот на определено работно место да утврди и пробна работа.

(2) Со пробната работа може да се утврдува само дали работните способности на работникот (стручната спрема, работната умешност, работните навики и сл.) ги задоволуваат барањата на работното место на кое стапува тој, односно дали може работникот успешно да ги исполнува работните задачи.

(3) За пробна работа можат да се определат само оние работни задачи кои редовно се вршат на определено работно место и под редовните услови на работата, и само во обемот што е неопходен да ги покаже работникот своите способности.

(4) Пробната работа и начинот и формата за утврдување на способностите на работникот работната заедница ги утврдува според особеностите на работата во одделни дејности (извршување определени работни задачи, аудиција, рок за извршување на задачите и сл.). Работната заедница е должна да определи свои органи што се должни да го следат и оценат извршувањето на задачите определени за пробната работа.

(5) Работникот што не ќе ги изврши успешно барањата на пробната работа, не ги исполнува условите за понатамошна работа во работната организација. На таков работник му престанува работата во работната организација со денот на врачувањето на писмената оценка за резултатот на пробната работа.

(6) Работникот кој смета дека работата во работната организација на определено работно место не им одговара на неговите работни способности има право во секое време во текот на пробната работа и без образложение да престане да работи во работната организација и да истапи од работната заедница. Во тој случај работникот не е должен да остане на работа онолку време колку е утврдено со општиот акт за случај на престанок на работата на работник во работната организација.

Член 21

(1) Работните места во работната организација се пополнуваат, по правило, со конкурс.

(2) Работните места утврдени со статутот како раководни задолжително се пополнуваат со конкурс. По исклучок, извршниот совет може да ги пополнува работните места на државни функционери и без конкурс.

(3) Со конкурс задолжително се пополнуваат и други работни места, ако е тоа определено со закон, со пропис на извршниот совет или со општ акт на работната организација.

(4) Ако работното место се пополнува со конкурс, примениот кандидат стапува на работа во работната организација кога одлуката за неговиот избор ќе стане правносилна, доколку не бара или се согласи да стапи на работа кога таа одлука ќе стане конечна.

Член 22

(1) Конкурсот е јавен и мора да се објави по пат на јавни средства за информации.

(2) Во огласот за конкурсот работната заедница е должна да го определи рокот до кој можат да се поднесат пријави за конкурс, како и условите што мора работникот да ги исполнува за работа на работното место што се пополнува по пат на конкурс.

(3) За извршениот избор работната заедница е должна да го извести секој учесник на конкурсот во рокот определен во огласот за конкурсот, со поука дека има право да ги разгледува конкурсните материјали.

(4) Секој учесник на конкурсот кој смета дека е повредена утврдената постапка за спроведување на конкурсот а повредата на постапката суштествено можела да влијае врз одлуката за изборот на кандидатот или примениот кандидат да не ги исполнува условите предвидени со конкурсот, има право на приговор во рок од 8 дена од денот на приемот на одлуката за изборот на кандидатот.

(5) Ако надлежниот орган кој решава по приговорот утврди дека конкурсот не е спроведен според утврдената постапка ќе го поништи конкурсот и одлуката за изборот на кандидатот, а ако утврди дека избраниот кандидат не ги исполнува утврдените услови ќе ја поништи само одлуката за неговиот избор. Својата одлука надлежниот орган е должен да ја донесе во рок од 30 дена од денот на истекот на рокот за поднесување приговор.

(6) Ако надлежниот орган кој решава по приговорот не го усвои приговорот, против неговата одлука учесникот во конкурсот има право на тужба до суд од општа надлежност во рок од 30 дена од денот на доставувањето на конечната одлука, односно од истекот на рокот во кој бил должен да ја донесе одлуката.

(7) Кога судот од општа надлежност ќе утврди дека конкурсот не е спроведен според предвидената постапка, а повредата на постапката можела суштествено да влијае врз одлуката за изборот на кандидатот ќе го поништи конкурсот и одлуката за изборот на кандидатот, а ако утврди дека избраниот кандидат не ги исполнува утврдените услови ќе ја поништи само одлуката за неговиот избор.

(8) Спор пред суд по повод на конкурс, во смисла на овој закон се смета како работен спор.

(9) Органите за спроведување на конкурсот и за избор на кандидатот како и за решавање по приговор, постапката, рокот до кој се примаат пријавите, начинот на избирање врз основа на конкурс, начинот и рокот во кој се известуваат учесниците за изборот по конкурсот и друго, ги утврдува работната заедница со статутот, ако со закон не е определено поинаку.

Член 23

(1) Работникот мора да биде писмено известен за одлуката на работната заедница со која е примен на работа во работната организација и за денот кога треба да стапи на работа.

(2) Откако ќе му се врачи на работникот, одлуката за неговото примање на работа во работната организација не може да биде отповикана пред стапувањето на работникот на работа, освен кога поради виша сила (пожар, поплава, земјотрес итн.) престане да постои работното место за кое бил примен работникот.

(3) Ако работникот без оправдана причина не стапи на работа на утврдениот ден, се смета дека не сака да стапи на работа во таа работна организација.

Член 24

Со денот на стапувањето на работа на работното место во работната организација, работникот станува рамноправен член на работната заедница и ги презема должностите и се здобива со правата при работата и по основот на работата.

Член 25

(1) Работникот стапува на работа во работната организација на неопределено време.

(2) По исклучок, работникот стапува на работа во работната организација на определено време само во следните случаи: кога извршувањето на определена работа според својата природа трае определено време (сезонски работи, определени работи во театар или при снимање на филмови и др.); кога привремено ќе се зголеми обемот на работата на работната организација (натпросечен улов на риби, зголемени работи на истовар или натовар на стоки на бродови, особено зголемена побарувачка на сезонски производи итн.); кога треба да се замени на работното место привремено отсутен работник кој е на отслужување на воениот рок, на вршење јавни должности, на подолго отсуство итн.

(3) Согласно со одредбите од ставот 2 на овој член, со општ акт се утврдуваат случаите во кои може работната заедница да прими работник на работа во работната организација на определено време.

(4) На работникот примен на работа во работната организација на определено време му престанува работата во работната организација со денот на извршувањето на работата, со истекот на определениот рок или со денот на враќањето на отсутниот член на работната заедница на работа, за што работникот мора да биде писмено известен при стапувањето на работа.

(5) На работникот што ќе ја продолжи работата во работната организација по извршување на работата предвидена во ставот 2 од овој член и на работникот што го примила работната заедница на работа на определено време а го распоредила на работно место на кое не се вршат работите во смисла на ставот 2 од овој член, може да му престане работата во работната организација против неговата волја само под условите и на начинот што со овој закон се предвидени за престанок на работата на работникот во работната организација против неговата волја.

2. Распоредување на работникот на работни места

Член 26

Работната заедница е должна да обезбеди работникот при упатување на работа на определено работно место поблиску да се запознае со работното место, со условите на работата, со работните должности, со непосредните соработници во работата, со организацијата и дејствувањето на самоуправувањето во работната заедница, со општите акти и слично.

Член 27

(1) Работната заедница е должна да ја организира работата во работната организација така што работникот со потребната работна способност и при нормално внимание да може да работи без опасност по својот живот и здравје, по животот и здравјето на другите работници во својата околина, како и без опасност за средствата со кои непосредно или посредно ракува.

(2) Работната заедница може да го распореди работникот на работно место на кое треба да работи самостојно и без стручен надзор само ако претходно утврдила дека работникот е оспособен за работа и за употреба на пропишаните заштитни средства и мерки што мораат да се користат при определена работа или работење.

(3) Работната заедница е должна да ги утврди со општ акт работните места на кои извршувањето на работните задачи е врзано со зголемена опасност од повреди и заболувања. За работниците што ќе ги распореди на такви работни места работната заедница е должна да обезбеди повремени здравствени прегледи, а најмалку еднаш годишно.

Член 28

Работникот има право да одбие да работи на работно место на кое не е обезбедена пропишаната заштита, ако поради тоа при работата би го закана нувала непосредна опасност по животот. Во тој случај работникот е должен веднаш да го извести за тоа органот определен за тоа со општиот акт. На работникот кој не работи за време додека не се спроведе пропишаната заштита на работното место, ако не е распореден на друго соодветно работно место, му припаѓа сразмерен надоместок на личниот доход кој се определува според просекот на аконтацијата на личниот доход за изминатите три месеци (член 83 став 2)

Член 29

(1) Работникот има право при стапувањето на работа и во текот на работата во работната организација да биде распоредуван на работните места што и одговараат на неговата работна способност, а е должен во текот на работата постојано да ги извршува своите работни способности во согласност со барањата на работното место и со барањата што произлегуваат од усовршувањето на процесот на работата во работната организација.

(2) Работната заедница е должна на своите членови, а посебно на членовите до наполнетите осумнаесет години живот, според своите потреби и можности да им обезбеди услови под кои тие можат да ги усовршуваат и да ги развиваат своите работни, управувачки и психофизички способности (со образование по пат на практична работа, со ангажирање инструктори за определени видови стручности и занимања, со организирање центри за образование со упатување на дошколовање, специјализација и сл., со обезбедување услови за усовршување на работните способности, за општо и економско образование на работниците, како и за развој на физичката култура и др.).

(3) Кога работната заедница ги утврдува средствата за проширување на обемот на производството односно на работата, за усовршување на производните процеси, работните постапки итн., таа е должна да утврди и соодветни средства за усовршување на работните способности на своите членови, сообразно со промените во начинот на работата односно на производството.

(4) Условите и начинот под кои работната заедница им дава можност на своите членови да ги усовршуваат своите работни способности во смисла на одредбите од овој член, таа ги утврдува со општ акт.

Член 30

(1) Работникот кој на своето работно место успешно ги извршува редовните работни задачи може работната заедница само со негова согласност да го премести на друго работно место, ако тоа работно место бара помали работни способности од работното место на кое работи работникот.

(2) Работната заедница може, во случај на виша сила која настапила или која непосредно претстои, привремено да го распореди работникот на секое работно место во работната организација, но само за онолку време колку што е неопходно да се отстрани дејството на виша сила, да се спасат човечки животи или работната организација да се обезбеди од штета (пожар, поплава, земјотрес, ненадејно рапидување на суровини, на материјал или на средства за работа и др.).

(3) Кога работната организација има свои работни единици (организациони единици, погони, служби и др.) во две или повеќе места, работната заедница може свој член да распореди на работа

од едно место во друго само со негова согласност. По исклучок работникот може да биде распореден на работа во друго место кога природата на дејноста на работната организација и работите на работното место бараат работата да се врши во места надвор од местото на седиштето на работната организација, ако е тоа определено со статутот или со друг општ акт.

Член 31

(1) Кога со статутот е предвидено работните заедници на потесните работни групи непосредно да ги определуваат раководителите на работата на групите од своите редови, секој работник во групата кој смета дека ги исполнува условите може да се пријави за распоред на тоа работно место.

(2) Работната заедница на групата на својот собир го избира оној работник кој во најголема мера ги исполнува работните барања на работното место раководител на група.

(3) Работникот во групата кој не е избран, а смета дека во поголема мера ги исполнува барањата на работното место од избраниот, има право на приговор до работничкиот совет, чија одлука е конечна, и против неа не може да се поведе работен спор.

Член 32

(1) За раководните работни места работната заедница е должна да распише повторен конкурс секоја четврта година.

(2) Работникот што работи на работното место за кое се распишува конкурсот има право на учество во конкурсот и може да биде под општите услови повторно избран. Ако не биде повторно избран, има право да бара да го распореди работната заедница на друго работно место, што им одговара на неговите работни способности.

(3) Работникот што не ќе се согласи да работи на друго работно место, престанува да биде член на работната заедница по истекот на рокот за кои е должен да остане на работа во работната организација, ако членството во работната заедница би му престанало по одлука од работната заедница, сметајќи од денот на примањето на решението за распоредување на друго работно место.

Член 33

(1) Работната заедница не може да распоредува работници помлади од осумнаесет години и жени на работни места на кои се вршат претежно особено тешки физички работи, на работа под земја, ниту на други работи што би можеле штетно и со зголемен ризик да влијаат врз здравјето и животот на младите работници и жените со оглед на нивните психофизички особености.

(2) Работната заедница е должна со општ акт да ги утврди работните места на кои не смеат да се распоредуваат млади работници и жени.

Член 34

Работната заедница не може да распореди работник на работно место на кое се вршат работи што работникот не може да ги врши според одредбите на закон односно според правносилна одлука на суд или друг орган, додека таквата забрана трае.

Член 35

Работникот што смета дека со распоредот на работното место е повредено неговото право, а неговиот приговор не бил уважен, може да поднесе тужба до суд. Ако судот утврди дека со конечното решение на работната заедница за распоредот на работникот на друго работно место грубо е повредено правото на работникот, може на барање на работникот да одлучи да се врати работникот на дотогашното работно место во работната организација.

3. Работно време на работникот во работна организација

Член 36

Работникот има право на ограничено работно време од 42 часа седмично (полно работно време).

Член 37

(1) Работникот што работи на работно место на кое се работи под посебни услови на работата, а чие штетно дејство врз неговата работна способност и здравјето не може во потполност да се отстрани со заштитните мерки, има право на работно време пократко од 42 часа седмично.

(2) Како посебни услови на работата се сметаат особено: особено тешка и напорна работа, работа под зголемен атмосферски притисок, работа во вода или влага, работа изложена на јонизирачки зрачења, работа во атмосфера загадена со отровни гасови, со отровен прав и слично, работа со нагрзувачки материјали, работа на летачкиот персонал и други.

(3) Работната заедница, во согласност со надлежниот републички орган, ги утврдува посебните услови на работата и степенот на нивното влијание врз здравствената и работната способност на работникот и определува пократко работно време за тие работни места, сразмерно со дејството на утврдените посебни услови на работата.

(4) Работната заедница е должна да поведе постапка за испитување и утврдување на посебните услови на работата и на барање на работната единица, синдикалната организација или надлежниот орган за трудот.

(5) Работното време може да се скрати и со закон.

(6) Работното време, скратено во смисла на одредбите од овој член, се изедначува со полното работно време.

Член 38

Работното време на работниците што изведуваат настава (учител, професор и др.), на научните работници, уметниците и сл. го опфаќа и потребното време за подготвување. Со закон и со статутот на работната организација се утврдува времето потребно за подготвување, кое се признава во работно време.

Член 39

(1) Работничка со дете до осум месеци живот има право да работи четири часа дневно, ако тоа го бара. Во тој случај работничката има право на учество во распределбата на средствата за лични доходи по сите основи и според постигнатите резултати на работата за четири часа дневно и на надоместок за работното време над четири часа дневно според прописите за здравственото осигурување.

(2) По истекот на осум месеци живот на детето работничката има право да работи четири часа дневно и до три години живот на детето ако според оценката на лекарска комисија на детето му е неопходна зајакната мајчина нега со оглед на општата состојба на неговото здравје. Во тој случај работничката има само право на учество во распределбата на средствата за лични доходи според фактичната работа.

(3) Скратеното работно време на мајка до осум месеци на детето (став 1) односно до три години живот на детето (став 2) се смета како полно работно време.

Член 40

(1) Работникот има право да работи и пократко од времето кое со овој закон се утврдува како полно работно време, но само на оние работни места за кои работната заедница со општ акт ја предвидува таквата потреба односно можност.

(2) Работната заедница може да предвиди пократко работно време за работа на работни места на кои, со оглед на организацијата и карактерот на работата и објективните потреби на работната организација, тоа е неопходно (зголемен обем на

работата кој бара поголем број работници за определено работно време во текот на денот на одделни работни места во трговијата, угостителството, сообраќајот и др.; работа на определени работни места, како што се работите на економисти, правници, лекари и др. во помали работни организации, чиј обем објективно не бара полно работно време; работа до полно работно време на работните места на кои работат работници со скратено работно време во смисла на одредбите од овој закон и др.).

Член 41

(1) На работникот кој работи најмалку со една половина од полното работно време му припаѓаат сите права при работата и по основот на работата во работната организација утврдени со закон и со статутот.

(2) Обемот на правата што е обусловен со должината на работното време односно со работниот придонес, работникот го остварува зависно од должината на работното време и постигнатите резултати во работата, според мерилата утврдени во општиот акт.

Член 42

(1) Работникот кој работи помалку од една половина на полното работно време има право да учествува во управувањето како рамноправен член на работната заедница и да учествува во распределбата на средствата за лични доходи сразмерно со својот работен придонес. Таков работник ужива заштита при работата и е социјално осигурен за случај на несреќа при работата или професионално заболување, според посебни прописи.

(2) Видовите и обемот на другите права на работникот кој работи помалку од една половина од полното работно време, по основот на работата во работната организација, ги утврдува работната заедница со општ акт во согласност со овој закон, а зависно од работниот придонес на работникот.

Член 43

(1) По исклучок од одредбата на членот 36 од овој закон, работникот е должен да работи и подолго од полното работно време во случај на несреќа што ќе ја снајде работната организација или ѝ претстои непосредно, но само за онолку време колку што е неопходно да се спасат човечките животи или да се запазат материјалните средства.

(2) Подолго од полното работно време работник е должен да работи и кога е неопходно да се продолжи започнатата работа за да се заврши процесот на работата чие запирање или прекинување би нанесло значителна материјална штета, или со работата да се спречи расипување на сировини или материјали или да се отстрани расипување на средствата за работа. Во тие случаи работата подолга од полното работно време може да трае само онолку време колку што е неопходно да се отстранат или спречат штетните последици.

(3) Работната заедница е должна со статутот поблиску да ги определи односно конкретно да ги утврди случаите и условите кога е должен работникот да работи подолго од полното работно време.

(4) Работникот може да одбие да работи подолго од полното работно време во случаи што не се утврдени со статутот.

Член 44

Времето поминато на работа подолго од полното работно време е посебен услов на работата што работната заедница го зема предвид при утврдувањето на мерилата по кои го определува обемот на правата според должината на работното време (личен доход, годишен одмор и др.).

Член 45

(1) Ако поради природата на работата и организацијата на работата на определено работно место (работа во турнуси и сл.) работното време се состои од време поминато на ефективна работа и време на задолжителна присутност на работникот на работното место која од него бара определена работна

активност, вкупното работно време на работникот може да биде подолго од полното работно време.

(2) Работната заедница ги утврдува со статутот работните места на кои покрај ефективната работа е потребна и задолжителна присутност на работникот во смисла на ставот 1 од овој член, го определува траењето на таа присутност, кое не смее да биде подолго отколку што е неопходно за да се заврши определениот процес на работата, и ги утврдува мерилата по кои работната активност на работникот за време на задолжителна присутност се сведува на часови на ефективна работа заради одмерување на правата на работникот по основот на работното време.

Член 46

Работната заедница не може да определи да работи подолго од полното работно време: работничка за време на бременост или додека има дете до една година живот, работник помлад од осумнаесет години и работник на кој според наод од лекар таквата работа би можела да му ја влоши здравствената состојба.

4. Распоред на работното време во работната организација

Член 47

Работникот има право неговото работно време во текот на денот, седмицата итн. да биде однапред утврдено (почеток на дневната работа, распоред на работното време во текот на денот и завршеток на дневното работно време итн.).

Член 48

(1) Работната заедница е должна со статутот да го утврди распоредот, почетокот и завршетокот на работното време во текот на денот или за подолг период, според условите на работата и природата на работењето во неа.

(2) При распоредувањето на работното време во текот на денот, работната заедница е должна да му обезбеди на работникот дневен одмор.

Член 49

Во работната организација во која распоредот и почетокот и завршетокот на работното време во текот на денот е од јавен интерес (сообраќај, трговија, угостителство, банки, здравствени установи и сл.), работната заедница го утврдува работното време во текот на денот, во согласност со прописите на општинското собрание.

Член 50

(1) Работното време помеѓу дваесет и два часот и пет часот наредниот ден, а за земјоделството помеѓу дваесет и два часот и четири часот наредниот ден, се смета како ноќно работно време, а работата извршена во тоа време — како работа ноќе.

(2) Работната заедница е должна да обезбеди потребни услови за работа ноќе. Додека работната заедница не обезбеди такви услови, надлежниот орган на управата за работите на инспекцијата може да ја забрани или ограничи работата ноќе.

(3) Времето поминато на работа ноќе е посебен услов на работата, кој работната заедница го зема предвид при утврдувањето на мерилата по кои го определува обемот на правата според условите на работата (личен доход и др.).

Член 51

Во работните организации во кои се работи во смени, работната заедница е должна да обезбеди периодична измена на смените, со тоа што работниците од една смена да можат да работат ноќе непрекинато најдолго една седмица.

Член 52

Работната заедница не може да определи на работа ноќе: работничка за време на бременост односно со дете до една година живот, како ниту работник на кој според наодот од лекар работата ноќе би можела да му ја влоши здравствената состојба.

Член 53

(1) Работната заедница на работна организација на индустријата или градежништвото не може да распореди работничка на работа ноќе, ако работата во тоа време би ѝ оневозможила да го оствари правото на одмор од најмалку седум часа во времето помеѓу дваесет и два часот и седум часот наредниот ден. Оваа забрана не се однесува на работничка на раководно работно место или на работи на здравствената или социјалната служба во работната организација.

(2) По исклучок од одредбите на ставот 1 од овој член, работната заедница може да распореди работничка на работа ноќе кога е неопходно да се продолжи работата прекината во текот на денот поради виша сила, која работа не можела да се предвиди и нема периодичен карактер, како и кога е потребно да се спречи штета на суровини или на друг материјал.

(3) Работната заедница може да распореди работничка на работа ноќе и кога тоа го бараат особено сериозни општествени, економски, социјални и слични околности, под услов за воведувањето на таква работа работната организација да добие согласност од надлежниот републички орган на управата. Овој орган дава согласност по претходно прибавено мислење од републичкиот одбор на струковниот синдикат и од републичката стопанска комора.

Член 54

(1) Работната заедница на работна организација на индустријата, градежништвото или сообраќајот не може да распореди работник помлад од осумнаесет години на работа во текот на ноќта помеѓу дваесет и два часот и шест часот наредниот ден.

(2) По исклучок, работната заедница може да распореди работник по исполнетите седумнаесет години живот на работа ноќе под истите услови под кои може да распореди работничка.

Член 55

Со распоредот на седмичното работно време на дневно работно време, работната заедница не може да воведо помалку од пет работни дни во седмицата.

Член 56

Работната заедница може да го распореди работното време во текот на седмица, месец или некој друг временски период, кој не може да биде подолг од една година, така што дневното, седмичното, месечното итн. работно време да трае во еден дел на периодот за кој врши прерасподелба на времето — подолго (поголем обем на работењето и работите), а во преостанатиот дел од тој период — пократко од полното работно време. Во тој случај вкупното работно време во целиот тој период не смее да преминува во просек 42 часа седмично, при што на работникот мора да му се обезбеди остварување на дневниот и неделниот одмор според одредбите на овој закон.

Член 57

(1) Работникот што ќе помине на сезонски работи непрекината најмалку четири месеци во годината и при тоа ќе оствари поголем број часови од полното работно време за тој период, може да бара тие часови на работа да му се пресметаат на работни денови со полно работно време. Така утврдените работни денови му се засметуваат на работникот во работен стаж, но вкупното работно време во текот на годината може да изнесува најмногу дванаесет месеци работен стаж.

(2) Времето поминато на работа подолго од полното работно време што на работникот му се признава како работен стаж во смисла на ставот 1 од овој член, не може да се зема како посебен услов за работа.

5. Должина и организација на одморот на работникот**Член 58**

(1) Работникот има право на одмор од триесет минути во текот на дневната работа со еднократно

полно работно време. Распоредот на овој одмор во текот на работата го утврдува работната заедница, со тоа што да не може да го определи на почетокот односно на завршетокот на работното време.

(2) Времето на одморот се смета како време поминато на работа.

Член 59

Работникот има право на дневен одмор помеѓу два работни дена еднопруго. Работната заедница е должна да му обезбеди на работникот дневен одмор од најмалку дванаесет часа непрекинато. Работната заедница на работна организација со сезонски работи, е должна на работникот во текот на сезоната да му обезбеди дневен одмор од најмалку десет часа непрекинато.

Член 60

Работникот има право на седмичен одмор од најмалку дваесет и четири часа непрекинато. Ако е неопходно работникот да работи на денот на својот седмичен одмор, работната заедница е должна да му обезбеди за таков одмор еден ден во текот на наредната седмица.

Член 61

Работната заедница на работна организација со посебни особености на процесот и организацијата на работата и производството (бродарство, друмски сообраќај, земјоделство, производство на филмови, сезонско угостителство и сл.) може организацијата на користење на дневниот и седмичниот одмор да ја утврди со статутот и на друг начин, под услов на работникот да му обезбеди да оствари одмор во обемот утврден во смисла на одредбите од чл. 59 и 60 на овој закон во некој друг период што таа го утврдила со статутот.

Член 62

(1) Работникот има право во текот на годината на годишен одмор.

(2) Од правото на годишен одмор работникот не може да се откаже ниту работната заедница може на работникот да му го ускрати користењето на годишниот одмор.

(3) Работник се здобива со правото на користење годишен одмор по единаесет месеци непрекината работа и има право да го користи во секоја година ако не престанувал да работи.

(4) Кога работникот непосредно или со прекин до 3 дена преминува од работа на работа од една работна организација во друга, не се смета дека престанувал со работа.

Член 63

(1) Годишниот одмор на работникот трае најмалку четиринаесет, а најмногу триесет работни денови.

(2) По исклучок, годишниот одмор на работник кој работи под посебни услови на работата може да трае и над триесет но не повеќе од шеесет работни денови.

(3) Како работа под посебни услови на работата се смета работата со извори на јонизирачки зрачења, работата на летачкиот персонал, работата на посадата на трговските бродови, работата во антитуберкулозни диспанзери или во душевни болници и патолошко-анатомски просектури, работата во странски земји со тешки климатски услови за живот и работа, како и во други со закон определени случаи.

(4) Работната заедница е должна со општ акт да ги утврди работните места на кои работата се врши под посебни услови и должината и начинот на користењето на годишниот одмор по тој основ.

Член 64

(1) Должината на годишниот одмор му ја утврдува на работникот работната заедница првенствено зависно од условите на работата (тежина на работата, сложеност на работата, влијание на работата и работната околина врз работникот, степен на физичката и психичката напрегнатост при работата и др.), од неговиот работен стаж и од другите периоди кои според законот се изедначуваат со работниот стаж.

(2) При непосредното определување должината на годишниот одмор на работникот, работната заедница ги зема предвид и резултатите што ги остварува работникот (потрајно постигање напросечни резултати на работата, според квалитетот и количината и сл.), како и посебните социјални услови под кои живее тој (самохрана мајка со деца, инвалид, болезлив работник и сл.).

(3) Работната заедница е должна во смисла на ставот 2 од овој член да ги утврди со општ акт конкретните основи и мерила што им одговараат на особеностите на процесот и организацијата на работата во работната организација и да го утврди нивното влијание врз одмерувањето на должината на годишниот одмор на работникот.

Член 65

На работник помлад од осумнаесет години работната заедница е должна да му обезбеди годишен одмор според основите и мерилата по кои им ја определува должината на годишниот одмор на другите свои членови, наголемен за седум работни дни.

Член 66

Ако природата и организацијата на работата и начинот на работењето бараат или дозволуваат, работната заедница може да определи сите работници едновременно да го користат годишниот одмор.

Член 67

(1) Времето за кое работникот отсутствува од работа по кој и да било основ, а кое се признава во работен стаж, работната заедница не може да го одземе од годишниот одмор што му го утврдила на работникот според општите основи и мерила.

(2) Ако работникот се разболи во текот на користењето на годишниот одмор, времето на одобреното боледување не му се засметува во годишниот одмор.

Член 68

(1) Времето во кое работникот во текот на годината го користи годишниот одмор го определува работната заедница во согласност со природата и организацијата на работата, водејќи сметка за желбата на работникот. По исклучок, еден ден од својот годишен одмор работникот има право да користи за своите потреби во оној ден што самиот ќе го определи.

(2) Работната заедница е должна да го извести работникот за денот на почетокот на користењето на годишниот одмор најдоцна на 30 дена порано, а работникот е должен да ѝ го соопшти на работната заедница денот на кој сака да користи еден ден од годишниот одмор — најдоцна на 30 дена порано.

Член 69

Работникот има право да го користи годишниот одмор во непрекинато траење, а само на негово барање односно согласување работната заедница може да одобри користење на годишниот одмор во два дела. По исклучок, на работникот кој поради посебни услови на работата има право на годишен одмор во траење над 30 работни дена (член 63 став 2), работната заедница е должна да му обезбеди користење на годишниот одмор во два дела.

Член 70

За време на годишниот одмор работникот има право на надоместок на личниот доход во износ од најмалку на просечната аконтација на личниот доход за изминатите три месеци. Височината на надоместокот ја утврдува работната заедница со свој општ акт.

Член 71

Работникот има право на одмор за време на државни празници. При утврдувањето на височината на неговото учество во распределбата на средствата за лични приходи овие денови се сметаат како поминати на работа.

Член 72

(1) Работникот има право да отсутствува од работа до седум работни денови во една календарска

година, со надоместок на личниот доход кој го утврдува работната заедница во износот и на начинот од членот 71 на овој закон. Работната заедница му го овозможува користењето на ова право на работникот при стапување во брак, при породување на член на потесното семејство, полагање стручен испит, смрт на член на потесното семејство и во други слични случаи утврдени со статутот.

(2) Ако работната заедница го упатува работникот на стручно образование или усовршување, или на извршување на определена задача на работната организација, на работникот за време на таквото отсутствување од работа му припаѓа надоместок на личниот доход. Височината на надоместокот ја утврдува работната заедница.

Член 73

(1) За случај на бременост и породување работничката има право на породилско отсуство од 133 дена непрекинато.

(2) Врз основа на наодот од лекар работничката може да го отпочне породилското отсуство на четириесет и пет дена пред породувањето, а задолжително на дваесет и осум дена пред породувањето.

Член 74

Работната заедница може со статутот или со општ акт да ги утврди случаите и условите под кои работникот има право на отсутствување од работа без надоместок, заради свршување лични работи. За време на отсутствувањето од работа работникот останува и понатаму член на работната заедница на таа работна организација, а неговите должности и права што се стекнуваат при работата и по основот на работата во работната организација мируваат.

6. Учество на работникот во распределбата на средствата за лични приходи

Член 75

(1) Работникот има право, врз основа на својот работен придонес и зависно од работните и деловните резултати на работната единица во која работи и на работната организација во целина, да учествува во распределбата на средствата што работната заедница ги издвојува за лични приходи (личен доход).

(2) На работникот никој не може да му го ускрати правото да го оствари учеството во распределбата на средствата за лични приходи според неговиот работен придонес утврден според основите и мерилата што ги установила работната заедница самостојно.

Член 76

Работниот придонес на работникот работната заедница го утврдува според основите и мерилата што самостојно ги установува со општ акт, во согласност со соодветните одредби од статутот за применување на начелото за распределба според трудот во работната организација.

Член 77

Основите што работната заедница ги утврдува според природата и особеностите на работата во работната организација тргнуваат од видот на работните задачи на работникот на работното место (вршење определени работни операции во процесот на производството, анализа на газарот на стоки на работната организација, решавање управни работи, лекарски интервенции, настава и со неа врзани задачи, глума во театар и сл.), од сложеноста на задачите односно работите која пред работникот поставува определени барања во поглед на работната способност (стручна спрема, работни навики, умешност во работата и сл.), од степенот на влијанието на работникот врз користењето на средствата со оглед на неговото место во организацијата на работата, на нивото на техничката опременост на процесот на производството и работењето, на усовршувањето на работните постапки и работните операции, и сл., и од условите на работата на чие влијание е изложен работникот при работата (работа

под земја, во влага, во бука и сл., работа со тешки болни, работа на воспитување дефектни деца, итн.).

Член 78

Работната заедница врз основа на мерилата го утврдува степенот на влијанието на секој од установените основи врз утврдувањето на работниот придонес на работникот во работата, според кој работникот учествува во распределбата на средствата за лични доходи.

Член 79

Работната заедница може распределбата на средствата за лични доходи да ја врши само според основите и мерилата што ги утврдила и е должна по сите тие основи и мерила да го утврди работниот придонес по кој работникот учествува во распределбата.

Член 80

(1) Личниот доход на работникот работната заедница го утврдува со распределбата на средствата врз основа на завршната сметка.

(2) Во текот на годината работникот прима аконтации на личниот доход, зависно од текуштите резултати на работата и работењето. Аконтациите исплатени во текот на годината се пресметуваат во личниот доход на работникот утврден според завршната сметка.

(3) Роковите за исплатување на аконтациите на личниот доход ги утврдува работната заедница, а тие не можат да бидат подолги од 30 дена.

(4) При секоја исплата работникот прима писмена пресметка.

Член 81

(1) Работникот има право на минимален личен доход, независно од работните и деловните резултати на работната организација.

(2) Височината на минималниот личен доход се утврдува со посебен сојузен закон.

Член 82

Личниот доход на работникот може да се земе во извршување заради наплата на побарување, со тоа што за наплата на побарување на име законско издржување да може да се земе најмногу една половина, а за другите побарувања најмногу една третина од нето личниот доход на работникот.

Член 83

(1) Работникот има право на надоместок на личниот доход за време на отсуствување од работа поради воена вежба, предвојничка обука, учество во цивилна заштита, вршење јавни функции, одзивање на покана од воени и други органи до кои дошло без негова вина.

(2) Надоместокот од ставот 1 на овој член на работникот му го исплатува работната организација во која работи тој, на товар на органот што го повикал, и тоа во височина на просечната аконтација на личниот доход остварен за изминатите три месеци.

Член 84

(1) За време на притвор или истражен затвор работникот има право на надоместок во височина на една третина од аконтацијата на личниот доход, односно во височина на една половина ако издржува семејство.

(2) На работникот му припаѓа разликата до полниот надоместок на аконтацијата на личниот доход и другите права што се остваруваат по основот на работата во работната организација, ако е кривичната постапка запрена со правносилна одлука или ако е работникот со правносилна пресуда ослободен од обвинението, или обвинението било одбисно но не поради ненадлежност.

(3) Надоместокот од ст. 1 и 2 на овој член работникот го прима на товар на органот што го наредил притворот односно истражниот затвор, а во височината утврдена во членот 83 став 2 на овој закон.

7. Одговорност на работникот пред работната заедница

Член 85

(1) Работната заедница, за да го обезбеди остварувањето на работните и деловните задачи на работната организација и остварувањето на правата на работникот врз основа на работата, ги определува со општ акт должностите и одговорностите на работникот при работата и во врска со работата (во понатамошниот текст: работната должност), постапката за утврдување на повреда на пропишаните работни должности на работникот, мерките што се применуваат спрема работникот поради повреда на работната должност, како и органите за поведување и водење на постапката и за изрекување на мерките.

(2) Одделен член на работната заедница може да биде овластен од работната заедница само за поведување постапка.

(3) Работната заедница со општиот акт ги утврдува и роковите за застареност за поведување постапка и извршување на мерките, со тоа што рокот за поведување постапка да застарува најдоцна по истекот на шест месеци од денот на сторената повреда, а рокот за извршување на мерките — најдоцна по истекот на 30 дена од денот на правносилноста на одлуката за изрекување на мерките.

Член 86

Работникот ѝ одговара на работната заедница за повреда на работните должности утврдени во смисла на членот 85 од овој закон, а што ќе ги стори со своја вина.

Член 87

(1) Поради повреда на работната должност работната заедница може на свој член да му изрече: опомена, јавна опомена, последна јавна опомена и исклучување од работната заедница.

(2) Работната заедница може да изрече исклучување од работната заедница само поради потешка повреда на работната должност.

(3) При изрекувањето на мерките поради повреда на работната должност работната заедница ја зема предвид особено тежината на повредата и нејзините последици, степенот на одговорноста на работникот, условите под кои е сторена повредата, поранешната работа и однесувањето на работникот, значењето на дејноста и слично.

Член 88

(1) Одлуката за исклучување на работник од работната заедница поради потешка повреда на работната должност ја донесува, на предлог од органот за изрекување на мерките определен во смисла на членот 85 став 1 на овој закон, работничкиот совет на работната организација или работната заедница на работната единица чиј член е тој работник и потребно со тајно гласање да се изјаснат повеќе од една половина членови на работничкиот совет односно членови на работната заедница.

(2) Ако работникот смета дека со одлуката за исклучување од работната заедница е повредена утврдената постапка односно негово право, против таквата одлука може да поведе работен спор.

Член 89

(1) Работната заедница не може да ја изрече мерката поради повреда на работната должност пред да го сослуша работникот, освен ако работникот без оправдани причини не се одзове на поканата.

(2) Работникот има право во постапката за утврдување на повредата на работната должност да земе бранител.

Член 90

Ако е работникот ставен во притвор или истражен затвор, органот што го наредил притворот односно затворот е должен за тоа во рок од три дена да ја известат работната организација.

Член 91

Работникот кој намерно или од невнимателност ѝ предизвика материјална штета на работната организација при работата односно во врска со работата, е должен да ја надомести предизвиканата штета.

Член 92

(1) Ако штетата ја предизвикаат повеќе работници, секој работник е посебно одговорен за дел од штетата што ја предизвикал.

(2) Ако за секој работник не може да се утврди уделот во предизвикувањето на штетата, се смета дека подеднакво се одговорни и штетата ја надоместуваат во еднакви делови.

(3) Ако штетата ја предизвикаат повеќе работници со смислено кривично дело, сторителите одговараат солидарно за надоместок на штетата.

Член 93

Ако работникот не ја надомести штетата, работната заедница може да го оствари надоместокот само пред суд од општа надлежност.

Член 94

(1) За материјалната штета што работникот при работата или во врска со работата ќе им ја предизвика на трети лица (поединец или правно лице), одговара работната организација кај која работникот бил на работа во моментот на предизвикувањето на штетата.

(2) За штетата што на трето лице, во врска со вршењето на службата или друга дејност на државен орган, односно организација што врши работи од јавен интерес, ќе му ја предизвика со своја незаконита или неправилна работа работникот на тој орган односно организација — одговара општествено-политичката заедница односно организацијата во која се врши службата или друга дејност.

(3) Оштетените има право и непосредно од работникот да бара надоместок на штетата, ако таа е предизвикана со кривично дело.

Член 95

Работната организација односно општествено-политичката заедница има право да бара работникот да ја надомести штетата исплатена на трето лице, ако работникот ја предизвикал штетата намерно или од невнимателност. Барањето спрема работникот застарува за шест месеци од денот кога надоместокот на штетата му е исплатена на трето лице.

8. Престанок на работата на работникот во работната организација**Член 96**

(1) Работникот има право без образложение и во секое време да престане со работа во работната организација и да истапи од работната заедница, под услов да ја извести за тоа работната заедница и од денот на соопштувањето на својата намера да остане на работа онолку време колку што е определено со статутот.

(2) Времето за кое работникот е должен да остане на работа во работната организација не може да биде пократко од 30 дена ниту подолго од шест месеци, ако работникот и работната заедница не се договорат поинаку. Работната заедница е должна да ја определи должината на тоа време според условите на работата, значењето на работното место, должината на работниот стаж и другите фактори значајни за определено работно место.

(3) Работник што самоволно ќе престане со работа во работната организација спротивно на одредбата од ставот 2 на овој член, врши потешка повреда на работната должност.

(4) Работникот што самоволно ќе престане со работа (став 3) е должен да ѝ ја надомести штетата на работната организација во износот на неговата просечна аконтажија на личниот доход за времето за кое бил должен да остане на работа, ако со самоволниот престанок на работата не ѝ предизвикал штета на работната организација во поголем износ.

Член 97

(1) Работната заедница може да донесе одлука за престанок на работата на работник во работната организација само со согласност од работникот.

(2) По донесувањето на одлуката од ставот 1 на овој член работникот е должен да остане на работа до истекот на рокот што е определен со статутот, само ако работникот и работната заедница не се спогодиле поинаку.

Член 98

Работната заедница може да донесе одлука за престанок на работата на работник во работната организација и без негова согласност само ако се укинува работното место или потрајно се намалува обемот на работата односно на работењето или ако се утврди дека работната способност на работникот не ги задоволува барањата на работното место на кое работи тој.

Член 99

(1) Укинувањето на работното место може да биде причина за престанок на работата на работник во работната организација во смисла на членот 98 од овој закон само ако е укинувањето на работното место предизвикано со усовршување на организацијата на работата, со усовршување на процесот на работата и работните постапки во рамките на работната организација или поради деловна соработка односно соединување на две или повеќе работни организации.

(2) Одлука за престанок на работата на работникот во работната организација поради укинување на работното место во смисла на ставот 1 од овој член, работната заедница може да донесе под услов да нема можност да го распореди работникот на друго соодветно работно место во работната организација, или ако работникот одбил да се оспособи за работа на друго работно место што таа му го понудила во согласност со одредбите од општите акти на работната организација за стручното оспособување на работниците.

Член 100

Работникот на кој му престанала работата во работната организација поради укинување на работното место или потрајно намалување на обемот на работата или работењето има право повторно да стапи на работа во работната организација ако работната заедница во рок од една година повторно го воведо работното место односно ако воведо слично работно место а работникот според своите работни способности ги задоволува барањата на таквото работно место.

Член 101

(1) Работната способност на работникот со која тој не ги задоволува барањата на работното место на кое работи може да биде причина за престанок на работата на работникот во работната организација против неговата волја ако работната заедница на објективен начин го утврди тоа, и тоа под услов да не постои можност да го распореди на работно место чии барања според својата работна способност ги задоволува тој.

(2) Постапка во која треба да утврди дали работникот ги задоволува барањата на работното место работната заедница може да поведе ако работникот под редовните услови на работата потрајно не остварува просечни резултати во работата.

(3) Работната заедница формира посебна стручна комисија која утврдува дали работникот ги задоволува барањата на работното место на кое работи. Членовите на комисијата ги именува работната заедница од редовите на стручњациите од истата струка, од работната заедница или од други организации, кои имаат најмалку ист степен на стручна спрема како и работникот чија работна способност се утврдува.

Член 102

(1) Одлуката за престанок на работата на работник во работната организација по основите од членот 98 на овој закон ја донесува работната заедница на работната единица односно работничкиот

совет или друг колективен орган определен со статутот.

(2) Одлуката за престанок на работата на работник во работната организација се донесува писмено и со образложение му се доставува на работникот. Во противно, ќе се смета дека одлуката за престанок на работата не е ниту донесена.

Член 103

(1) Работната заедница не може против волјата на работникот да донесе одлука за престанок на неговата работа во работната организација во смисла на одредбите од членот 98 на овој закон, во следните случаи: за време додека работникот според наодот на лекар е привремено здравствено спречен односно неспособен за работа, додека е на стручно усовршување или специјализација на кое го упатила работната заедница, додека е на годишен одмор, младинска работна акција, воена вежба или дослужување на воениот рок до три месеци, за време додека работничката е бремена односно со дете до осум месеци живот.

(2) Работната заедница не може да донесе одлука за престанок на работата во работната организација поради укинување на работното место односно потрајно намалување на работата или работењето против волјата на работникот — избран член на работничкиот совет или на управниот одбор односно на други соодветни органи на управувањето на работната организација, одборник, или пратеник на соборот на работните заедници.

Член 104

На работникот може по одлука на работната заедница да му престане работата во работната организација без негова согласност кога ќе наполни четириесет години пензиски стаж (маж) односно кога ќе наполни триесет и пет години пензиски стаж (жена).

Член 105

Работната заедница може да одлучи без согласност од работникот, да му престане работата во работната организација, ако е поведена постапка за укинување односно престанок на работната организација.

Член 106

(1) Работникот на кој работната заедница му ја соопштила одлуката за престанок на неговата работа во работната организација, има право да остане на работа уште онолку време колку со статутот е определено во согласност со мерилата од членот 96 став 2 на овој закон.

(2) Ако на работникот му престане работата во работната организација во текот на постапката за нејзино укинување односно престанок, работната заедница може да определи и пократок рок за кој е должен работникот да остане на работа, но не пократок од петнаесет дена.

(3) Работната заедница не може да му го ускрати на работникот правото да престане со работа во работната организација и пред истекот на рокот од ставот 1 на овој член ако тоа го бара работникот.

(4) Ако работната заедница одлучи работникот да престане со работа во работната организација пред истекот на времето за кое има право да остане на работа, таа е должна на работникот за тоа време да му обезбеди учество во распределбата на средствата за лични доходи по сите основи и според резултатите што ги остварувал работникот во претходниот пресметковен период.

Член 107

(1) Во текот на времето во кое е должен да остане на работа во работната организација, работникот има право за време на работата да излегува од работната организација за да најде запослување во друга работна организација. Работната заедница е должна со општ акт да го определи времето и должината на времето за кое работникот може да биде отсутен од работната организација.

(2) За време на одобреното отсутување од работната организација (став 1) работникот има

право на надоместок на личниот доход во смисла на членот 83 од овој закон.

Член 108

(1) Кога на работникот му престанува работата во работната организација во смисла на чл. 96, 97, 98, 104 и 105 од овој закон, работната заедница го разрешува работникот од должноста со денот на истекот на времето во кое бил должен да остане на работа.

(2) Рокот за разрешување од должноста може да се продолжи најмногу за 30 дена ако е во прашање довршување на започната работа која без поголема штета или поголеми технички тешкотии не би можела да му се предаде на друг работник. По истекот на овој рок работникот може да го напушти работното место и без разрешување од должноста.

(3) Ако работникот е повикан на воена вежба односно на дослужување на воениот рок до три месеци во текот на времето во кое е должен да работи, текот на тоа време на негово барање се запира со денот на примањето на поканата и се продолжува по враќањето од воена вежба односно од дослужување на воениот рок. Во тој случај на работникот не може да му престане работата во работната организација против неговата волја пред истекот на четиринаесет дена од денот на неговото враќање од вежба односно од дослужување на воениот рок.

Член 109

На работникот му престанува работата во работната организација ако е исклучен од работната заедница, и тоа со денот на врачувањето на конечната одлука за исклучување.

Член 110

Независно од волјата на работникот и работната заедница на работникот во работната организација му престанува работата во следните случаи: ако надлежниот орган на социјалното осигурување го огласи работникот за трајно и наполно неспособен за работа — со денот на доставувањето на правосилното решение за утврдената неспособност; ако на работникот според одредбите на овој закон, односно според правосилна одлука на суд или друг орган му е забрането вршењето на работите на работното место на кое е распореден — со денот на доставувањето на правосилната одлука; поради отсутност на работникот од работа подолга од три месеци заради издржување на казната затвор изречена со правосилна пресуда, односно заради извршување на мерката на безбедност, воспитна или заштитна мерка.

Член 111

(1) Работникот ~~разрешен~~ од должноста директор, во смисла на прописите за изборот на органите на управувањето, останува и понатаму член на работната заедница, која е должна да му понуди друго работно место во работната организација според неговите работни способности.

(2) На работникот разрешен од должноста директор, што ќе одбие да го прифати понуденото работно место во смисла на ставот 1 од овој член, му престанува работата во работната организација со истекот на рокот што е определен со статутот (член 96 став 2).

Член 112

(1) На работникот кај кој ќе настапи инвалидност не му престанува работата во работната организација ако според преостанатата работна способност може без професионална рехабилитација да работи на истото или на друго соодветно работно место во истата работна организација.

(2) Ако во работната организација нема соодветно работно место од ставот 1 на овој член, на работникот му престанува работата во работната организација со денот на доставувањето на правосилното решение за утврдената инвалидност.

(3) Правото на запослување на инвалид и остварувањето на тоа право, професионалната рехабилитација и распоредувањето на работно место, како

и материјалната положба на инвалидот на трудот, се регулираат со посебни прописи.

Член 113

Работникот на кој ќе му престане работата во работната организација и кој не стопанисува, за време на привремената безработност има право на материјално обезбедување и други права утврдени со закон.

9. Работни книшки

Член 114

(1) Работникот на работа во работна организација има работна книшка. Работната книшка е јавна исправа и служи за докажување на фактите заради остварување на правата на кои им е основ или услов работата во работната организација.

(2) Во работната книшка е забрането да се внесуваат негативни податоци за работникот.

Член 115

Работната книшка му ја издава на работникот надлежниот општински орган на управата.

Член 116

Сојузниот секретар за труд донесува поблиски прописи за издавањето, содржината, водењето и заменувањето на работните книшки, како и за начинот на водењето на регистарот на издадените работни книшки.

10. Остварување на правата на работниците при работата и по основот на работата

Член 117

(1) Работникот има право да присуствува на состанокот на секој орган на управувањето кога се решава за негово право или должност во работната организација.

(2) Работната заедница е должна да го организира самоуправувањето на начин кој овозможува работникот непосредно или посредно да учествува во донесувањето на одлуките за условите на работата, правата и обврските од работните односи во работната организација; да устанува служби кои се грижат за остварувањето на правата на работникот од тие односи, и да ги определи самоуправните органи на кои работникот им поднесува приговор заради заштита на повреденото право.

Член 118

(1) Работникот има право на приговор против секое решение со кое е одлучено за неговите права и должности од работните односи. Приговорот се поднесува во рок од петнаесет дена од денот на доставувањето на решението.

(2) Надлежниот второстепен орган е должен да одлучи по приговорот во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на приговорот.

(3) Решението донесено по приговорот е конечно.

(4) Ако за право или должност на работник одлучувал во прв степен највисокиот орган на управувањето во работната организација, решението е конечно.

(5) Приговорот го задржува извршувањето на решението.

Член 119

(1) Работникот има право, истовремено со поднесувањето на приговорот до второстепениот орган во работната организација, да му се обрне и на надлежниот општински орган на управата.

(2) Ако надлежниот општински орган на управата најде дека право на работникот е повредено, ќе посредува кај надлежниот орган на управувањето на работната организација на кој работникот му го упатил приговорот. Органот на управувањето на работната организација истовремено ќе одлучи по приговорот на работникот и по повод на посредувањето на надлежниот општински орган на управата. Ако надлежниот општински орган на управата најде дека и со решението на второстепениот орган очигледно е повредено право на работникот засновано врз закон или општ акт на работната организација, а работникот повел работен спор,

може да донесе решение за привремено одлагање на извршувањето на конечното решение на работната заедница, до донесувањето на правосилна судска одлука.

Член 120

(1) Ако работникот смета дека со конечното решение му е повредено право, заради остварување на тоа право може да поднесе тужба до суд од општа надлежност (работен спор).

(2) Работникот што не го користел правото на приговор, освен случајот од членот 118 точка 4 на овој закон, нема право на тужба, освен кога со тужбата се остварува парично побарување.

(3) Тужбата се поднесува во рок од 30 дена, со тоа што рокот започнува да тече од денот на доставувањето на конечното решение, односно од истекот на рокот во кој второстепениот орган на работната организација бил должен да донесе решение.

(4) Рокот за поднесување на тужба со која се остварува парично побарување тече од денот на доставувањето на првостепеното решение и трае две години.

Член 121

Ако судот утврди дека со конечното решение на работната заедница му престанала работата на работник во работната организација на начинот и под условите што им се противни на одредбите од овој закон, може да одлучи работникот да се врати на дотогашното работно место или на барање на работникот да досуди само отштета. Судот не може да одлучи работникот што е разрешен од должноста на директор да се врати на дотогашното работно место.

Член 122

Во постапката за остварување на правата по основот на работата во работната организација работникот не плаќа административни и судски такси за поднесоци и други прилози, ниту за решенија и други акти и дејствија во постапката.

11. Посебни одредби

Член 123

Работната заедница со статутот ги определува органите (избрани органи на управувањето на работната организација, на работната заедница во работните единици или нивни органи на управувањето и сл.) што донесуваат одлуки за остварување на правата, должностите и обврските на работниците од работните односи. Со општ акт работната заедница ги утврдува и овластувањата за поединци (овластен работник) што ќе бидат определени да донесуваат решенија заради извршување на одлуките на работната заедница и на нејзините органи.

Член 124

Со статутот може да се определи положба на работна заедница на работната организација во уредувањето на работните односи, во смисла на овој закон, да имаат и работните заедници на работна единица.

Член 125

Работниците избрани во претставнички тела или избрани односно именуваани на функции утврдени со закон, ако изборот бара да ја прекинат работата во работната организација од која се избрани односно именуваани, и понатаму остануваат членови на работните заедници на тие работни организации. Нивните должности и права што се стекнуваат при работата или по основот на работата за тоа време мируваат. По истекот на мандатот односно функцијата тие имаат право да се вратат на работа во истата работна организација.

Член 126

Работникот што поради заминување на отслужување односно дослужување на воениот рок ќе ја прекине работата во работната организација останува и понатаму член на работната заедница на таа работна организација и има право непосредно го отслужувањето на воениот рок да се врати на работа во истата работна организација. За времето

на отсутноста сите должности и права што се стекнуваат при работата и по основот на работата во работната организација на работникот му мируваат

Член 127

Во државните органи работните односи во смисла на свој закон ги уредуваат работната заедница и старешина на органот

Член 128

(1) На работниците во изборни звања односно работниците што ги имела или назначува Собранието, Претседателот на Републиката или извршниот совет, се применуваат одредбите од овој закон, ако со посебни закони односно одлуки за именување или назначување не е определено поинаку.

(2) На работниците — граѓански лица во Југословенската народна армија, како и на работниците во органите на внатрешните работи, се применуваат одредбите од овој закон ако со посебен сојузен закон не е определено поинаку (Закон за Југословенската народна армија, Основен закон за службата на внатрешните работи, Основен закон за самоуправањето и работните односи во органите на внатрешните работи и др.).

Член 129

(1) Правата и должностите на работните луѓе по основот на работата во органите на општествено-политичките организации и здруженија се утврдуваат и се остваруваат согласно со одредбите од овој закон.

(2) Согласно применување на овој закон, во смисла на ставот 1 од овој член, организацијата односно здружението е должно да обезбеди со својот општ акт, а во согласност со посебниот карактер на работата на работните луѓе во органот на организацијата односно здружението.

Член 130

(1) Работните луѓе кои со лична работа самостојно вршат културна, професионална или друга слична дејност (самостојни уметници, адвокати, самостојни занаетчи и сл.) имаат право да ја здружуваат својата работа и да формираат привремен или трајни работни заедници.

(2) По основот на својата лична работа работните луѓе од ставот 1 на овој член имаат во основата иста општествено-економска положба и исти должности и права како и членовите на работните заедници на работните организации.

(3) Работните луѓе кои со личната работа со лични односно општествени средства за работа учествуваат во здружена работа на работна заедница на работната организација, на начинот и под условите утврдени со посебен закон (работа дома, работа во услужни дукани, работа во земјоделството врз основа на производствена соработка помеѓу работните луѓе кои на земјоделската организација ќе ѝ предадат во долгорочен закуп или на долгорочна послуга поголем дел од своето земјиште и земјоделски згради и земјоделската организација и др.) имаат право да учествуваат во управувањето и во распределбата на доходот како рамноправни членови на работната заедница, а видовите и обемот на должностите и правата по основот на работата на тие работни луѓе, утврдени со закон и со статутот на работната организација во согласност со начелата од овој закон, се остваруваат според нивниот работен придонес

(4) Работните луѓе кои со лична работа со лични односно општествени средства за работа им вршат услуги на правни и физички лица на начинот и под условите што се утврдени со посебен закон (настојници и управители на згради, кучки помошнички и др.) имаат должности и права по основот на својата работа, кои, во согласност со начелата и одредбите од овој закон, се утврдуваат со закон.

Член 131

(1) Лицето кое според законот може покрај својата работа да употребува и работа од други

лица (дополнителна работа) и работникот што доброволно ќе се одлучи на таква работа, можат само во согласност со закон да ги утврдуваат условите на работата и должностите и правата по основот на таква работа.

(2) Не можат да се договараат непозвољени услови за работа и за безбедност при работата и помал личен доход или други материјални права од оние што се утврдени со закон, односно што во просек ги остваруваат за иста количина и квалитет на работа работниците во работните заедници со општествени средства.

Член 132

(1) Работните луѓе од чл. 130 и 131 на овој закон имаат право во секое време и без сразложение да ја прекинат работата, под услов за тоа да ја известат работната заедница чии членови се тие односно правното или физичкото лице за кое ги вршат услугите и да ги исполнат своите однапред утврдени должности што произлегуваат од здружената работа односно да останат на работа кај празните и физичките лица онолку време колку што е договорено во согласност со законот.

(2) Работната заедница може да одлучи за престанок на работата на лицето од членот 130 ст. 1 и 3 на овој закон и против неговата волја, ако престане да постои некој од битните објективни услови односно околности врз кои се засноваа таквата работа (промени на пазарот, унапредување на технологијата и организацијата на работата итн.), односно ако тоа лице не ги исполнува своите работни обврски во обемот и на начинот што биле утврдени.

(3) Правното или физичкото лице може да го прекине работниот однос со работникот од членот 130 став 4 и членот 131 на овој закон и против неговата волја согласно со условите и начинот за престанок на работата на работникот во работна организација односно ако работникот не ги исполнува условите, работните задачи, обврските и др. предвидени со договорот за работа.

(4) Работата односно работниот однос на работните луѓе од чл. 130 и 131 на овој закон престанува и под условите и на начинот предвиден во чл. 104 и 110 на овој закон.

Член 133

(1) Како работен однос во смисла на овој закон не се смета вршењето на работи или задачи кои според својата природа не бараат да се установа во работната организација посебно работно место, поради тоа што се повремено или привремено и не траат непрекинато подолго од 3 дена.

(2) Како работен однос во смисла на овој закон не се смета ниту вршењето на работи или задачи кои според својата природа и значење за организацијата на работата, поради малиот обем или поради повременоста односно привременоста на таквата работа, не бараат да се установа посебно работно место во организацијата на работата.

(3) За вршење на работите или задачите од ставот 2 на овој член можат да се ангажираат само работни луѓе на кои таквата работа не им е единствен ниту основен извор на приходи за издржување и кои по основот на таквата работа не се здобиваат со права на кои основ или услов им е работата во работен однос.

(4) Работната заедница е должна со статутот да ги утврди работите или задачите од својата дејност, во смисла на одредбите на ст. 1 и 2 на овој член, и начинот на нивното извршување.

Член 134

(1) За вршење на работите односно за извршување на задачите од членот 133 на овој закон се склучува договор помеѓу работникот и работната организација

(2) Со договорот склучен според ставот 1 на овој член се воспоставува граѓанско-правен однос помеѓу работникот и работната организација.

Член 135

За исплата на заработките по договорите од членот 134 на овој закон, работната организација е

должна да издвои потребни средства од средствата за лични доходи, како и за утврдување на тие вработки да установи соодветни основи и мерила.

Член 136

Странски државјанин или лице без државјанство, можат да бидат примени на работа кај органите на управата по одобрение од надлежниот државен орган.

Дел трет

КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 137

(1) Со парична казна од 200.000 до 1.000.000 динари ќе се казни за прекршок работна организација ако со статутот или со друг општ акт не ги регулира правата, должностите и обврските на работникот според одредбите од членот 19 став 3, членот 22 став 4, членот 25 став 3, членот 29 став 4, членот 37 став 3, членот 42 став 2, членот 43 став 3, членот 45 став 2, членот 48 став 1, членот 50 став 3, членот 63 став 4, членот 64 став 3, чл. 70, 76, 85 став 1, членот 96 став 2, чл. 123 и 130 став 3 на овој закон или ги регулира противно на тие одредби.

(2) За прекршокот од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во работната организација со парична казна до 50.000 динари.

Член 138

(1) Со парична казна од 100.000 до 1.000.000 динари ќе се казни за прекршок работна организација:

1) ако распореди работник за вршење определени работи на работно место на кое таквите работи не можат да се вршат според одредбите на закон или според правносилната одлука на суд или друг орган (член 34);

2) ако определи подолго полно работно време отколку што е пропишано (чл. 36 и 37);

3) ако воведи работно време противно на одредбите од членот 43 на овој закон;

4) ако ѝ определи на работничка за време на бременост или додека има дете до една година живот, на работник помлад од осумнаесет години или на работник на кој според наодот од лекар работата би му ја влошила здравствената состојба, да работат подолго од полното работно време (член 46);

5) ако определи на работа ноќе работничка за време на бременост односно со дете до една година живот, како и работник на кој според наодот на лекар работата ноќе би му ја влошила здравствената состојба (член 52) или ако распореди работник помлад од осумнаесет односно постар од седумнаесет години на работа ноќе противно на одредбите од чл. 53 односно 54 на овој закон;

6) ако со распоредот на седмичното работно време воведи помалку од 5 работни дни во седмицата (член 55);

7) ако изврши распоред на работното време противно на одредбата од членот 56 на овој закон;

8) ако на работничка ѝ ускрати породилско отсуство (член 73);

9) ако без согласност од работникот донесе одлука за престанок на работата на работник во работната организација, противно на одредбите од чл. 97 и 98 на овој закон;

10) ако му оневозможи на работник на кој му престанала работата поради укинување на работното место или потрајно намалување обемот на работата или работењето на работната организација повторно да стапи на работа (член 100).

(2) За прекршокот од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во работната организација со парична казна до 50.000 динари.

Член 139

(1) Со парична казна од 50.000 до 500.000 динари ќе се казни за прекршок работна организација:

1) ако јавно не огласи слободно работно место (член 21);

2) ако одлучи да стапи на работа работник кој не ги исполнува општите или посебните услови според членот 22;

3) ако раководните или други работни места не ги пополнува по пат на конкурс, дога е тоа определено со закон, со друг пропис или со општ акт (член 21);

4) ако за раководните работни места кои според овој закон задолжително се пополнуваат по пат на конкурс, не распише повторен конкурс секоја четврта година (член 21 став 2 и член 32);

5) ако распореди работник помлад од осумнаесет години живот или работничка на работно место на кое не смее да се распоредува работник помлад од осумнаесет години живот или жена (член 33);

6) ако не ѝ овозможи работа со скратено работно време од четири часа дневно на работничка со дете до три години живот кога тоа го бара таа (член 39 ст. 1 и 2);

7) ако не го утврди однапред работното време на работникот (член 47);

8) ако не обезбеди потребни услови за работа ноќе (член 50 став 2);

9) ако не обезбеди периодична измена на смените (член 51);

10) ако му ускрати на работник користење на годишниот одмор кој му припаѓа (член 62 став 1);

11) ако на работник не му го исплати надоместокот на личниот доход за време на годишен одмор, државни празници или отсуствување од работа (чл. 70, 71 и 72);

12) ако му ускрати на работник да оствари учество во распределбата на средствата за лични доходи (член 75);

13) ако во работната книшка внесе негативни податоци за работникот (член 114 став 2).

(2) За прекршокот од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во работната организација со парична казна до 50.000 динари.

Член 140

(1) Со парична казна од 20.000 до 300.000 динари ќе се казни за прекршок работна организација:

1) ако писмено не го извести работникот дека е примен на работа и за денот кога треба да стапи на работа (член 23);

2) ако не го запазнае работникот со условите на работата, системот на самоуправувањето и општите акти (член 26);

3) ако го распореди работникот без негова согласност на друго работно место (член 30 ст. 1 и 3);

4) ако работникот, на негово барање, не го распореди на друго работно место што им одговара на неговите работни способности (член 32 став 2);

5) ако не го утврди работното време во текот на денот во согласност со прописите на општинското собрание (член 49);

6) ако не му обезбеди на работникот пропишан одмор во текот на дневната работа или дневен или седмичен одмор (чл. 58 до 60);

7) ако противно на одредбата од членот 67 на овој закон од годишниот одмор му го одземе на работникот времето за кое отсуствувал од работа;

8) ако не го извести работникот за денот на почетокот на користењето на годишниот одмор најмалку на 30 дена однапред или му оневозможи да користи еден ден одмор во оној ден што самиот ќе го определи (член 68 ст. 1 и 2);

9) ако на работникот при секоја исплата на личен доход не му издаде писмена пресметка (член 80 став 4);

10) ако не му го исплати на работникот надоместок на личниот доход за време на отсуствувањето од работа до кое дошло по барање од други органи (чл. 83 и 84);

11) ако не му обезбеди на работникот учество во распределбата на личниот доход за времето за кое работникот има право да остане на работа (член 106 став 4);

12) ако му оневозможи на работникот да излегува за време на работата за да најде запослување, или ако за време на одобреното отсуствување не

му го исплати надоместокот на личниот доход (член 107).

13) ако на директорот разрешен од должност не му понуди друго работно место (член 111).

(2) За прекршокот од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во работната организација со парична казна до 50.000 динари.

Член 141

Барање за поведување прекршочна постапка може, покрај работникот чие право е повредено, да поднесе и надлежниот општински орган на управата и синдикалната организација.

Член 142

(1) Ако работната организација не го донесе во определен рок статутот или друг општ акт со кои според одредбите на овој закон ги регулира правата, должностите и обврските на работникот, општинското собрание, по претходно сторена опомена, ќе ги распушти дотогашните органи на управувањето и ќе распише избор за нови органи на управувањето.

(2) Ако ниту новоизбраните органи на управувањето во рок од три месеци од денот на изборот не ги донесат општите акти од ставот 1 на овој член, на предлог од надлежниот општински орган ќе се поведе постапка за укинување односно престанок на работната организација.

Дел четврт

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

V

Член 143

Работната заедница со статутот го утврдува датумот на почетокот на рокот за распишување повторен конкурс за пополнување на раководните работни места (член 32). Работната заедница може да утврди почетокот на овој рок да започнува да тече најдоцна од 1 јануари 1967 година.

Член 144

(1) Во работна организација со работно време кое, според прописите важечки до денот на влегувањето во сила на овој закон, изнесува повеќе од 42 часа седмично, работната заедница работи со тоа работно време до рокот и остварувањето на условите пропишани со посебен сојузен закон за рокот и условите за спроведување на одредбите од Уставот за работното време од 42 часа во седмица.

(2) Работната заедница со полно работно време подолго од 42 часа седмично согласно ќе ги применува одредбите од овој закон во поглед на скратувањето на работното време поради посебни услови на работата, за неполното работно време, за работното време подолго од полното работно време и др., како и сите одредби за распоредот на работното време.

(3) Скратеното работно време поради посебни услови на работата утврдено со прописите што важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон, работните луѓе имаат право да го користат и по влегувањето во сила на овој закон, до донесувањето на законот или општите акти на работните организации во смисла на одредбите од чл. 37 и 38 на овој закон.

Член 145

Кога работна заедница ќе воведо петдневна работна седмица (член 55), шестиот ден се смета како да го поминал работникот на работа во поглед на остварувањето на правата по основот на работата во работната организација (годишен одмор, детски додаток и др.).

Член 146

(1) Работната заедница е должна со статутот и со друг општ акт на работната организација да ги регулира работните односи согласно со одредбите од овој закон во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До донесувањето на статутот и другите општи акти во смисла на ставот 1 од овој член, работните односи во работните заедници можат да се уредуваат и со привремени одлуки на највисо-

киот орган на управувањето, во смисла на одредбите од овој закон.

Член 147

(1) До донесувањето на закон за поблиско утврдување и остварување на правата по основот на работата на работните луѓе од чл. 131 и 132 на овој закон, ќе се применуваат прописите што важеле до денот на неговото влегување во сила.

(2) До донесувањето на посебни закони за учениците во стопанството, износите на надоместоците на учениците не можат да бидат пониски од 50% во првата година учење односно од 80% во завршната година на учење — од просечниот личен доход на неквалификуваните работници во односната работна организација. За утврдување на најмалите износи на наградите на учениците во работните организации кои не запослуваат неквалификувани работници и кај самостојните занаетчији служи просечниот личен доход на неквалификуваните работници во местото каде што се наоѓа работната организација односно самостојниот занаетчија. Тој просек го утврдува надлежниот општински орган.

Член 148

(1) Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат:

1) Законот за работните односи („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 17/61) и прописите донесени врз основа на него, освен Упатството за спроведување на одредбите од Законот за работните односи за надоместоците на работниците за време на отсуственоста од работа и поради заминување на отслужување односно дослужување на воениот срок („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 35/61) и Упатството за содржината на работната книшка, за запишувањето на податоците во работната книшка, за водењето на регистарот на издадените работни книшки и за работата на комисиите за утврдување на работниот стаж („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 1/59) — до нивното усогласување со одредбите од овој закон;

2) Законот за решување работните процеси („Службен лист на ДФЈ“, бр. 47/45);

3) Уредбата за запослување и размена на странски стручњаци („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 6/57);

4) Уредбата за наградување на учениците во стопанството („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 6/62);

5) одредбите на членот 145 точка 3 и членот 160, 171 и 176 од Законот за сојузната управа („Службен лист на СФРЈ“, бр. 7/65);

6) одредбите од другите закони и другите прописи што се однесуваат на работните односи, доколку се во спротивност со начелата од овој закон.

(2) Законот за определување случаи и услови под кои вршењето на определени работи не се смета како работен однос („Службен лист на СФРЈ“, бр. 12/65) престанува да важи на 24 мај 1965 година, од кој ден се применуваат одредбите од чл. 133 до 135 на овој закон. Договорите склучени во смисла на членот 4 од тој закон остануваат во сила до нивното извршување.

Член 149

(1) Се овластува сојузниот секретар за труд да донесе, по потреба, поблиски прописи за извршување на одредбите од овој закон за:

1) начинот и поблиските услови за воведување пократко работно време (член 40 став 2);

2) начинот за утврдување на обмот на правата по основот на работата и за неполното работно време (член 41 став 2 и член 42 став 2);

3) пресметувањето на часовите на работа на работникот што ќе ги помине на сезонски работи непрекинато најмалку 4 месеци во годината и при тоа ќе оствари поголем број часови од полното работно време за тој период, во работни денови со полно работно време (член 57);

4) условите и начинот за исплата на надоместокот на личниот доход на работникот за време на отсуствување од работа поради вежба, предвојничка обука, учество во цивилна заштита, вршење јавни функции и одзивање на покана на воени и други органи до кои дошло без негова

вина, како и за време на притвор или истражен затвор (чл. 83 и 84).

(2) Сојузниот секретар за труд во согласност со сојузниот секретар за здравство и социјална политика ќе ги пропише поблиските критериуми за утврдување на неопходна зајакната мајчина нега на дете до три години живот (член 39 став 2).

Член 150

Овој закон влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

353.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ВОВЕДУВАЊЕ 42-ЧАСОВНА РАБОТНА СЕДМИЦА

Се прогласува Основниот закон за воведување 42-часовна работна седмица, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 2 април 1965 година и на седницата на Организационо-политичкиот собор од 2 април 1965 година.

П. Р. бр. 282

4 април 1965 година

Белград

Претседател
на Републиката,

Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

ОСНОВЕН ЗАКОН ЗА ВОВЕДУВАЊЕ 42-ЧАСОВНА РАБОТНА СЕДМИЦА

Член 1

Работните организации во кои полното работно време на работниците е подолго од 42 часа седмично се должни да воведат 42-часовна работна седмица во рокот и под условите што се определени со овој закон.

Во рокот определен со овој закон се должни да воведат 42-часовна работна седмица за работниците што се запослени кај нив и граѓани кои во границите на законот имаат право да употребуваат дополнителна работа од други лица.

Воведувањето на 42-часовна работна седмица е работа од интерес за целата земја.

Член 2

Работната организација воведува 42-часовна работна седмица под услов да обезбеди остварување на најмалку истите резултати од работата и работењето што ги остварувала пред воведувањето на 42-часовната работна седмица.

Член 3

Се смета дека работната организација ги исполнува условите од членот 2 на овој закон:

1) ако во пократката работна седмица обезбедува најмалку ист обем на производството односно услугите што ги остварувала пред воведувањето на пократката работна седмица, и

2) ако во пократката работна седмица обезбедува најмалку ист нето продукт по работник и најмалку ист реален личен доход по работник што ги остварувала пред воведувањето на пократката работна седмица.

Работната организација ќе воведува пократко работно време при соодветното зголемување на продуктивноста на трудот, соодветниот пораст на личните приходи и ненамалената рентабилност на своето работење.

Со републички закон може да се определи условите од точката 2 на ставот 1 на овој член да ги исполнува и онаа работна организација која нето-продуктот по работник и реалните лични приходи по работник остварени во височината пред преминувањето на пократка работна седмица ги постига со дополнителни вложувања од средствата на сопствените фондови или со зголемување на бројот на запослените работници ако е тоа неопходно.

Член 4

Со републички закон, во согласност со одредбите на овој закон, може да се пропише посебен начин за воведување 42-часовна работна седмица водејќи сметка за специфичните услови на одделни области, гранки или групи дејности (поморски, железнички и друмски сообраќај, туристичко стопанство и др.), а особено за работните организации на услужните дејности во кои траењето и распоредот на погонското време (т. е. на работното време за кое работната организација произведува односно дава услуги) суштествено влијаат врз можноста за воведување пократка работна седмица во сите други работни организации чии членови на работната заедница користат такви услуги (комунален сообраќај, врски, трговија, банкарство, општествени служби и др.).

Член 5

Работната организација може да одлучи преминувањето на 42-часовна работна седмица да го оствари, во согласност со своите услови и можности, одеднаш или во етапи од определено траење.

Ако работната организација одлучи да воведат 42-часовна работна седмица постепено, таа е должна во секоја етапа на преминувањето да ги исполни условите предвидени со закон.

Член 6

Најдоцна во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон работната организација е должна да донесе план и програма за преминување на 42-часовна работна седмица, да предвиди мерки за остварување на тој план и програма и да го утврди начинот за следење и анализирање на резултатите од работата и работењето што ќе се постигнат со работата во пократката работна седмица.

Планот и програмата за преминување на 42-часовна работна седмица се донесува според постапката пропишана за донесување на статутот на работната организација.

Работната организација здружена во заедница на претпријатија планот и програмата, пред конечното усвојување, им ги доставува на мислење едновремено на општинското собрание и на заедницата на претпријатијата на која ѝ припаѓа таа.

Ако работната организација не ги усвои забелешките и препораките од општинското собрание односно од заедницата на претпријатијата, собранието односно заедницата може тие забелешки и препораки да ги изнесе пред републичкото собрание на разгледување.

Член 7

Работните организации ќе минат на 42-часовна работна седмица најдоцна во рок од пет години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

По исклучок, ако работната организација и покрај преземените мерки не успее да воведат 42-часовна работна седмица под условите предвидени со овој закон, републиката може рокот од ставот 1 на овој член да го продолжи но најдолго за една година.

Член 8

Работничкиот совет е должен при подготвувањето на полгодишните пресметки и завршните сметки посебно да анализира како течат подготвителните дејствија и во која мера се исполнуваат условите за воведување пократка работна седмица предвидени со закон, и резултатите од тие анализи да ги изнесува заради разгледување пред работната заедница.

Член 9

Стручните работи во врска со спроведувањето и извршувањето на овој закон ги врши Сојузната комисија за работно време.

Претседателот и членовите на Сојузната комисија за работно време ги именува Сојузниот извршен совет

Член 10

Работното време што работните организации ќе го воведуваат заради постепено преминување на 42-часовна работна седмица, ќе се смета како полно работно време во смисла на соодветните прописи за работните односи.

До истекот на рокот од членот 7 на овој закон како работа подолга од полното работно време, во смисла на соодветните прописи за работните односи, ќе се смета само работата над 48 часа седмично, односно над 45 часа во работните организации кои до донесувањето на Уставот вовеле 45-часовна работна седмица во смисла на членот 166 став 5 од Законот за работните односи („Службен лист на СФРЈ“, бр. 17/61).

За работниците на работните и други организации и државни органи, чие редовно работно време, според прописите што важеле до донесувањето на овој закон, изнесувало 42 или помалку часови седмично, односно 7 или помалку часови дневно, како работа подолга од работното време во смисла на прописите за работните односи се смета работата над редовното работно време утврдено со тие прописи. Одредбата на овој став важи и за работниците во работните организации на кои по донесувањето на Уставот им било дозволено пробно воведување на 42-часовна работна седмица.

Член 11

Ако работната организација не ги преземе мерките, предвидени со овој закон, да може до пропишаните рокови и под пропишаните услови да воведат 42-часовна работна седмица, општинското собрание може, откако ќе ја предупреди работната организација, да одлучи таа да се стави под присилна управа.

Член 12

Овој закон влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

354.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА**

Се прогласува Основниот закон за претпријатијата, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 2 април 1965 година и на седницата на Стопанскиот собор од 2 април 1965 година.

П. Р. бр. 273

4 април 1965 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Едвард Кардељ, с. р.

**ОСНОВЕН ЗАКОН
ЗА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА****I. УВОДНИ ОДРЕДБИ****Член 1**

Здружувајќи ја слободно својата работа работните луѓе во претпријатието врз основа на опште-

ствените средства и самоуправувањето трајно го организираат и прошируваат производството, прометот и другите стопански дејности, задоволувајќи ги своите поединечни и заедничките интереси, и општите општествени интереси.

Претпријатието е самостојна и основна работна организација на единствениот општествен и стопански систем на Југославија.

Член 2

Претпријатијата можат да се занимаваат и со нестопански дејности што се од интерес за развојот на стопанската дејност или што служат за задоволување на заедничките потреби на членовите на работната заедница.

Член 3

Работните луѓе во претпријатието го организираат работниот процес и управувањето на начин кој овозможува најдобро користење на средствата за работа и постојано подигање на продуктивноста на трудот, како и непосредна заинтересираност на луѓето за работата и нивното што непосредно учествување во управувањето со сите дејности на претпријатието.

Член 4

Претпријатието има својство на правно лице. Со полна правна способност претпријатието се здобива кога работните луѓе ќе ги формираат органите на управувањето и кога се исполнети другите услови со здружената работа да се врши стопанската дејност (конституирање).

Член 5

Одредбите од овој закон се применуваат на претпријатијата од сите дејности, ако со посебен сојузен закон за претпријатијата од одделни дејности определени прашања не се регулирани поинаку.

Одредбите од овој закон се применуваат и на задругите, деловните банки, осигурителните заводи и другите стопански организации, ако со посебен сојузен закон определени прашања не се регулирани поинаку.

Член 6

Односите во работната заедница на претпријатието се уредуваат така што работните луѓе слободно да одлучуваат за својата работа и за другите права што ги имаат како членови на работната заедница, обезбедувајќи ја со тоа положбата на работниците како слободно здружени работни луѓе.

Член 7

Претпријатието го управуваат членовите на работната заедница непосредно и преку своите органи на кои тие им доверуваат определени функции на управувањето.

За својата работа органите на управувањето и се одговорни на работната заедница.

Органите на управувањето се должни да ја известуваат работната заедница за својата работа.

Член 8

Организацијата на работата и управувањето во претпријатието треба да овозможат работните луѓе на секој степен и во сите делови на работниот процес, што претставуваат целина, што непосредно да одлучуваат за прашањата на работата, за уредување на меѓусебните односи, за распределбата на доходот и за другите прашања на својата економска положба, обезбедувајќи истовремено најповолни услови за работа и работење на претпријатието како целина.

Член 9

Членовите на работната заедница го остваруваат самоуправувањето во работните единици, освен оние права и должности за кои, поради обезбедувањето на условите за работа на претпријатието како целина, е неопходно да ги вршат сите членови на работната заедница на претпријатието непосредно и преку органите на управувањето на претпријатието.

Членовите на работната заедница го остваруваат самоуправувањето и во другите посложени форми на организација на работата (фабрики, рудници, земјоделски стопанства, стоковни куќи, погони и слични делови — во понатамошниот текст: фабриките и погоните), и тоа во таков обем што да можат самостојно да одлучуваат за својата работа и за распределбата на доходот, во согласност со статутот.

Член 10

Членовите на работните заедници на работните единици на претпријатието одлучуваат, по правило, непосредно.

Непосредно управување во претпријатието се остварува и со референдум, на собири на работните луѓе и по пат на други посебни форми на непосредно управување.

Член 11

Секој член на работната заедница има право да ги изнесува своите мислења и предлози за организацијата и работата на претпријатието и да постави прашања во врска со работата на претпријатието.

Органот на управувањето определен со статутот е должен, на барање на член на работната заедница да се изјасни за предлогот, мислењето односно прашањето на членот на работната заедница.

Член 12

Претпријатие може да се организира и како здружено претпријатие.

Самоуправувањето во работните заедници на организациите во состав на здруженото претпријатие и нивната деловна самостојност се утврдуваат со договор и со статутот, во согласност со овој закон.

Член 13

Во претпријатијата што вршат дејности или работи од посебен општествен интерес заинтересираните граѓани и претставниците на заинтересираните организации и на општествената заедница учествуваат, во согласност со закон, во управувањето со работите од посебен општествен интерес, на начинот определен со закон и статутот.

Член 14

Работните луѓе што работат со свои средства за работа и трајно стопански соработуваат со претпријатие, учествуваат, во согласност со закон и статутот, во управувањето со работите во кои соработуваат со претпријатието.

Член 15

Работните луѓе што со лична работа самостојно вршат културна, професионална или друга слична дејност, учествуваат во управувањето со претпријатието во работите во кои врз основа на договор потрајно стопански соработуваат со претпријатието, ако со својата работа придонесуваат за остварувањето на планот односно програмата за работа и развој на претпријатието и ако својот доход не го остваруваат врз основа на договор за дело.

Член 16

Претпријатието со своето работење создава средства потребни за трајно вршење на својата дејност.

Претпријатие може да се здобие со средства и врз основа на кредит, како и по други основи предвидени со закон.

Средствата на претпријатието со во општествена сопственост.

Член 17

Претпријатието е должно да ја запази ненамалената вредност на општествените средства што ги управува.

Член 18

Претпријатието, кога ќе ги обезбеди средствата за обновување на вредноста на средствата потрошени во работата и ќе издвои дел на остварената вредност за извршување на обврските спрема општествената заедница утврдени со закон, го рас-

поредува својот доход на средства што служат за проширување на материјалната основа на работата и на средства за задоволување на личните и заедничките потреби на работните луѓе.

Претпријатието ги формира своите фондови во согласност со сојузен закон и со статутот на претпријатието

Член 19

Претпријатието самостојно одлучува за користењето на средствата за располагањето со средствата.

Претпријатието е должно економски целесобразно да ги користи општествените средства заради постигање најголем ефект за претпријатието и општествената заедница.

Член 20

На претпријатието не можат да му се одземат ниту ограничат правата на општествените средства што ги управува, освен ако тоа го бара општиот интерес со сојузен закон.

Одземањето односно ограничувањето на правата се врши во постапката пропишана со тој сојузен закон и при соодветен надоместок.

Член 21

Претпријатието одговара за своите обврски со сите средства што ги користи и со кои располага.

Федерацијата и другите општествено-политички заедници не одговараат за имотоправните обврски на претпријатието, освен ако тоа не е определено со закон или ако тие со договор ја презеле одговорноста за обврските на претпријатието.

Член 22

Претпријатието е самостојно во вршењето на својата дејност.

Претпријатието може да врши дејности на целата територија на Југославија, ако со сојузен закон или врз основа на сојузен закон вршењето на дејноста не е ограничено на определена територија.

Член 23

Во рамките на единствениот стопански систем и во согласност со односите утврдени со општествените планови, претпријатието самостојно одлучува за организирањето на производството или на друга дејност и за развојот на претпријатието а особено за развојот на материјалната основа и за создавањето на услови за научноистражувачка работа и пронајдувачка дејност, за стручно оспособување и усовршување на работниците и на другите услови што придонесуваат за развојот на претпријатието.

Претпријатието е основен носител на општествената репродукција.

Претпријатието самостојно ги утврдува своите планови и програми за работа и развој.

Член 24

Претпријатието во својата работа се придржува кон законите и другите прописи засновани врз закон и постапува во согласност со добрите деловни обичаи и со начелата на деловниот морал.

За повредите на добрите деловни обичаи и начелата на деловниот морал судовите на честа можат спрема претпријатијата да ги изрекуваат мерките предвидени со закон.

Член 25

Претпријатијата можат, во согласност со закон, своите меѓусебни спорови да ги изнесуваат пред избрани судови.

Член 26

Заради поекономично и порационално производство и работење, зголемување на продуктивноста на трудот, непосредно поврзување на производството на суровини со финалното производство и заради остварување на други заеднички економски интереси, претпријатијата можат да се соединуваат и присоединуваат.

Соединувањето и присоединувањето на претпријатија се заснова врз потрајните економски интереси на претпријатијата.

Член 27

Претпријатијата можат по пат на договор да остваруваат потрајна деловна или техничка соработка заради меѓусебно усогласување на своите производствени програми и заедничко производство, користење на лиценци и вршење на истражувања, набавка и продажба, вршење надворешно-трговски работи, вршење стопански услуги, како и заради заедничко вршење други работи од заеднички интерес.

Ако едно претпријатие со договорот за потрајна деловна и техничка соработка односно со договорот за деловно здружување, со цел за унапредување на потрајната деловна соработка и извршување на тој договор, презело обврски во поглед на инвестициони вложувања или самото ги врши тие вложувања во врска со тој договор или презело други обврски, другите содоговарачи не можат да го раскинат договорот за дело што бил повод за преземање такви обврски спрема трети лица односно повод за инвестициони вложувања од сопствени средства — ако со договорот не е определено поинаку или ако странките спогодбено не го раскинат договорот.

Ако претпријатието со договорот од ставот 2 на овој член презело обврски во поглед на заедничките инвестициони вложувања, тие обврски не престануваат затоа што престанало важењето на другите одредби од договорот, ако со договорот не е определено поинаку или ако странките спогодбено не одлучат поинаку.

Договорната страна може да бара раскин на договорот или промена на одделни одредби од договорот и ако настанат околности што ја доведуваат договорната страна во нерамноправна положба, која суштествено ги повредува материјалните интереси на договорната страна.

Член 28

Забранета е секоја дејност на претпријатие и соединување и здружување на претпријатија што се управени кон спречување или ограничување на слободата на размената на добрата и услугите, заради здобивање со материјални и други предимства што не се засноваат врз нивната работа, или со кои се нарушуваат социјалистичките економски односи или се создаваат други нерамноправни односи во работењето, или им се нанесува штета на општите интереси што се утврдени со сојузен закон.

Со посебен сојузен закон се утврдува одговорноста за постапките противни на забраната од ставот 1 на овој член.

Член 29

Органите на општествено-политичката заедница и другите државни органи ги имаат спрема претпријатијата само правата и должностите определени со закон.

Член 30

Како претпријатија, во смисла на овој закон, се подразбираат и дуќаните.

Дуќани можат да се основаат во областа на трговската, угостителската, занаетчиската и комуналната дејност.

Со закон на републиката се утврдуваат мерилата за основање дуќани.

II. УПРАВУВАЊЕ ВО ПРЕТПРИЈАТИЕ

1. Управување во делови на претпријатие

Член 31

Работните заедници на работните единици во претпријатието го распределуваат доходот што ќе го остварат, решаваат за користењето и располагањето со средствата, одлучуваат за организацијата на работата, решаваат за работните односи и вршат други права и должности, во согласност со статутот и со другите општи акти на претпријатието.

Работната единица ја сочинуваат работните луѓе во дел на претпријатие што користат определени средства во процесот на работата кој прет-

ставува целина или негов заокружен дел, чии резултати од работата можат да се планираат и да се мерат и врз основа на тоа да се утврдува доходот и да се врши неговата распределба.

Член 32

Фабриците и погоните во состав на претпријатие кои во свој состав немаат работни единици покрај правата и должностите на работните единици, ги имаат и другите права предвидени со статутот.

Работните единици во состав на фабрика односно погон имаат, по правило, иста положба како и работните луѓе во работните единици од членот 31 став 1 на овој закон.

Член 33

Работничкиот совет на претпријатието и работните заедници на работните единици можат, со согласност од органите на управувањето на фабриката односно погонот, да пренесат врз нив определени права во управувањето што со статутот или со друг општ акт се предвидени како права на органите на управувањето на претпријатието односно на работните единици.

Член 34

Фабриците и погоните можат да склучуваат договори од името и за сметка на претпријатието ако е тоа определено со статутот и на начинот предвиден со статутот.

Правото на склучување договори мора да биде запишано во регистарот.

Член 35

Фабриците, погоните и работните единици можат, ако е тоа предвидено со статутот, непосредно да ги утврдуваат обврските спрема општествената заедница за кои со сојузен закон за установувањето не тие обврски е предвидено тоа (самостојна пресметка).

Фабриците и погоните можат непосредно да ги подмируваат обврските спрема заедницата само ако својот вкупен приход го формираат врз основа на пазарните цени за испорачаните производи односно за извршените услуги на други фабрики односно погони и ако за фабриката односно погонот е обезбедена книговодствена евиденција на вкупниот приход.

Со статутот може да се предвиди работните единици што не се во состав на фабрика или погон да можат да имаат самостојна пресметка ако ги исполнуваат пропишаните услови.

Член 36

Фабриците и погоните со самостојна пресметка одлучуваат самостојно за распределбата на вкупниот приход што ќе го остварат.

Од вкупниот приход на фабриката односно на погонот со самостојна пресметка се покриваат пред утврдувањето на нивниот доход настанатите загуби во другите фабрики односно погони и во работните единици.

Со општ акт на претпријатието може да се предвиди фабриците односно погоните чии загуби се покриени од вкупните приходи на другите фабрики односно погони да бидат должни, во рокот определен со општиот акт, на фабриците односно погоните што ја покриле загубата да им ги вратат соодветните износи.

Фабриците и погоните со самостојна пресметка можат да имаат посебни сметки кај банката.

Член 37

Работните единици можат, во рамките на своите права и должности, да донесуваат општи акти ако е тоа предвидено со статутот на претпријатието и на начинот определен со статутот.

Фабриците и погоните ги донесуваат општите акти во согласност со статутот на претпријатието.

Член 38

Со статутот на претпријатието или со општ акт на работната единица, во согласност со статутот, може да се предвиди во вршењето на правата и должностите на работната единица да одлучува собирот на работните луѓе или советот на работната единица, или собирот на работните луѓе да одлу-

чува само во вршењето на определени права и должности на работната единица.

Член 39

Фабриците и погоните, по правило, имаат органи на управувањето утврдени со статутот.

Со статутот може да се предвиди фабриците и погоните да можат да имаат органи на управувањето како и претпријатијата.

Со статутот можат да се утврдат и само начела за формирање на органите на управувањето во фабриците и погоните.

Член 40

Ако во претпријатие се основа посебна единица за вршење нестопански дејности што се од посебен општествен интерес, и ако таа единица им врши услуги и на трети лица со статутот на претпријатието, во согласност со закон, може да се предвиди во управувањето на таквата единица да можат да учествуваат и претставници на заинтересираните граѓани и организации и претставници на општествено-политичката заедница.

Член 41

Заедничките служби во претпријатието во поглед на правата и обврските во управувањето имаат положба на работни единици или на други делови на претпријатието.

Член 42

Членовите на работната заедница можат, во согласност со статутот, да стават барање дел на работната заедница да се прогласи за посебна работна единица, ако сметаат дека постојат услови за формирање на работната единица.

За барањето од ставот 1 на овој член одлучува работничкиот совет, ако со статутот не е определено поинаку.

Член 43

Начинот на регулирањето на односите помеѓу работните единици, погоните и фабриците, во врска со меѓусебните испораки и со вршењето на услугите (цени, квалитет, рокови за испорака, санкции за неизвршување на обврските и други услови за испорака), се утврдуваат со статутот или со друг општ акт на претпријатието.

Ако е со статутот предвидено овие односи да се регулираат со договори помеѓу работните единици, погоните и фабриците, споровите во врска со склучувањето и извршувањето на овие договори ги расправа внатрешната арбитража.

2. Органи на претпријатието

Член 44

Органи на управувањето на претпријатието се работнички совет, управен одбор и директор.

Со закон и статутот можат да се установаат и други органи на управувањето и посебни надзорни и стручни органи на претпријатието.

Со статутот и други општи акти можат да се формираат помошни тела на органите на управувањето на претпријатието (комисии, одбори и др.).

Член 45

Правата и должностите на органите на управувањето на претпријатието се утврдуваат со статутот, во согласност со уставот и законот.

Само со закон и одлука на собранието на општествено-политичката заедница, во согласност со закон, може да се определи кои органи на управувањето во претпријатието одлучуваат во одделни работи.

Член 46

Органите на управувањето на претпријатието ги обезбедуваат условите за работа и работење на претпријатието како целина и за таа цел ја усогласуваат работата на деловите на претпријатието и нивните органи на управувањето.

Со статутот на претпријатието се определува во кои случаи органите на управувањето на претпријатието можат да укинат одлуки на органите на управувањето на деловите на претпријатието, како и постапката за укинување на тие одлуки.

Член 47

Органите на управувањето на претпријатието можат да одлучуваат ако на седницата на органот присуствува мнозинството на членовите на органот.

Органите на управувањето донесуваат одлуки со мнозинство гласови на присутните членови, ако со статутот за одлучување по определени прашања не е определено посебно мнозинство.

Статутот, планот и програмата за работа и развој на претпријатието се донесуваат со мнозинство гласови на вкупниот број на членовите на работничкиот совет, ако со статутот не е предвидено посебно мнозинство.

Член 48

Работничкиот совет донесува статут и други општи акти, планови и програми за работа и развој, донесува мерки за остварување на овие планови и програми, одлучува за основните прашања на деловната политика, одлучува за користењето и располагањето со средствата на заедничките фондови на претпријатието, ја донесува завршната сметка на претпријатието, одлучува за статусните прашања ако за одделни од тие прашања не одлучува работната заедница по пат на референдум, одлучува за другите општи прашања, а врши и други работи определени со закон, со статутот или со други општи акти.

Работничкиот совет донесува и акти за статусните прашања (соединување, присоединување и поделба на претпријатие, промена на седиште на претпријатие, издвојување дел од составот на претпријатие и др.) за кои работната заедница одлучува по пат на референдум.

Во прашањата од ставот 2 на овој член работничкиот совет може да одлучи односното прашање да го изнесе непосредно на референдум.

Член 49

Управниот одбор на претпријатието одлучува за работењето на претпријатието, ги утврдува предлозите на статутот и другите општи акти, плановите и програмите за работа и развој на претпријатието, се грижи за извршувањето на тие акти и заклучоци на работничкиот совет и за правилното работење на претпријатието, а врши и други работи што му се ставени во делокругот со закон, со статутот или со друг општ акт.

Член 50

Работничкиот совет на претпријатието има најмалку 15, а управниот одбор најмалку 5 членови.

Бројот на членовите на работничкиот совет и на управниот одбор во одделно претпријатие се определува со статутот.

Директорот е член на управниот одбор на претпријатието по својата положба.

Член 51

Во претпријатијата чија работна заедница има до 30 членови правата и должностите на работнички совет ги врши работната заедница.

Со статутот на претпријатие чија работна заедница има повеќе од 30 но не над 70 членови, може да се предвиди во тоа претпријатие да не се врши избор на работнички совет туку правата и должностите на работнички совет да ги врши работната заедница.

Во претпријатија чија работна заедница има до 10 членови не се врши избор на управен одбор, туку правата и должностите на работнички совет и управен одбор ги врши работната заедница.

За применување на одредбите од овој член од значење е бројот на членовите на работната заедница во времето на одржувањето на редовните избори.

Член 52

Работната заедница на претпријатие што ги врши правата и должностите на работнички совет избира претседател на работната заедница кој ги има сите права и должности на претседател на работнички совет.

Член 53

Директорот го раководи работењето на претпријатието, ги извршува одлуките на работничкиот совет и управниот одбор, го застапува и претставува претпријатието, и врши и други работи предвидени со закон, со статутот или со друг општ акт на претпријатието.

Директорот е самостоен во работата и е лично одговорен за својата работа пред работничкиот совет, управниот одбор и работната заедница.

Директорот се грижи за законитоста на работата на претпријатието и за исполнувањето на неговите обврски предвидени со закон, и во тој поглед е одговорен пред општествената заедница.

Директорот има право и должност да учествува во работата на работничкиот совет, но без право на одлучување.

Член 54

Ако директорот најде дека општ акт или поединечен акт на органот на управувањето на претпријатието, освен поединечните акти донесени во управната постапка и актите по кои за одлучување е предвидена надлежност на суд, е во спротивност со закон, или дека поединечен акт е во спротивност со општ акт на претпријатието, ќе му обрне внимание за тоа на органот на управувањето. Ако и по обрнатото внимание органот на управувањето остане при својот акт, директорот е должен да му предложи на органот што врши надзор над законитоста на работата на претпријатието да го запре извршувањето на тој акт.

До донесувањето на актот со кој се решава по предлогот за запирање на извршувањето, актот на органот на управувањето на претпријатието чие запирање е предложено не може да се изврши.

Член 55

За директор на претпријатие може да биде именувано само лице што ги исполнува условите пропишани со закон и со статутот на претпријатието.

За директор на претпријатие не може да биде именувано лице осудено за кривично дело: против народот и државата (глава X од Кривичниот законик); против народното стопанство, освен за делата од чл. 218а, 220 и 243 до 248 (глава XIX од Кривичниот законик); против општествениот и приватниот имот, освен за делата од чл. 254а, 256, 257 и 264 (глава XX од Кривичниот законик); против службената должност (глава XXIV од Кривичниот законик); против правата на самоупраувањето (член 160а од Кривичниот законик).

Забраната од ставот 2 на овој член трае пет години по издржаната, простената или застарената казна, а ако лицето е осудено на парична казна, забраната трае една година од денот на правосилноста на пресудата.

Оваа забрана не се однесува на условно осудено лице.

За директор не може да биде именувано лице спрема кое со судска одлука е изречена забраната за вршење на должноста директор, додека таа забрана трае, односно спрема кое е изречена мерка што има како правна последица невозможност за вршење на функцијата директор.

Член 56

Директорот на претпријатие, во случај на отсутност, го заменува заменик односно помошник директор, а ако во претпријатието не постои такво работно место, го заменува член на работната заедница на раководно работно место што е определено со статутот.

Ако со статутот не е определено кој ќе го заменува директорот, работничкиот совет на претпријатието определува член на работната заедница на раководно работно место кој ќе го заменува директорот, а до донесувањето на одлуката на работничкиот совет директорот привремено ќе го заменува член на работната заедница што ќе го именува управниот одбор.

Членот на работничкиот совет додека го заменува директорот не може да врши и функции на член на работничкиот совет.

Лицето што го заменува директорот ги има сите права и должности на директор, ако со статутот не е определено поинаку.

Член 57

Директорот на претпријатие може со одлука на работничкиот совет да биде разрешен од должност (сменет) и пред истекот на времето на кое е именуван:

1) ако со својата работа потешко ги повреди или во повеќе пати ги повреди прописите што се однесуваат на работата на претпријатието или неговата одговорност, статутот или другите општи акти на претпријатието или неосновано одбива да ги извршува одлуките на органите на управувањето, или постапува очигледно противно на тие одлуки;

2) ако со својата несвесна или неправилна работа му нанесе на претпријатието или на општествената заедница штета во поголем обем или поради неговата несвесна или неправилна работа можела да настапи таква штета;

3) ако поради невршење или немарно вршење на должноста претпријатието не можело да ги извршува своите основни задачи или извршувањето на тие задачи било значително отежнато;

4) во други случаи предвидени со закон.

Директор може да биде разрешен од должност поради некоја од причините наведени во точ. 1 до 4 на ставот 1 од овој член и ако е одборник или пратеник на соборот на работните заедници.

Член 58

Помеѓу директорот што престанува да ја врши должноста на директор во претпријатието и новиот директор или вршителот на должноста директор се врши примопредавање на должноста, и тоа во присуство на комисијата што ја формира работничкиот совет на претпријатието.

Член 59

Надзорен орган се формира во претпријатието кога е тоа предвидено со статутот на претпријатието, ако формирањето на овој орган не е определено со уставот или со закон.

Членовите на надзорниот орган ги избира работничкиот совет од редот на членовите на работната заедница.

Бројот на членовите на надзорниот орган се утврдува со статутот.

Членовите на надзорниот орган се избираат на две години.

Член 60

Правата и должностите на надзорниот орган се утврдуваат со статутот, во согласност со уставот и законот.

Надзорниот орган врши особено надзор над примената на одредбите од статутот и другите општи акти со кои се утврдени правата во управувањето на членовите на работната заедница на претпријатието и деловите на претпријатието (работни единици и др.) и органите на управувањето во претпријатието, и дали овие права се остваруваат на начинот и според постапката што се определени со статутот односно со друг општ акт.

Членовите на работната заедница можат непосредно да ги изнесуваат пред надзорниот орган случаите на повреда на правата во управувањето.

Надзорниот орган има право и должност да му обрне внимание на органот на управувањето кога смета дека негова одлука им е спротивна на одредбите од статутот или од друг општ акт.

Член 61

Со статутот и со закон се уредува начинот на учеството на работните луѓе што работат со свои средства за работа и трајно стопански соработуваат со претпријатието (кооперанти) — во управувањето со работите определени со статутот.

Со статутот може да се предвиди кооперантите да избираат за работничкиот совет на претпријатието

ето и за органите на управувањето на деловите (работни единици и др.) со кои соработуваат определен број членови, или да избираат определен број членови само за работничкиот совет на претпријатието или само за орган на управувањето на дел на претпријатието.

Со статутот може да се предвиди формирање на посебен орган на управувањето, што го избираат кооперантите (совет на кооперантите). Правата и должностите на советот на кооперантите се определуваат со статутот на претпријатието.

Со статутот може да се предвиди во управувањето на претпријатието, во работите во кои трајно стопански соработуваат со претпријатието, да учествуваат и претставници на задругите во кои се здружени работните луѓе што работат со свои средства за работа.

Член 62

Ако во управувањето на претпријатие во работите од посебен општествен интерес учествуваат и заинтересирани граѓани и претставници на заинтересираните организации и на општествената заедница (претставници на општествената заедница), претставниците на општествената заедница учествуваат во одлучувањето по работите од посебен општествен интерес што се определени со закон, заедно со членовите на работната заедница ако во претпријатието не се формира работнички совет, односно заедно со членовите на работничкиот совет на претпријатието што го избира работната заедница, или како членови на посебен орган на управувањето на претпријатието што го сочинуваат само тие претставници или на друг начин определен со закон и со статутот.

Претставниците на општествената заедница не можат да учествуваат во одлучувањето за организацијата на работата, распределбата на доходот и работните односи.

Начинот и постапката на одлучувањето по работите од посебен општествен интерес во кој учествуваат и претставници на општествената заедница, се уредуваат со статутот на претпријатието, во согласност со закон.

Член 63

За претпријатијата што вршат стопански дејности или работи од посебен општествен интерес со закон може да се предвиди:

1) давање потврда или согласност од страна на надлежниот орган на општествено-политичката заедница — на статутот или другите општи акти, плановите и програмите за развој во целина или на одделни нивни делови;

2) давање согласност од страна на надлежниот орган на општествено-политичката заедница — на актите за промена на дејноста или седиштето на претпријатието, за соединување, присоединување или поделба на претпријатието, за издвојување на делови (единици) од составот на претпријатието или за претворање на претпријатието во установа;

3) именување и разрешување од должноста директор да се врши со согласност од надлежниот орган на општествено-политичката заедница, како и поинаков состав на конкурсната комисија и на комисијата за оценување на барање за разрешување од должноста на директор;

4) претпријатијата да се должни да му ги доставуваат на собранието на општествено-политичката заедница на мислење, пред конечното усвојување, општите акти со кои се уредуваат начинот и вршењето на дејностите и да го известуваат за својата работа.

Обврската од точката 4 став 1 на овој член може да се установи и со одлука на собранието на општествено-политичката заедница.

Член 64

Со сојузен закон се определува кои стопански дејности или работи на одделна дејност се од посебен општествен интерес.

Со закон или со одлука на општинското собрание донесена врз основа на закон, се определува

кои комунални дејности или работи на комунална дејност се од посебен општествен интерес.

Со закон може да се определи дека се од посебен општествен интерес и одделни стопански дејности или работи на такви дејности што имаат и културно-просветно значење.

Член 65

Со статутот, во согласност со закон, се уредува начинот на кој во управувањето со претпријатието, во работите во кои врз основа на договор потрајно стопански соработуваат со претпријатието, учествуваат работните луѓе кои вршејќи со лична работа самостојно културна, професионална или друга слична дејност, придонесуваат за остварувањето на планот односно на програмата за работа и развој на претпријатието.

Член 66

Со закон или со одлука на општинското собрание донесена врз основа на закон може да се предвиди формирање на совети на купувачите и совети на корисниците на услуги, чии членови се претставници на заинтересираните купувачи односно на корисниците на услугите.

Советите од ставот 1 на овој член ја разгледуваат работата на претпријатијата од определени дејности или на претпријатијата со седиште на определена територија и предлагаат мерки за унапредување на нивното работење.

Органите на управувањето на претпријатието се должни да ги разгледуваат заклучоците на советот на купувачите односно на советот на корисниците на услуги, да заземат став по тие заклучоци и за својот став да го известат советот.

Органите на управувањето на претпријатието и советот на купувачите односно советот на корисниците на услуги можат да одржуваат и заеднички состаноци заради разгледување на одделни прашања.

3. Посебни форми на непосредно управување

Член 67

Во претпријатие во кое се формира работнички совет работната заедница одлучува со референдум за статусните промени (промена на седиштето на претпријатието, соединување, присоединување и поделба на претпријатието) и за другите прашања од суштествено значење за економската положба на работните луѓе во претпријатието за кое е тоа определено со статутот на претпријатието.

Член 68

На референдумот членовите на работната заедница гласаат „за“ или „против“. Гласањето е тајно и се врши со гласачки ливчиња.

Одлуката на референдумот се донесува со мнозинство гласови од сите членови на работната заедница на претпријатието определено со статутот.

Член 69

Одлуката донесена на референдум е задолжителна за органите на управувањето на претпријатието.

Одлуката донесена на референдум добива задолжителна сила првиот ден по одржаниот референдум, ако со одлуката не е определено да добива задолжителна сила по истекот на определен рок од денот на одржаниот референдум.

Прашањето за кое работната заедница со референдум се изјаснила против не може повторно да се изнесе на референдум пред истекот на шест месеци од денот на одржаниот референдум.

Член 70

Работата на собираите на работните луѓе во претпријатието се уредува со статутот, во согласност со закон.

Со статутот и со закон може да се предвиди органите на управувањето да не можат да одлучуваат за одделни прашања без претходно изјаснување на собираите на работните луѓе и органите на управувањето да се должни да им поднесуваат на собираите на работните луѓе извештаи за рабо-

тата и работењето на претпријатието и да даваат одговори на прашањата поставени на собирите.

Органите на управувањето се должни секој предлог на собир на работните луѓе на претпријатието и на собирите на работните луѓе на работните единици и на другите делови на претпријатието да го разгледаат и по него да заземат став, а ако предлогот не е усвоен — и да го запознаат предлагачот со причините поради кои не е усвоен предлогот.

4. Заштита на правата на самоуправувањето

Член 71

Никој не може да ограничи ниту да лиши од правото во управувањето ниеден член на работната заедница на претпријатието.

Член на работната заедница не може да биде повикан на одговорност, освен ако се во прашање кривични дела, ниту може на кој и да било начин да биде ставен во понеповолна положба поради своите мислења и предлози во врска со остварувањето на самоуправувањето и работењето на претпријатието изнесени на собирите на работните луѓе, пред органите на управувањето во претпријатието или пред други органи или организации што се повикани да расправаат за самоуправувањето и за другите прашања на претпријатието.

Член 72

Членовите на работната заедница мораат на начинот предвиден со статутот да бидат запознавани со работата на органите на управувањето, со извршувањето на плановите и со работењето, како и со материјалната и финансиската состојба на претпријатието.

Член 73

Органите на управувањето на претпријатието определени со статутот се должни да го земат во разгледување и да заземат став по секој предлог и по севое мислење на органите на управувањето на делови на претпријатието и да ги известат за својот став.

Член 74

Работните луѓе можат на собирот на работните луѓе да поднесат предлог за формирање работна единица, за остварувањето и обемот на самоуправувањето во дел (погон, фабрика итн.) на претпријатието, за издвојување на дел во самостојно претпријатие и за други статусни прашања.

Ако работничкиот совет не се согласи со предлогот на собирот на работните луѓе, собирот на работните луѓе или работничкиот совет можат да бараат посредување на мешана арбитража и изнесување на односното прашање на референдум, а собирот на работните луѓе може да стави барање за поведување постапка пред надлежниот уставен суд.

Член 75

Ако е со поединечен акт на орган на управувањето односно на работната заедница на претпријатието или на делови на претпријатието повредено правото на самоуправувањето на работната заедница на претпријатието, на работната заедница или на органот на управувањето на делови на претпријатието, за барањето за заштита на правото на самоуправувањето одлучува надлежниот уставен суд ако со овој закон не е предвидена судска заштита на тоа право.

Член 76

Барања, предлози, жалби и други правни средства во врска со остварувањето на правото на самоуправувањето предвидени со закон, можат од името на органите на управувањето на претпријатието да им поднесуваат на судовите и на други државни органи директорот и претседателот на работничкиот совет врз основа на одлука од работничкиот совет.

Барања, предлози, жалби и други правни средства во врска со остварувањето на правото на самоуправувањето предвидени со закон од името на дел на претпријатието, врз основа на одлука од органот на управувањето на делот на претпријатието им поднесуваат на судовите и на други др-

жавни органи претседателот на органот на управувањето на делот на претпријатието односно претседателот не собирот на работните луѓе ако не се избира орган на управувањето.

5. Уредување на внатрешните односи во претпријатието

а) Статут и други општи акти

Член 77

Работните луѓе ги уредуваат внатрешните односи во претпријатието со статутот и со други општи акти.

Односите од значење само за делови на претпријатието можат да се уредуваат и со општи акти на деловите на претпријатието, во согласност со статутот и со другите општи акти на претпријатието.

Кои општи акти се донесуваат во претпријатието, се определува со статутот, во согласност со законот.

Дуканите можат со статутот да ги уредуваат сите односи што се уредуваат со општ акт.

Член 78

Статутот е основен општ акт на претпријатието и со него мораат да бидат во согласност другите општи акти на претпријатието.

Одредбите од општите акти што се во спротивност со статутот не можат да се применуваат.

Член 79

Со статутот на претпријатието се утврдува внатрешната организација, делокругот и одговорноста на органите на управувањето, положбата и правата на работните луѓе во управувањето со деловите на претпријатието, како и другите прашања од значење за самоуправувањето во претпријатието и за работењето на претпријатието.

Со статутот може да се предвиди и определена деловна самостојност на одделени делови на претпријатието.

Со статутот се утврдуваат особено:

1) внатрешната организација на претпријатието или само начелата за утврдувањето на внатрешната организација;

2) органите на управувањето на претпријатието и нивниот состав, правата и должностите (делокруг), одговорноста и меѓусебните односи на органите;

3) положбата на деловите на претпријатието, правата и должностите на нивните работни заедници во управувањето, нивните органи на управувањето и меѓусебните односи на тие органи;

4) кои делови (единици) имаат деловна самостојност и нејзиниот обем, како и начелата за уредување на внатрешните деловни односи во претпријатието;

5) распределбата на доходот на претпријатието и на личните доходи или само начелата за распределба на доходот и на личните доходи во претпријатието и во деловите на претпријатието;

6) фондовите на претпријатието и начинот на користењето на средствата на фондовите;

7) основните одредби за работните односи;

8) општите акти што ги донесуваат органите на управувањето на претпријатието и органите на деловите на претпријатието;

9) надзорните и стручните органи, нивниот состав, избор и делокруг, ако се формираат во претпријатието;

10) условите за именување на директорот;

11) основните одредби за деловната тајна;

12) поблиската постапка за донесување и измена на статутот и другите општи акти (подготвување нацрт и начин на учеството на работната заедница при утврдувањето на предлозите на овие акти);

13) постапката за донесување на планот и мерките за извршување на планот на претпријатието и за измена на планот;

14) прашањата по кои работната заедница одлучува со референдум и начинот на спроведувањето на референдумот;

15) прашањата по кои, пред изнесувањето на решавање пред органите на управувањето, мора да се изјасни работната заедница;

16) прашањата по кои решаваат собирите на работните луѓе и начинот на свикувањето и работата на тие собири;

17) постапката за користење на правото на иницијатива на членовите на работната заедница за свикување на собири на работните луѓе и за распишување референдум;

18) начинот на известувањето на членовите на работната заедница за работата на органите на управувањето, за материјалната и финансиската состојба, за извршувањето на плановите и за работењето;

19) постапката за разгледување на предлозите на членовите на работната заедница и на органите на управувањето на деловите на претпријатието, и начинот и роковите за заемање ставови по тие предлози, ако со посебен закон не е определено овие или други прашања да се уредуваат со статутот.

Прашањата наведени во точ. 11, 13 и 15 до 19 став 3 на овој член можат да се уредуваат и со други општи акти на претпријатието.

Член 80

Статутот на претпријатието, пред конечното усвојување, му се поднесува на разгледување на општинското собрание, ако со закон за одделни видови претпријатија не е предвидено да му се поднесува на разгледување на собранието на друга општествено-политичка заедница.

Општинското собрание може на предлогот-статут во рок од 30 дена од денот на приемот на предлогот-статут, да стави забелешки и да даде препораки, што е должен работничкиот совет да ги земе во разгледување и за својот став да го извести општинското собрание.

Член 81

Предлогот на статут, на друг општ акт и план мора, пред неговото усвојување да биде изнесен на разгледување пред собирите на работните луѓе и пред органите на управувањето на деловите на претпријатието, заради нивно изјаснување за предлогот и за ставање забелешки во рокот определен со статутот.

Предлогот на првиот статут мора да биде изнесен на разгледување најмалку на 15 дена пред неговото усвојување.

Работничкиот совет при утврдувањето на предлогот ги зема предвид заклучоците и забелешките на собирите на работните луѓе и на органите на управувањето на деловите на претпријатието.

Член 82

Претпријатието е должно, на барање на собранието на општината на чија територија е седиштето на претпријатието или седиштето на дел што врши производствена дејност, да му го достави на разгледување предлогот на општ акт, на план и завршна сметка на претпријатието и на делот на претпријатието.

Член 83

Статутот и другите општи акти мораат да бидат објавени на начинот определен со статутот.

Статутот и другите општи акти влегуваат во сила по објавувањето во рокот определен со статутот.

Ако со закон се предвидени определени овластувања на надлежниот орган на општествено-политичката заедница во поглед на давањето на потврда или согласност на одделни општи акти во целина или на одделни нивни делови, општиот акт влегува во сила во рокот од ставот 2 на овој член сметајќи го тој рок од денот на давањето на потврдата односно согласноста.

Со статутот и со другите општи акти мораат, на начинот предвиден со статутот, да бидат запознаени сите членови на работната заедница. Статутот и другите општи акти мораат да им бидат достапни на сите членови на работната заедница на

претпријатието и на другите работни луѓе кои по основот на својата работа соработуваат со претпријатието.

Член 84

Ако претпријатието одделен општ акт не донесе во рокот определен со закон, општинското собрание може да ги распушти органите на управувањето. Ако општинското собрание ги распушти органите на управувањето, ќе распише избор на нови органи на управувањето.

Ако ниту новоизбраните органи на управувањето во рок од три месеци од денот на изборот не го донесат општиот акт, општинското собрание ќе определи присилна управа над претпријатието.

Во случајот од ставот 2 на овој член одборот за присилна управа е должен да подготви нацрт на привремен општ акт и да го изнесе на разгледување и усвојување пред новоизбраните органи на управувањето, што се формираат по истекот на присилната управа.

Ако ниту органите на управувањето од ставот 3 на овој член не го донесат општиот акт во рок од три месеци од денот на изборот, одборот за присилна управа, со согласност од општинското собрание, ќе донесе привремен општ акт.

б) Арбитража

Член 85

За решавање на споровите од односите помеѓу деловите на претпријатието (работни единици, погони, фабрики) и помеѓу претпријатието и деловите на претпријатието, во врска со меѓусебните испорачки и вршењето на услугите (цени, квалитет, рокови на испораката итн.), може да се формира внатрешна арбитража.

Одлуката на внатрешна арбитража е конечна, ако со статутот не е предвидено поинаку.

Член 86

Внатрешната арбитража се состои од шест членови и од претседател.

Двајца членови на арбитражата именува работничкиот совет на претпријатието, а по двајца членови именуваат органите на управувањето на деловите на претпријатието помеѓу кои настанал спор.

За решавање спорови помеѓу претпријатието и деловите на претпријатието во арбитражата именува три члена работничкиот совет на претпријатието, а три члена делот на претпријатието што е во спор со претпријатието.

Претседателот на арбитражата спогодбено го именуваат членовите на арбитражата, а ако тие не се согласат го именува управниот одбор на претпријатието.

Постапката пред арбитражата се уредува со статутот на претпријатието или со посебен општ акт.

Составот на внатрешната арбитража може да се определи и со општ акт на претпријатието.

Член 87

При решавањето на колективни спорови настанати по статусни прашања помеѓу претпријатието како целина и работната заедница на дел на претпријатието (издвојување на единици, укинување и соединување на единици и сл.), работната заедница на делот на претпријатието, ако не се согласува со одлуката, може да стави барање за посредување на мешана арбитража.

Барањето за посредување на мешана арбитража може да биде ставено во рок од 30 дена од денот кога работната заедница на делот на претпријатието е запознаена со одлуката на работничкиот совет.

Работничкиот совет може и самиот, пред донесувањето на својата одлука, да бара мислење од мешаната арбитража.

Член 88

Мешаната арбитража ја формира претседателот на окружниот стопански суд на чие подрачје е седиштето на претпријатието.

По еден член во мешаната арбитража именуваат: работничкиот совет на претпријатието, ра-

ботната заедница на односниот дел на претпријатието, надлежниот орган на општината на чија територија е седиштето на претпријатието, општинскиот синдикален совет, основната стопанска комора и претседателот на окружниот стопански суд. Ако дел на претпријатието се наоѓа на територија од друга општина, во мешаната арбитража именува еден член и надлежниот орган на општината на чија територија е делот на претпријатието, во кој случај претседателот на окружниот стопански суд на чие подрачје е седиштето на претпријатието именува уште еден член на арбитражата.

Мешаната арбитража има и претседател, кого го именува претседателот на окружниот стопански суд.

Членовите на мешаната арбитража што ги именува тој и претседателот на арбитражата ги именува претседателот на окружниот стопански суд од редот на судиите и судиите поротници или други познати стручњаци.

Член 89

Ако мешаната арбитража зазела став различен од ставот изложен во одлуката на работничкиот совет, работничкиот совет е должен да го земе во разгледување ставот на мешаната арбитража и да донесе нова одлука. Ако работничкиот совет остане при својот поранешен став, спорот се изнесува на референдум.

Пред донесувањето на одлуката по пат на референдум, со ставот на работничкиот совет на претпријатието и со ставот на односниот дел на претпријатието мора да биде запознаена работната заедница на претпријатието.

Работничкиот совет на претпријатието или работната заедница на делот на претпријатието можат да се спогодат да не се спроведува референдум туку одлуката да ја донесе мешаната арбитража, во кој случај одлуката на арбитражата е конечна.

6. Присилна управа

Член 90

Претпријатие може да биде привремено ставено под присилна управа ако поради сторените крупни неправилности би можело да дојде во финансиски тешкотии кои доведуваат до стечај, ако со работењето на претпријатието ѝ е нанесена значителна штета на општествената заедница, како и во други случаи што се определени со сојузен закон.

Присилната управа не може да трае подолго од една година.

Член 91

Решението за определување присилна управа го донесува општинското собрание.

Правата и должностите на присилната управа ги врши присилен управник или одбор за присилна управа.

Одборот за присилна управа го сочинуваат присилен управник, како претседател на одборот и два члена на одборот.

Пред донесувањето на решението за определување присилна управа се спроведува постапка во која се утврдува постоењето на законски причини за присилна управа.

Со решението за присилна управа се именува и присилен управник, како и членови на одборот за присилна управа ако се формира одбор.

Решението за определување присилна управа има карактер на управен акт.

Определувањето на присилна управа се запишува во регистарот.

Член 92

Со денот на правносилноста на решението за определување присилна управа им престанува мандатот на членовите на органите на управувањето, директорот се разрешува од должност, а управувањето на претпријатието го презема присилниот управник односно одборот за присилна управа.

Претпријатието под присилна управа го застапува присилниот управник односно претседателот на одборот за присилна управа.

Присилниот управник и одборот за присилна управа работат под надзор на општинскиот орган

определен со решението за определување присилна управа.

Директорот што е разрешен од должност може да остане и понатаму член на работната заедница, но се распоредува на друго работно место.

Член 93

Претседателот на општинското собрание е должен на два месеца пред истекот на присилната управа да распише конкурс за нов директор и избори за органи на управувањето во претпријатието, што мораат да се одржат пред истекот на времето на присилната управа.

Мандатот на избраните членови на органите на управувањето започнува да тече од првиот ден по престанокот на присилната управа.

Член 94

Ако органот на управувањето на дел на претпријатието ги врши своите права во управувањето противно на прописите и одредбите од статутот и другите општи акти на претпријатието или донесува акти со кои му се нанесува штета на претпријатието како целина, работничкиот совет на претпријатието може да го распушти тој орган и во делот на претпријатието да именува привремена управа која ги врши правата на работната заедница односно на органот на управувањето на делот на претпријатието.

Со статутот на претпријатието може да се предвиди во случајот од ставот 1 на овој член за распуштање на органот на управувањето на дел на претпријатието и за определување привремена управа да се одлучува по пат на референдум или на собир на работните луѓе на претпријатието.

Привремената управа не може да трае подолго од една година.

III. ЗДРУЖЕНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА

Член 95

Здружено претпријатие, во смисла на овој закон, е претпријатие што во свој состав има две или повеќе фабрики, рудници, земјоделски стопанства, електрани, стоковни куќи, големи угостителски објекти или други слични делови со поголеми вложени општествени средства, работни заедници или обем на работењето (организации во состав на здружено претпријатие).

Како здружено претпријатие се организираат особено претпријатијата што вршат повеќе дејности од разни гранки на производството меѓусебно поврзани во процесот на производството, во истата гранка на производството што претставуваат фази во процесот на производството или во разни гранки на производството во кои споредните производи од процесот на производството на една гранка се користат во процесот на производството на друга гранка (комбинати).

Член 96

Здружено претпријатие настанува врз основа на договор за соединување или присоединување на претпријатија, или врз основа на статут и договори што заради извршување на одредбите од статутот ги склучуваат со претпријатието организациите во неговиот состав.

Член 97

Положба на здружено претпријатие може да има само претпријатие во кое, врз основа на договорот за соединување или присоединување односно врз основа на статутот и договорот склучен заради извршување на одредбите од статутот (во понатамошниот текст: договорот) организациите во состав на претпријатието вршат распределба на доходот што ќе го остварат, непосредно ги пресметуваат обврските спрема општествената заедница и располагаат со средствата на фондовите што се формираат од нивниот доход.

Член 98

Во здружено претпријатие положба на организација во состав на претпријатие може да има и здругата или установата што се соединила со претпријатието или што му се присоединила.

Член 99

Судот ќе изврши запишување на својството на здружено претпријатие во регистарот, ако од договорот произлегува дека организациите во состав на здруженото претпријатие ќе ги имаат правата од членот 97 на овој закон и ако со договорот е изречно предвидено дека претпријатието ќе има својство на здружено претпријатие.

Со денот на запишувањето на својството на здружено претпријатие во регистарот организациите во состав на претпријатието се здобиваат со својство на правно лице и можат да склучуваат договори во врска со своето работење.

Член 100

Правата на организацијата во состав на здружено претпријатие утврдени со договор можат да се менуваат само со согласност од работните заедници на сите организации во состав на претпријатието, ако со договор не е определено поинаку.

По исклучок од одредбата на ставот 1 од овој член, работничкиот совет на здруженото претпријатие и одделни заинтересирани организации во состав на тоа претпријатие можат, ако не се постигне согласност во смисла на ставот 1 од овој член, да му поднесат барање на окружниот стопански суд на чие подрачје е седиштето на претпријатието судот со одлука да утврди дека по склучувањето на договорот суштествено се измениле околностите што биле решавачки за склучувањето на договорот.

Ако судот ја утврди суштествената измена на околностите што биле решавачки за склучување на договорот, со статутот на здруженото претпријатие можат да се менуваат оние права на организациите во состав на здруженото претпријатие што повеќе не им одговараат на променетите услови за работа и работење на претпријатието, и тоа во обемот утврден со судската одлука.

Член 101

Организациите во состав на здруженото претпријатие ги имаат правата и должностите предвидени со договорот, со статутот на претпријатието и со овој закон.

Член 102

Организацијата во состав на здружено претпријатие ги склучува договорите во согласност со статутот, со планот на претпријатието и со одлуките на органите на управувањето на претпријатието што се однесуваат на работењето на претпријатието.

Договорите што ги склучуваат организациите во состав на претпријатието, иако не се во согласност со актите од ставот 1 на овој член, произведуваат правно дејство спрема трети лица.

За обврските од договорите што ги склучила е одговорна организацијата во состав на претпријатието.

Ако од средствата на организацијата во состав на претпријатието не може да се намири обврската, се намирава од средствата на претпријатието, а од средствата на другите организации во состав на претпријатието — само ако не може да се намири од средствата на претпријатието.

Ако обврската од договорот што го склучила организацијата во состав на претпријатие ја намирило претпријатието или други организации во состав на претпријатието, тие имаат право на надоместок на исплатениот износ од организацијата во состав на претпријатието чија обврска ја намириле, и тоа од средствата што ќе ги оствари таа со своето работење (регрес).

Врз основа на барањето за регрес, кое се поднесува преку претпријатието, и на соодветната документација, согласно со статутот на претпријатието, банката е должна да изврши пренесување на средствата од сметката на организацијата во состав на претпријатието во корист на сметката на барателот на регресот.

Ако некоја организација во состав на претпријатието смета дека пренесувањето на средствата од

нејзината сметка не било основано може работата да ја изнесе пред внатрешната арбитража. Во овој случај банката врши пренесување на средствата во корист на барателот на регресот по одлуката на арбитражата.

Член 103

За обврските од договорот што го склучило здруженото претпријатие е одговорно претпријатието, а ако обврските не можат да се наплатат од средствата на заедничките фондови на тоа претпријатие, за намирување на овие обврски солидарно одговараат организациите во состав на претпријатието, согласно со статутот.

Член 104

Организацијата во состав на здружено претпријатие има посебни сметки кај банката.

Организацијата во состав на претпријатие може непосредно да склучува со банката договори за кредити за инвестициони вложувања.

Со статутот на претпријатието или со договор може да се предвиди организациите во состав на претпријатието да можат да склучуваат договори за кредити само за определени инвестициони вложувања, за инвестициони вложувања до определен износ или за сите инвестициони вложувања но со претходна согласност од работничкиот совет на претпријатието.

Поблиски прописи за посебните сметки на здруженото претпријатие и организациите во состав на здруженото претпријатие донесува, по потреба, сојузниот секретар за финансии.

Член 105

Организацијата во состав на здружено претпријатие го донесува својот план во согласност со планот на претпријатието.

Организацијата во состав на претпријатие е должна со својот план да го обезбеди извршувањето на производствената односно друга стопанска задача предвидена со планот на претпријатието.

Член 106

Во здруженото претпријатие се формираат заеднички фондови, согласно со договорот и статутот.

Организациите во состав на претпријатието издвојуваат од својот доход дел за заедничките фондови на претпријатието определен со договор односно со статутот во согласност со договорот или со одлуката на работничкиот совет на претпријатието со која се согласиле органите на управувањето на сите организации во состав на претпријатието.

Во здруженото претпријатие се формира резервен фонд на претпријатието.

Повеќе организации во состав на претпријатието можат да формираат и посебни заеднички фондови.

Член 107

Трошоците на работењето што се заеднички и што непосредно ги намирува здруженото претпријатие паѓаат на товар на трошоците на работењето на организациите во состав на претпријатието, според мерилата што ги утврдува работничкиот совет на претпријатието.

Член 108

Средствата на заедничките фондови на здруженото претпријатие можат да се користат и за кредитирање на организациите во состав на претпријатието.

Организација во состав на претпријатието може, со согласност од работничкиот совет на претпријатието, да склучува договори за кредитирање друга организација во состав на претпријатието.

Член 109

Средствата на резервниот фонд на здруженото претпријатие се користат за покривање на загубите на претпријатието.

Ако загубите на организација во состав на здруженото претпријатие не можат да се покријат од нејзиниот резервен фонд, привремено се покриваат од резервниот фонд на претпријатието и од резервните фондови на другите организации во состав на претпријатието, врз основа на мерилата

што ги утврдува работничкиот совет на претпријатието.

Организацијата во состав на претпријатието е должна да му ги врати на резервниот фонд на претпријатието односно на резервните фондови на другите организации во состав на претпријатието средствата што ги добила од нивните резервни фондови за покривање на својата загуба, ако со договор не е предвидено поинаку.

Со договор помеѓу здруженото претпријатие и општината на чија територија е седиштето на организацијата во состав на претпријатието, може да се предвиди општината да ја преземе обврската за покривање на загубите на таа организација, што настанале пред организирањето на здруженото претпријатие или што ќе настанат по тоа до определениот рок.

Член 110

Организацијата во состав на здруженото претпријатие може, ако е тоа предвидено со статутот на претпријатието, да има свои општи правила, со кои се уредуваат односите во организацијата во состав, во согласност со договорот и статутот.

Организацијата во состав на претпријатие има општи правила ако седиштето ѝ е на територијата на друга општина.

Општите правила на организацијата во состав чие седиште е на територијата на друга општина, ги разгледува собранието на таа општина.

Ако организацијата во состав на претпријатие има општи правила, со нив мораат да бидат во согласност другите општи акти што ги донесуваат органите на управувањето на организацијата во состав на претпријатие.

Член 111

Со одлука на собранието на општествено-политичката заедница може да се предвиди статутите на определени здружени претпријатија да му се поднесуваат на разгледување не само на собранието на општината на чија територија е седиштето на претпријатието, туку и на собранието од пошироката општествено-политичка заедница.

Член 112

Органи на управувањето на организацијата во состав на здружено претпријатие се работнички совет и директор.

Со општ акт на организацијата во состав на претпријатие може да се предвиди формирање на управен одбор и други органи на управувањето во организацијата во состав на претпријатието.

Член 113

Изборот на работнички совет на здружено претпријатие се врши по изборни единици.

Со општ акт на претпријатието може да се предвиди и членовите на управниот одбор да се избираат по изборни единици.

Член 114

Односите помеѓу директорот на здруженото претпријатие и директорите на организациите во состав на тоа претпријатие се утврдуваат со статутот на претпријатието.

Директорот на организација во состав на претпријатие, во поглед на организациите во состав на претпријатието и нивните органи на управувањето ги има правата и должностите што ги има директорот на претпријатие.

Член 115

Директорот на организацијата во состав на здружено претпријатие го именува и го разрешува од должност (го сменува) работничкиот совет на организацијата во состав на претпријатието, според постапката пропишана за именување и разрешување од должност на директор на претпријатие.

Условите за именување директор се определуваат со статутот на претпријатието.

Конкурсната комисија за именување директор на организација во состав на претпријатие ја сочи-

нуваат: два члена што ги именува работничкиот совет на претпријатието, два члена што ги именува органот на управувањето на организацијата во состав на претпријатието и два члена што ги именува собранието на општината на чија територија е седиштето на организацијата во состав на претпријатието.

Член 116

Ако организација во состав на здружено претпријатие не ги извршува производствените односно другите стопански задачи предвидени со планот на претпријатието или не ги намирува своите обврски утврдени со договор, со статутот и со закон работничкиот совет на претпријатието може да определи привремена управа во организацијата во состав на претпријатието.

Член 117

Ако организација во состав на здружено претпријатие не ги намирува своите обврски, претпријатието може со тужба до суд да бара раскин на договорот.

Во случај на раскин на договорот, здруженото претпријатие и организациите во неговиот состав одговараат за обврските на организацијата во составот што барала раскин на договорот настанати пред раскилот на договорот.

Член 118

Над организација во состав на здружено претпријатие не може да се отвори стечај.

Ако е донесено решение за отворање стечај над здружено претпријатие, се распуштаат сите органи на управувањето на претпријатието и на организациите во неговиот состав.

Член 119

Кога организација во состав на здружено претпријатие се издвојува во самостојно претпријатие, за запишување во регистарот не се потребни докази за исполнувањето на условите пропишани за вршење на дејностите ако претпријатието што настанува од организацијата во состав продолжува да ги врши истите дејности.

Ако организација во состав на здружено претпријатие се издвојува во самостојно претпријатие, нејзините органи на управувањето можат да ја продолжат работата акако органи на управувањето на претпријатието.

Ако организацијата во состав на претпријатие немала управен одбор, работничкиот совет на претпријатието што настанува од издвоената организација во состав на претпријатие избира управен одбор на претпријатието.

Член 120

Фирмата на здружено претпријатие содржи и ознака дека претпријатието има својство на здружено претпријатие, а може да содржи и називи на организациите во состав на претпријатието.

Фирмата на здружено претпријатие може да содржи во називот и ознака: здружено претпријатие — комбинат.

Организацијата во состав на претпријатие има право од надлежниот суд со тужба да бара заштита на својот назив, ако за тоа има деловен интерес.

Член 121

За здружувањето на организација во состав на здружено претпријатие во деловни здруженија и за склучувањето на договор за деловно-техничка соработка одлучува органот на управувањето на организацијата во состав на претпријатието, со согласност од работничкиот совет на претпријатието.

Член 122

Во сè друго, одредбите од овој закон важат и за здружените претпријатија.

Ако со одредбите од оваа глава не е предвидено поинаку, по работите во кои според овој закон решава работничкиот совет на претпријатие — во здруженото претпријатие одлучува работничкиот совет на здруженото претпријатие.

IV. ОСНОВАЊЕ НА ПРЕТПРИЈАТИЕ

1. Основачи и услови за основање на претпријатие

Член 123

Претпријатија можат да основаат општествено-политичките заедници, месните заедници, работните организации, здруженијата на работни организации, општествено-политичките организации, здруженијата на граѓани, други самоуправни организации и граѓани (во понатамошниот текст: основачите).

Со закон може да се определи граѓани да не можат да основат претпријатија од определени дејности.

Член 124

Повсџе основачи можат и заедно да основат претпријатие.

Во случајот од ставот 1 на овој член меѓусебните права и обврски на соосновачите се утврдуваат со договор.

За обврските спрема претпријатието што го основаат заедно, основачите одговараат солидарно, ако со актот за основање на претпријатието не е определено поинаку.

Член 125

Претпријатие може да се основе ако постојат економски услови за работа на претпријатието и ако се обезбедени средства за негово основање и почеток на работата.

Претпријатија од определени дејности за кои е тоа определено со закон, можат да се основат само ако се исполнети и посебните услови пропишани со закон или врз основа на закон.

Со закон може да се пропише за основање на претпријатија од определени дејности од страна на граѓани да биде потребна согласност од општинското собрание или од надлежниот орган на друга општествено-политичка заедница.

Член 126

Средствата за основање и почеток на работата на претпријатие ги обезбедува основачот од своите средства, со обврска за враќање, или по пат на кредит што го склучува со банка или со друг давател на кредит.

По исклучок, основачот може, освен кога основач е работна организација, да му обезбеди на претпријатието средства за основање и почеток на работата и без обврска за враќање, ако е тоа неопходно за развој на определена дејност или заради поцелосно подмирување на потребите на граѓаните или ако претпријатието се основа за вршење дејности или работи од посебен општествен интерес.

Се смета дека основачот обезбедил средства за основање и почеток на работата на претпријатие и кога банката или друг давател на кредит му издал писмена потврда дека по донесувањето на актот за основање на претпријатие ќе склучи со претпријатието договор за кредит за тие средства.

Како средства од ставот 1 на овој член се подразбираат средствата потребни за покривање на основачите вложувања и за почеток на вршењето на стопанската дејност.

По основањето на претпријатието обврските од договорот за кредит што ги склучил основачот со банката или со друг давател на кредит преминуваат врз претпријатието, ако со договорот за кредит не е определено поинаку.

Ако основачот не ги извршува своите обврски спрема претпријатието во поглед на обезбедувањето на средства, претпријатието може по судски пат да бара исполнување на обврската.

Член 127

Средствата што ги дале граѓани за основање и почеток на работата на претпријатие, стануваат општествена сопственост.

Граѓаните што даваат средства можат давањето на средствата да го обусловат со обврска на претпријатието да им ја врати вредноста на дадените средства и да им плаќа интерес, кој не може да

биде поголем од законскиот интерес што важи во времето на настанувањето на обврската за враќање на вредноста на средствата.

Рокот за враќање на вредноста на средствата се утврдува со договор помеѓу граѓаните и претпријатието.

2. Постапка за основање

Член 128

Основањето на претпријатие се состои од донесување на актот за основање на претпријатието и од конституирање.

Актот за основање на претпријатието и конституирањето се запишуваат во регистарот на стопанските организации (во понатамошниот текст: регистарот).

Со денот на запишувањето на актот за основање на претпријатието во регистарот претпријатието се здобива со својство на правно лице.

Член 129

Подготвителните дејствија за почеток на работата по донесувањето на актот за основање на претпријатието ги врши самото претпријатие (претпријатие во основање).

Ако за основање на претпријатие не треба да се изградат објекти, основачот може пред донесувањето на актот за основање на претпријатието да изврши подготвителни дејствија за основање и почеток на работата на претпријатието и да склучува договори за стапување на работа на работните луѓе во бројот потребен за почетокот на работата на претпријатието.

Во случајот од ставот 2 на овој член запишувањето на актот за основање на претпријатието и на конституирањето во регистарот се врши едновремено.

Член 130

Актот за основање на претпријатие содржи особено:

- 1) назив (фирма) на претпријатието;
- 2) седиште на претпријатието;
- 3) стопански дејности со кои ќе се занимава претпријатието (предмет на работењето);
- 4) начин на обезбедувањето износ односно вредност на средствата што се обезбедуваат за основање и почеток на работата на претпријатието;
- 5) лице што, до именувањето на директор врз основа на јавен конкурс, ќе ги врши дејствијата потребни за основање и почеток на работата на претпријатието (директор на претпријатие во основање);
- 6) назив на органот или на организацијата што го основа претпријатието односно имиња на граѓаните што го основаат претпријатието;
- 7) начин на утврдувањето на личните доходи на работниците до донесувањето на општиот акт на претпријатието за распределба на личните доходи;
- 8) рок во кој треба да се изврши конституирање и да се поднесе барање за запишување на конституирањето во регистарот.

Основачот може и со посебен акт да именува директор на претпријатие во основање (став 1 точка 5) и да го определи рокот во кој треба да се изврши конституирање и да се поднесе барање за запишување на конституирањето во регистарот (став 1 точка 8). По исклучок, основачот може да го продолжи рокот за поднесување на барање за запишување на конституирањето во регистарот.

Член 131

Актот за основање на претпријатие од страна на работна организација го донесува работничкиот совет односно на него соодветниот орган на управувањето, во согласност со статутот на работната организација, а актот за основање на претпријатие од страна на друга организација — органот определен со нејзиниот статут.

Актот за основање на претпријатие од страна на граѓани го донесуваат граѓаните на собранието на заинтересираните граѓани, во согласност со за-

кон. Актот за основање на претпријатие се смета за донесен ако за основањето на претпријатието на собранието на граѓаните се изјаснат најмалку 10 граѓани.

Ако претпријатието заеднички основаат повеќе основачи, актот за основање на претпријатието го донесуваат спогодбено соосновачите.

Член 132

Со актот за основање на претпријатието ниту со некој друг акт на основачот не можат да се предвидат обврски кои по запишувањето на конституирањето на претпријатието во регистарот ги ограничуваат правата на претпријатието.

Само со закон може за претпријатијата што вршат дејности или работи од посебен општествен интерес да се предвиди основачот да има определени права спрема претпријатието и по запишувањето на конституирањето на претпријатието во регистарот.

Член 133

Основачот може со претпријатието во основање да склучи договор со кој претпријатието презема обврска да го снабдува основачот првенствено со сировини, полупроизводи или готови стоки, да продава негови стоки или да врши определени услужни дејности за неговите потреби или за потребите на други корисници.

Договорот не може да биде склучен со рок за траење подолг од пет години од денот на запишувањето на конституирањето во регистарот. Странките можат дополнително да се спогодат да се продолжи тој договор, но не за време подолго од пет години.

Условите под кои претпријатието ги врши испораките на стоки односно услугите, врз основа на договорот од ставот 1 на овој член, не можат да бидат понеповолни од условите на пазарот во времето на испораката на стоките односно на извршувањето на услугите.

Работничкиот совет на претпријатието може да одлучи претпријатието да му стави барање на окржниот стопански суд за раскин или измена на договорот ако смета дека со извршувањето на договорот другата договорна страна остварува материјална корист која не се заснова врз работа или го доведува претпријатието во нерамноправни односи во работењето.

Член 134

Основачот може, со актот за основање на претпријатието или со некој друг акт донесен пред запишувањето на конституирањето на претпријатието во регистарот, во спогодба со надлежниот орган на општествено-политичката заедница или на одделна организација, да ги пренесе врз нив правата и обврските што ги има спрема претпријатието во основање.

Член 135

Основачот го донесува актот за основање на претпријатие врз основа на документацијата за економската оправданост за основање на претпријатието.

Документацијата содржи особено: претсметка на рентабилноста на работењето, извори и начин на обезбедувањето на средства, податоци: за капацитетите, производството и пласманот на производите или услугите, за можностите за снабдување со сировини и за превозот, за локацијата и деловниот простор, како и податоци за основните стручни кадри и за условите за работа и живот на работните луѓе во претпријатието што се основа.

Ако пред основањето била изработена инвестициона програма, таа програма ја заминува документацијата за економската оправданост, ако содржи податоци што ги содржи документацијата.

При донесувањето на актот за основање на претпријатие, основачот ги зема предвид податоците изнесени во документацијата и без разгледување на документацијата не може да го донесе актот за основање на претпријатието

За основање на дуќан не мора да биде направена документација за економската оправданост на основањето на дуќанот, ако со закон не е определено поинаку.

Член 136

Актот за основање на претпријатие по запишувањето во регистарот се објавува во републичкиот службен весник.

Со закон може за претпријатија од определени дејности да се предвиди објавување на актот за основање и во „Службен лист на СФРЈ“.

Член 137

Заинтересираните општествено-политички заедници, коморите, работните и други организации можат во рок од 30 дена од денот на објавувањето на актот за основање на претпријатие да му ги поднесат своите забелешки на судот што го извршил запишувањето на актот во регистарот.

Судот е должен да го запознае со забелешките органот што го донесол актот за основање на претпријатието.

Основачот може да го стави вон сила актот за основање на претпријатието ако оцени дека се основани забелешките.

Во случајот од ставот 3 на овој член, се спроведува, по правило, постапка за редовна ликвидација на претпријатието.

Член 138

Пријавата за запишување на актот за основање на претпријатието во регистарот е должен да ја поднесе директорот на претпријатието во основање, во рок од 15 дена од денот на донесувањето на актот за основање

Кон пријавата се прилагаат:

1) заверен препис на актот за основање на претпријатието;

2) доказ дека основачот обезбедил средства потребни за основање и почеток на работата на претпријатието, на начинот и во износот што се означени во актот за основање на претпријатието;

3) доказ дека основачот пред донесувањето на актот за основање на претпријатието ја разгледал документацијата за економската оправданост на основањето на претпријатието;

4) оригинален потпис на лицето што врши должност на директор на претпријатието во основање.

Ако со закон за основањето на претпријатие е предвидена и согласност на определен орган на општествено-политичката заедница или на определена организација, кон пријавата се прилага и доказ за прибавената согласност.

Ако доказите од ставот 2 на овој член не бидат поднесени ниту во дополнително определен рок, судот ќе го отфрли барањето да се запише во регистарот актот за основање на претпријатието.

Член 139

Претпријатието во основање може да склучува само договори и да презема други дејствија што се во врска со основањето на претпријатието.

Член 140

Претпријатието во основање може, заради испитување на исправноста на постројките, да произведува стоки и да врши продажба на така произведените стоки.

Довршен погон може веднаш да ја започне работата ако се прибават докази за исполнувањето на условите пропишани за дејноста што ја врши погонот.

Член 141

Во претпријатието во основање се формира совет, како орган на управувањето на претпријатието.

Членовите на советот ги избира работната заедница, а определен број членови именува и основачот, со тоа што тој број да не може да биде поголем од бројот на членовите на советот што ги избира работната заедница.

Вкупниот број на членовите на советот го определува основачот.

Ако работната заедница има помалку од пет членови, сите членови на работната заедница го сочинуваат советот.

Член 142

Ако е тоа предвидено со актот за основање на претпријатието, кога основач на претпријатието е работна организација, претпријатието во основање до запишувањето на конституирањето во регистарот го управуваат органите на управувањето на основачот.

Во случајот од ставот 1 на овој член за претпријатието во основање се води посебно книговодство и претпријатието има посебни сметки кај банката.

Член 143

Општиот акт за распределба на средствата за лични доходи го донесува советот на претпријатието во основање.

Основачот може да определи советот да го донесува општиот акт за распределба на средствата за лични доходи со негова согласност.

Со општиот акт за распределба на средствата за лични доходи мора да се обезбеди остварување на начелото за распределба според трудот и поттикнување на членовите на работната заедница за завршување на изградбата и за пуштање во работа на одделни погони.

Член 144

Советот на претпријатие во основање ги врши правата и должностите на работнички совет, освен правата и должностите за кои со закон е предвидено да ги врши основачот во согласност со положбата и условите на работата на претпријатието во основање.

Основачот може да го обуслови донесувањето на определени акти со своја согласност.

Член 145

Претпријатието во основање е должно да се придржува кон одлуките и упатствата на основачот во врска со изградбата на претпријатието.

Одлуките и упатствата на основачот мораат да бидат во писмена форма.

Член 146

Директорот на претпријатие во основање е должен да запре секој акт на советот на претпријатието во основање за кој смета дека не е во согласност со одлуките на основачот или дека е штетен за претпријатието.

За запирањето на актот директорот на претпријатието во основање е должен веднаш да го извести основачот, кој донесува конечна одлука.

Во поглед на актите за кои смета дека им се противни на закон или на општ акт на претпријатието во основање, директорот ги има правата и должностите што ги има според одредбите од овој закон директорот на претпријатие по запишувањето на конституирањето во регистарот.

Член 147

Основачот може да го преземе правото на непосредно одлучување по одделни прашања по кои решава директорот на претпријатието во основање.

Основачот може склучувањето на одделни видови договори или договори над определени износи, што ги склучува директорот, да го обуслови со своја претходна согласност.

Договорот што ќе го склучи директорот противно на одредбата од ставот 2 на овој член е појнвоен.

Член 148

Кога е завршена изградбата на претпријатието, се врши конституирање.

Конституирањето се состои од предавање на претпријатието на управување на работната заедница и од формирање (избор) на редовните органи на управувањето на претпријатието.

Се смета дека изградбата е завршена кога претпријатието е оспособено за вршење на дејноста што е негов предмет на работењето.

По завршетокот на изградбата советот и директорот на претпријатието во основање се должни

на основачот да му поднесат извештај за текот на изградбата и за својата работа.

Член 149

Основачот може, ако е со тоа согласна работната заедница на претпријатието во основање, да одлучи да се изврши конституирање и кога изградбата во целина не е завршена, ако е оспособен за почеток на работата одделен дел (погон и др.) што ќе врши основна или споредна дејност во претпријатието.

Во случајот од ставот 1 на овој член конституирање може да се изврши и на предлог од работната заедница, ако се согласи со тоа основачот.

Во случајот од ставот 1 на овој член, ако не се изврши конституирање на претпријатието, во делот (погонот и др.) се обезбедува самоуправување, ако постојат услови за тоа.

Член 150

Советот на претпријатието во основање пред запишувањето на конституирањето во регистарот донесува привремен статут и привремен општ акт за распределба на доходот.

Член 151

По извршеното конституирање се врши запишување на конституирањето во регистарот.

Барањето за запишување на конституирањето во регистарот е должен да го поднесе директорот на претпријатието во основање во рок од 15 дена од денот на завршеното конституирање.

Кон барањето се прилага и заверен препис на актот за основање на претпријатието и докази прибавени од органите надлежни за вршење на работите на инспекцијата дека се исполнети пропишаните услови во поглед на техничката опременост и во поглед на заштитата при работата, како и докази дека се исполнети други посебни услови, ако се пропишани.

Судот не може да го одбие запишувањето на конституирањето во регистарот ако се исполнети сите пропишани услови.

Условите во поглед на техничката опременост и заштитата при работата се определуваат со закон и врз основа на закон.

Со закон и врз основа на закон можат да се определат и други услови што мораат да ги исполнуваат претпријатијата од определени дејности.

Член 152

По запишувањето на конституирањето во регистарот претпријатието може да отпочне да ја врши дејноста.

Запишувањето на конституирањето во регистарот се објавува во „Службен лист на СФРЈ“ ако со сојузен закон за претпријатијата од определени дејности не е определено запишувањето на конституирањето да се објавува во републичкиот службен весник.

Запишувањето на конституирањето на дуќани се објавува во републичкиот службен весник.

Ако во рокот определен во актот за основање на претпријатието не се изврши запишување на конституирањето во регистарот, општинското собрание може да го продолжи тој рок.

Ако општинското собрание не го продолжи рокот за запишување на конституирањето во регистарот, спрема претпријатието се спроведува постапка за редовна ликвидација.

Член 153

Претпријатието во кое е извршено конституирање е должно да донесе статут во рок од шест месеци од денот на запишувањето на конституирањето во регистарот.

Општинското собрание може да определи и подолг рок за донесување на статутот.

Статутот му се доставува на судот што го води регистарот и тоа во рок од 15 дена од денот на неговото донесување.

Ако претпријатието не го донесе статутот во рокот, општинското собрание ќе ги распушти ор-

ганите на управувањето и ќе распише избор на нови органи на управувањето.

Ако ниту новоизбраните органи на управувањето во рок од три месеци од денот на изборот не го донесат статутот, општинското собрание ќе определи присилна управа над претпријатието.

Во случајот од ставот 5 на овој член одборот за присилна управа е должен да подготви нацрт на привремен статут и да го изнесе на разгледување и усвојување пред новоизбраните органи на управувањето, што се формираат по истекот на присилната управа.

Ако ниту органите на управувањето од ставот 6 на овој член не го донесат статутот во рок од три месеци од денот на изборот, одборот за присилна управа, со согласност од општинското собрание, ќе донесе привремен статут на претпријатието.

Член 154

Во рок од 30 дена од денот на запишувањето на конституирањето во регистарот мора да се распише јавен конкурс за именување директор на претпријатието.

Условите за именување директор, до донесувањето на статутот, ги утврдува работничкиот совет.

До именувањето на директор врз основа на конкурс, правата и должностите на директор ги врши лицето што ја вршело должноста на директор на претпријатието во основање.

Член 155

За дуќаните можат со закон да се пропишат поинакви услови и постапка за основање.

V. ПРЕДМЕТ НА РАБОТЕЊЕТО (ДЕЈНОСТ) НА ПРЕТПРИЈАТИЕТО

I. Предмет на работењето

Член 156

Предмет на работењето на претпријатието се стопанските дејности со кои се занимава претпријатието.

Претпријатие може да се занимава и со нестопански дејности што придонесуваат за развојот на стопанските дејности што се негов предмет на работењето (научноистражувачка работа и сл.).

Номенклатурата на стопанските дејности се утврдува со посебен сојузен закон.

Член 157

Предметот на работењето може да опфати вршење на една или повеќе стопански дејности, ако претпријатието ги исполнува условите пропишани за вршење на секоја од тие дејности (основни дејности).

Со закон може да се предвиди претпријатијата што се занимаваат со определени дејности да не можат да се занимаваат и со други дејности.

Основните дејности се запишуваат во регистарот.

Член 158

Претпријатие може, без запишување во регистарот, покрај својата основна дејност, да врши во помал обем и други дејности што непосредно ѝ служат на регистрираната дејност, за кои е вообичаено да се вршат покрај таа дејност во помал обем или повремено, или кои придонесуваат за поцелосно искористување на капацитетите, суровините, отпадоците и помошниот материјал што се употребуваат за вршење на регистрираната дејност (споредни дејности).

Претпријатие може и на други организации и граѓани да им врши услуги и продажба на стоки произведени во вршењето на споредната дејност.

Вршењето на споредната дејност не се запишува во регистарот, освен ако претпријатието им врши на други организации и граѓани услуги и им продава стоки произведени во вршењето на споредната дејност.

Член 159

Претпријатијата можат да склучуваат договори за работите на стоковниот промет само во рамките

на стопанските дејности што се запишани во регистарот и дејностите што според законот можат да се вршат покрај регистрираната дејност.

2. Промена на предметот на работењето

Член 160

Во текот на работата претпријатие може да го промени предметот на работењето.

Промената на предметот на работењето се состои во проширување, стеснување или замена на стопанските дејности што сочинуваат предмет на работењето на претпријатието.

Член 161

Како проширување на предметот на работењето се подразбира внесувањето во предметот на работењето нови стопански дејности, без напуштање на стопанските дејности што дотогаш сочинуваат предмет на работењето на претпријатието.

Како замена на предметот на работењето се подразбира напуштањето на сите или на одделни стопански дејности што се предмет на работењето на претпријатието и вршењето на стопански дејности што дотогаш не биле предмет на работењето на претпријатието.

Член 162

За промената на предметот на работењето одлучува работничкиот совет на претпријатието.

Пред донесувањето на одлуката работничкиот совет е должен да прибави мислење од органите на управувањето, на деловите на претпријатието.

Член 163

За проширување односно замена на предметот на работењето е потребно претпријатието да ги исполнува условите пропишани за вршење на стопанската дејност со која се проширува односно се заменува предметот на работењето.

Кон барањето за запишување на проширувањето односно на замената на предметот на работењето во регистарот, се прилагаат докази прибавени од органите надлежни за вршење на работите на инспекцијата дека се исполнети пропишаните услови во поглед на техничката опременост и заштитата на работата, и докази дека се исполнети други посебни услови, ако се пропишани, како и доказ дека пред донесувањето на одлуката е разгледувана документацијата за економската оправданост на проширувањето односно замената на предметот на работењето.

Одредбите од овој закон со кои е предвидено правото на заинтересираните општествено-политички заедници и организации да ставаат забелешки на запишувањето на актот за основање во регистарот се применуваат и на запишувањето на промената на дејноста на претпријатието во регистарот.

Член 164

Со договорот склучен во смисла на членот 133 од овој закон може да се предвиди за промената на предметот на работењето на претпријатието што склучило договор да биде потребна и согласност од основачот.

VI. СЕДИШТЕ НА ПРЕТПРИЈАТИЕТО

Член 165

Седиштето на претпријатието се определува со актот за основање на претпријатието.

Член 166

Претпријатието може да го премести своето седиште од едно место во друго на територијата на иста општина, или од место на територијата на една општина во место на територијата на друга општина.

Член 167

За промената на седиштето на претпријатието одлучува работната заедница со референдум.

Со референдумот истовремено се одлучува и за новото седиште на претпријатието.

Член 168

Пред донесувањето на одлуката за промената на седиштето мора да се прибави мислење од со-

бранието на општината на чија територија е седиштето на претпријатието и мислење од собранieto на општината на чија територија ќе биде новото седиште.

Со мислењата од ставот 1 на овој член мора пред спроведувањето на референдумот да биде запознаена работната заедница.

Ако општинското собрание во рок од 60 дена од денот на барањето на мислењето не го достави своето мислење, одлуката за промена на седиштето на претпријатието може да се донесе без негово мислење.

Ако општинското собрание го дало мислењето во рокот, може во рок од 30 дена од денот на донесувањето на одлуката за промена на седиштето, ако смета дека не постојат оправдани причини за промена на седиштето на претпријатието, да го изнесе својот став пред републичкото собрание заради разгледување на одлуката и евентуално давање на препорака.

VII. ФИРМА НА ПРЕТПРИЈАТИЕТО И НЕЈЗИНА ЗАШТИТА

Член 169

Фирмата е име под кое работи претпријатието.

Фирмата содржи ознака која упатува на стопанската дејност што ја врши претпријатието, како и ознака со која поблиску се обележува името на претпријатието (имиња на градови, реки, знаменити настани или личности и сл.).

Ако претпријатието врши повеќе дејности, тоа може да внесе во фирмата и само една од тие дејности.

Фирмата може да содржи и седиште на претпријатието, како и додатоци како што се: цртежи, слики, одделни украси и слично.

За внесување во фирмата на имиња на историски или други знаменити личности потребно е одобрение од надлежниот општински орган, освен ако основачот на претпријатието е општествено-политичка заедница.

При издавањето на одобрението од ставот 5 на овој член надлежниот општински орган ќе води сметка во фирмата да не се внесуваат имиња на знаменити личности кога тоа не е погодно поради видот на стопанската дејност што е предмет на работењето на претпријатието.

Окружниот стопански суд што го води регистарот ќе одлучи, на барање на надлежниот општински орган, од фирмата да се брише името на знаменити личности ако најде дека со работењето на претпријатието е доведен во прашање угледот на претпријатието.

Член 170

Фирмата не смее да содржи неистинити податоци или податоци кои би можеле да создаваат забуна во поглед на видот или обемот на работењето на претпријатието, како ниту знаци противни на јавниот морал.

Фирмата не смее да содржи имиња на странски држави и меѓународни организации.

Фирмата не смее да содржи државен грб и слични амблеми, освен ако со посебен сојузен закон за претпријатијата од определени дејности не е тоа допуштено.

Член 171

Претпријатието може да има и скратена ознака на фирмата.

Скратената ознака на фирмата се запишува во регистарот.

Член 172

Фирмата мора да гласи на еден од службените јазици на народите на Југославија.

Фирмата на претпријатието може да содржи и текст на некој друг јазик, но содржината мора да биде иста како и на службениот јазик на народите на Југославија.

Член 173

Фирмата на претпријатието мора јасно да се разликува од фирмата на други претпријатија од

иста или сродна дејност што се запишани или уредно пријавени за запишување во регистарот.

Член 174

Под иста или слична фирма не можат да бидат запишани во регистарот на ист столански суд две или повеќе претпријатија што вршат иста или сродна дејност.

Член 175

Ако две или повеќе претпријатија чии седишта се на подрачјето на ист окружен стопански суд му пријавиле на судот фирми од иста или сродна дејност кои јасно не се разликуваат едната од другата, право на запишување на фирмата има претпријатието што прво му ја пријавило фирмата на судот.

Член 176

Претпријатието може во своето работење да ја употребува фирмата само онака како што е запишана таа во регистарот.

Претпријатието може својата фирма да ја употребува и како стоковен знак.

Претпријатието е должно својата фирма или скратената ознака на фирмата да ја истакне на своите деловни простории.

Член 177

Окружниот стопански суд е должен при запишувањето на фирмата во регистарот, по службена должност да води сметка за тоа во регистарот да не биде запишана фирма на претпријатието од иста или сродна дејност која јасно не се разликува од фирмата на друго претпријатието што веќе е запишана или пријавена за запишување во регистарот кај тој суд.

Член 178

Секое претпријатието има право од надлежниот стопански суд да бара со тужба заштита на фирмата, ако за тоа има деловен интерес.

Тужба може да се поднесе против претпријатието што е запишано во регистарот кај исти или кај друг суд.

Правото на поднесување на барање за заштита на фирмата се губи по истекот на три години од денот на запишувањето во регистарот на претпријатието чија фирма по барањето би требало да се поништи.

Член 179

За оправданоста на барањето за поништување на фирмата е доволно да постои можност за замена поради идентичност или сличност на фирмата, без оглед дали веќе дошло до смут во поглед на фирмата.

Член 180

Претпријатието чија фирма е користена од страна на друго претпријатието, има право на надоместок на штетата што произлегла од нелојалното користење на фирмата.

Член 181

Надлежниот стопански суд може да го овласти тужителот на трошок на тужениот во целина или во извод да ја објави пресудата со која се усвојува барањето за заштита на фирмата.

Член 182

За промената на фирма одлучува работничкиот совет на претпријатието.

Член 183

Претпријатието е должно да ја промени фирмата ако го изменило предметот на работството, така што фирмата повеќе да не му одговара на изминетиот предмет на работењето.

VIII. ЗАПИШУВАЊЕ НА ПРЕТПРИЈАТИЕ ВО РЕГИСТАРОТ

Член 184

Секое претпријатието мора да биде запишано во регистарот.

Регистарот го води окружниот стопански суд. Претпријатието се запишува во регистарот што го води окружниот стопански суд на чие подрачје е седиштето на претпријатието.

Член 185

Во регистарот во кој е запишано претпријатието се запишуваат и деловите на претпријатието што стапуваат во деловни односи со трети лица, а кога се наоѓаат на подрачје од друг суд се запишуваат и во регистарот на тој суд.

Пријавата за запишување во регистарот на дел (единица) од ставот 1 на овој член е должен да ја поднесе директорот на претпријатието во рок од 15 дена од денот на донесувањето на актот за основање на делот (единицата) односно од донесувањето на актот со кој се определува дека постојниот дел (единица) ќе стапува во деловни односи со трети лица.

Член 186

Во регистарот се запишуваат:

- 1) име (фирма) и седиште на претпријатието;
- 2) дејности со кои претпријатието се занимава (предмет на работењето);
- 3) име на директорот;
- 4) назив на основањот, какао и број и датум на актот за основање;
- 5) имиња на лицата овластени за потпишување на фирмата на претпријатието, како и граници на нивните овластувања.

Во регистарот се запишуваат и сите промени настанати по основањето на претпријатието во поглед на податоците запишани во регистарот.

Пријавата за запишување на промена мора да се поднесе во рок од 15 дена од денот на настанувањето на промената.

Судот ќе го отфрли барањето за запишување во регистарот ако не се поднесени сите докази предвидени со закон за запишувањето во регистарот.

Член 187

Регистарот е јавен

Тој што во добра вера ќе има доверба во податоците запишани во регистарот не ги поднесува штетните последици што настанале од тоа.

Член 188

Сојузниот секретар за правосудство ќе донесе прописи за регистарот, за начинот на запишувањето во регистарот, за објавувањето на запишувањето во регистарот, за збирката на исправи што се води кон регистарот и за начинот на издавање изводи од регистарот на заинтересирани лица.

IX ЗАСТАПУВАЊЕ НА ПРЕТПРИЈАТИЕТО**1. Овластување на директорот****Член 189**

Претпријатието го застапува директорот.

Директорот од името на претпријатието ги склучува договорите.

Член 190

За склучување на договор за купување и продажба на недвижности е потребна согласност од работничкиот совет.

Работничкиот совет може да го овласти директорот и без согласност од работничкиот совет да склучува договори за купување и продажба на недвижности до определена вредност.

Со статутот или со друг општ акт на претпријатието може да се предвиди согласноста на работничкиот совет или на управниот одбор да биде потребна и за склучување на одделни договори од друг вид или договори над определена вредност.

Кога ги склучува договорите од ставот 1 или 3 на овој член директорот е должен да внесе во договорот одредба дека договорот влегува во сила кога со него ќе се согласи односниот орган на управувањето, ако согласноста не е дадена пред склучувањето на договорот.

Ако директорот склучи договор противно на одредбите од овој член, таквиот договор е полневажен но против директорот може да се поведе дисциплинска постапка или постапка за разрешување од должност (сменување) и да се поднесе тужба

до судот за надоместок на штетата настаната со склучувањето на тој договор.

2. Прокура**Член 191**

Прокура може, ако е тоа предвидено со статутот, да постои во претпријатија што во свој состав имаат фабрики и во здружени претпријатија, а во други претпријатија — ако е тоа предвидено со посебен сојузен закон.

Прокура може да постои и во банки.

Прокура е полномошно чија содржина и обем се определени со овој закон.

Прокура на друго лице може да му даде директорот со согласност од работничкиот совет на претпријатието.

Прокура за која не е дадена согласност од работничкиот совет не може да биде запишана во регистарот.

Член 192

Директорот на претпријатието може да склучува договори и да ја потпишува фирмата на претпријатието иако на друго лице му е дадена прокура.

Член 193

Прокура може да биде поединечна (поединечна прокура) или заедничка (групна прокура).

Поединечна прокура може да му се даде на едно лице или на поголем број лица.

Ако поединечна прокура му е дадена на поголем број лица, секој прокуриснт ги има сите овластувања што според законот ги содржи прокурата.

Групна прокура може да им се даде на двајца или на поголем број лица заедно.

Во случај на групна прокура, правните работи и дејствија се полноможни ако постои согласна изјава на волјата од сите прокуриснтите.

Изјава на волјата и соопштувањата од трети лица сторени на еден од прокуриснтите се смета дека им се сторени на сите прокуриснтите.

Член 194

Прокурата овластува за склучување на договори и за потпишување на фирмата и за вршење на други правни работи и дејствија во врска со работењето на претпријатието.

Прокурата не содржи овластување за склучување на договори што се однесуваат на отуѓување на недвижни предмети.

Член 195

Овластувањата од прокурата не можат да се ограничат и прокура не може да се даде само за определено време, ниту вршењето на овластувања може да се врзе за определени услови.

Член 196

Прокура може да им се даде само на лица што се на работа во претпријатието а вршат работи на раководни работни места.

Прокурата се дава во писмена форма.

Прокурата ја потпишува директорот, а неговиот потпис мора да биде заверен од судот или од друг надлежен орган.

Член 197

Прокура може во секое време да се отповика. Прокура не може да се пренесува.

Член 198

Давањето и престанокот на прокурата директорот на претпријатието е должен да го пријави заради запишување во регистарот, во рок од три дена од денот кога е дадена прокурата односно кога таа престанала.

Прокуриснтот својот потпис за фирмата ќе го депонира кај судот кај кој се води регистарот во кој е запишано претпријатието.

3. Генерално и специјално полномошно**Член 199**

Директорот на претпријатието може да му даде на друго лице полномошно, чија содржина и обем ги определува самиот.

Полномошно може да биде дадено за склучување на договори од еден или повеќе определени видови (генерално полномошно) или за склучување на еден или повеќе определени договори (специјално полномошно).

Правото на склучување договори, во смисла на ставот 1 од овој член, го опфаќа и правото на вршење други правни работи и дејствија во врска со склучувањето и извршувањето на договорите.

Ако е со закон или со статутот за склучување на определени договори од страна на директорот предвидена согласност од работничкиот совет или од друг орган на управувањето, таквите договори полномошникот ги склучува со согласност од органот на управувањето.

Полномошникот е должен кон својот потпис да назначи дека е полномошник.

Член 200

Полномошно може да биде дадено на неопределено или на определено време.

Овластувањата за склучување на договори можат да бидат ограничени во поглед на предметот на договорот (вид на производ и услуги, количина, вредност и др.) или на деловното подрачје за склучување на договорот, или можат да бидат дадени под определени услови.

Ограничувањата на полномошното имаат дејство спрема трети лица само ако за нив знаеле или според околностите на случајот морале да знаат.

Член 201

Полномошникот може да работи само во границите на налогот.

Договорот што го склучил полномошникот од името на претпријатието во границите на овластувањата, го обврзува претпријатието.

Член 202

Договорот не го обврзува претпријатието ако полномошникот ги пречекорил границите на овластувањето. Но и таквиот договор го обврзува претпријатието ако другата страна не знаела ниту морала да знае дека полномошникот ги пречекорил границите на овластувањето.

Кога полномошникот при склучувањето на договорот ги пречекорил границите на овластувањето, а другата страна знаела за тоа или според околностите на случајот морала да знае, склучениот договор го обврзува претпријатието во границите што му одговараат на даденото овластување, ако според природата на работата е можно да се исполни договорот само во тој дел.

Член 203

Договорот што ќе се склучи врз основа на полномошно чие важење престанало го обврзува претпријатието ако другата страна не знаела ниту морала да знае дека важењето на полномошното престанало.

Член 204

Полномошното може во секо време да се отповика.

Полномошникот без согласност од директорот не може своето полномошно да го пренесе врз друго лице, ако со договорот за полномошното не е определено поинаку.

Согласноста на директорот за пренесување на полномошното мора да биде дадена во писмена форма.

4. Полномошно според запослувањето

Член 205

За полномошник се смета и лице на кое во претпријатието му е доверено вршење на должности од кои, според редовниот тек на работите, произлегува и овластување за склучување на определени договори или за вршење на други определени работи во границите на тие должности.

X. ИЗНЕСУВАЊЕ НА МЕЃУСЕБНИ СПОРОВИ НА ПРЕТПРИЈАТИЈА ПРЕД ИЗБРАНИ СУДОВИ

Член 206

Претпријатијата можат своите меѓусебни спорови да ги изнесуваат пред постојаните изборни судови (арбитражи), заради спогодбено решавање на тие спорови по пат на посредување, како и заради одлучување по тие спорови.

Постојани избрани судови можат да се основаат при републичките стопански комори и при Сојузната стопанска комора, при заедниците, берзите и другите организации предвидени со сојузен закон.

Споровите во врска со договорот за потрајна деловна и техничка соработка и со договорот за деловно здружување, ако обата соговорачи го бараат тоа, ги расправа и за нив одлучува избраниот суд при републичката стопанска комора, а ако седиштата на соговорачите што се во спор се на териториите од разни републики — избраниот суд при Сојузната стопанска комора, ако се основани.

Член 207

Постоењето на постојан избран суд мора да биде предвидено со статутот или со друг општ акт на организацијата при која се основа таков суд.

Со статутот на организацијата се определуваат и споровите што можат да бидат изнесени пред постојаниот избран суд заради одлучување или посредување.

Основањето на постојан избран суд се објавува во републичкиот службен весник, а ако судот го основа организација со дејност на целата територија на Југославија — во „Службен лист на СФРЈ“.

Правилата за составот и постапката на постојаниот избран суд ги пропишува највисокиот орган на управувањето на организацијата при која е основан избраниот суд.

XI. ПРОМЕНА НА СТАТУСОТ НА ДЕЛОВИ НА ПРЕТПРИЈАТИЕ ШТО ВРШАТ СТОПАНСКА ДЕЈНОСТ И НА СТАТУСОТ НА ПРЕТПРИЈАТИЕ

1. Основање, соединување, укинување и преселување на единици

Член 208

За основањето на нови единици, за соединувањето на повеќе единици, како и за укинувањето на одделни единици, одлучува работничкиот совет врз основа на мерилата и според постапката утврдена со статутот.

Како единици, во смисла на одредбите од оваа глава, се подразбираат деловите на претпријатие во кои непосредно се вршат производство, превоз, промет на стоки и стопански услуги (работни единици, погони, фабрики и слично).

Како единици, во смисла на ставот 1 од овој член, не се сметаат единиците кои само привремено вршат стопанска дејност во седиштето или надвор од седиштето на претпријатието.

Член 209

Пред донесувањето на одлуката за основање, соединување, укинување или преселување на единица, работничкиот совет е должен да го прибави и разгледа мислењето на работната заедница на единицата.

Ако работната заедница на единицата не се согласува со одлуката на работничкиот совет, таа може да бара посредување од мешана арбитража.

Член 210

За почетокот на работа на нова единица, на единица што настанува со поделба или на единица што се преселува мораат да бидат исполнети условите пропишани за стопанската дејност што ќе ја врши единицата.

Единицата од ставот 1 на овој член не може да ја започне работата пред да утврдат органите надлежни за вршење на работите на инспекцијата дека се исполнети пропишаните услови во поглед на техничката опременост и во поглед на заштитата

при работата, како и други посебни услови ако се пропишани.

Како нова единица, во смисла на одредбата од ставот 1 на овој член, не се смета единица настаната со соединување.

Член 211

Повеќе претпријатија можат со договор да се спогодат за заедничко основање на единица во состав на одделен содоговарач, за задоволување определени потреби на сите содоговарачи.

Повеќе претпријатија можат со договор да се спогодат како единица од ставот 1 на овој член да се смета единица што веќе постои во составот на одделен содоговарач.

Со договор помеѓу содоговарачите особено се определуваат видот и обемот на работите што ќе ги врши единицата за потребите на содоговарачите и начинот на поднесувањето на заедничките трошоци.

Член 212

Претпријатијата можат да имаат издвоени деловни места на територијата или надвор од територијата на општината на која е седиштето на претпријатието односно на единицата.

Претпријатието може да формира издвоено деловно место само ако поради малиот обем на работите, малиот број на работници или несразмерно високите трошоци не постојат услови за основање посебна единица.

Издвоено деловно место не може да ги врши работите на трговско претставништво.

За формирањето на издвоено деловно место одлучува работничкиот совет на претпријатието.

Ако во издвоено деловно место бројот на работниците се зголеми на повеќе од пет, таквото деловно место се смета за единица.

Член 213

Претпријатието што формира издвоено деловно место е должно за почетокот на вршењето на работите на издвоеното деловно место да го известат надлежниот орган на општината на чија територија е деловното место, и тоа во рок од 30 дена од денот на почетокот на работата на деловното место.

Органот од ставот 1 на овој член може да ја забрани работата на издвоеното деловно место ако тоа не ги исполнува условите пропишани за дејноста што ја врши.

2. Издвојување единици

Член 214

Единица на претпријатието може да се издвои од составот на претпријатието и да стане самостојно претпријатие, или може да се присоедини кон друго претпријатие со негова согласност.

Член 215

Единица на претпријатието може да се издвои ако постојат економски услови да ја врши самостојно својата дејност, а со издвојувањето на единицата не се отежнува вршењето на дејноста заради која е основано претпријатието.

Член 216

За издвојувањето на единица во самостојно претпријатие одлучува работничкиот совет на претпријатието, на барање на работната заедница на единицата.

Со одлука на работничкиот совет издвојувањето на единица може да се обуслови со обврска на претпријатието што настанува од издвоената единица дека за време кое не може да биде подолго од две години, ќе му испорачува производи односно ќе му врши услуги на претпријатието од кое се издвојува единицата, под условите што важат во времето на испораката на производите односно на извршувањето на услугите.

Со одлука на работничкиот совет издвојувањето на единица може да се обуслови и со обврска на претпријатието што настанува од издвоената единица да учествува, во сразмера со пренесените

средства и права и обврски, во инвестиционите вложувања на претпријатието од кое се издвојува единицата, што во времето на издвојувањето на единицата врз основа на планот или програмата за развој на претпријатието биле започнати или за кои таа презела обврски во врска со тие вложувања.

Во случајот од ставот 3 на овој член претпријатието што настанало од издвоената единица има право на враќање на вредноста на вложените средства во роковите определени со одлука на работничкиот совет, кои не можат да бидат подолги од вообичаените рокови за враќање на кредитите за инвестициони вложувања како и на интерес.

Ако работничкиот совет го одбие барањето на единицата за издвојување, работната заедница на единицата може да стави барање за посредување на мешана арбитража.

Ако претпријатието има обврски од договорот за кредит спрема банката или спрема други даватели на кредит, единицата не може да се издвои додека претпријатието не даде потребни обезбедувања за исплата на обврските од договорот за кредит.

Член 217

Одлуката за издвојување на единица во самостојно претпријатие има значење на акт за основање на претпријатие и мора да содржи податоци што ги содржи актот за основање на претпријатие.

Единица што се издвојува во самостојно претпријатие не може да започне со работа пред да се изврши запишување на конституирањето во регистарот.

Член 218

За присоединување на единица на едно претпријатие кон друго претпријатие одлучуваат спогодбено работничкиот совет на претпријатието од чиј состав се издвојува таа единица и работничкиот совет на претпријатието на кое му се присоединува таа единица.

Ако работната заедница на единицата не се согласува со одлуката на работничкиот совет на претпријатието за нејзиното присоединување кон друго претпријатие, таа може да бара посредување на мешана арбитража или може да донесе одлука за издвојување на единицата во самостојно претпријатие.

Член 219

На единицата на претпријатието што се издвојува во самостојно претпријатие или се присоединува кон друго претпријатие, се пренесува дел од средствата и правата и обврските на претпријатието.

Делот од средствата и правата и обврските што се пренесуваат на единицата на претпријатие што се издвојува во самостојно претпријатие или се присоединува кон друго претпријатие, го определува работничкиот совет на претпријатието на предлог од комисијата за распределба.

Комисијата за распределба ја сочинуваат двајца претставници избрани од редот на членовите на работната заедница на единицата на претпријатието што се издвојува, по еден претставник од редот на членовите на работната заедница на другите единици на претпријатието и претседател, кого го именува работничкиот совет на претпријатието.

Ако издвоената единица се присоединува кон друго претпријатие, имотноправните односи помеѓу претпријатието од кое се издвојува единицата и претпријатието кон кое се присоединува единицата можат да се регулираат и со договор помеѓу тие претпријатија.

Договорот од ставот 4 на овој член е полноважен кога со него ќе се согласат работничките совети на обете претпријатија.

Член 220

Ако претпријатието што настанало од издвоената единица или претпријатието кон кое е присоединета издвоената единица не се согласува со одлуката на работничкиот совет на претпријатието за определување на делот од средствата и правата и обврските што се пренесуваат на претпријатието

може да бара со тужба од надлежниот стопански суд да изврши поделба на имотот односно да одлучи за спорот.

Претпријатието може да поднесе тужба до суд и кога работничкиот совет на претпријатието од кое се издвојува единицата, во рок од два месеца од денот на правносилноста на решението за издвојување на единицата не донесе одлука за поделба на имотот.

Член 221

При донесувањето на одлуката за тоа кои средства и права и обврски на претпријатието од кое се издвојува единицата се пренесуваат врз претпријатието што настанува од издвоената единица односно врз претпријатието кон кое се присоединува единицата, работничкиот совет односно судот ќе се држи кон мерилата дека врз единицата се пренесуваат:

1) средствата за работа и инвентарот што според пописот на тие средства се водат како средства за работа односно инвентар на единицата што се издвојува, а ако од пописот не може да се утврди кои од тие средства ѝ припаѓаат на таа единица — оние средства за работа и инвентарот што се набавени или според својата намена служат за потребите на таа единица или претежно ги користи таа единица;

2) дел од обртните средства според состојбата искажана во книговодството, а ако за единицата што се издвојува не се води посебно книговодство — според учеството на таа единица во вкупниот приход на претпријатието остварен во изминатата година;

3) дел од средствата на амортизацијата сразмерен со отпишаниот дел од вредноста на средствата што се пренесуваат врз единицата која се издвојува;

4) дел од средствата на заедничката потрошувачка односно дел од паричната вредност на тие средства сразмерен со придонесот на единицата во создавањето на доходот;

5) дел од обврските на претпријатието спрема банката и другите доверители сразмерен со вредноста на предметите што сочинуваат основни средства а кои се пренесуваат врз единицата.

Со одлуката од ставот 1 на овој член ќе се предзиди единицата што се издвојува да биде должна во определени рокови да му исплати на претпријатието од кое се издвојува определени парични износи, ако вредноста на предметите што сочинуваат основни средства и средства на заедничката потрошувачка што ѝ се доделуваат врз основа на распределбата, изнесува повеќе од вредноста што би ѝ припаднала според учеството на единицата во остварувањето на доходот за последните десет години во претпријатието од кое се издвојува единицата, ако со спогодба не е определено поинаку.

За извршување на обврските спрема банката и другите доверители, што од претпријатието од кое се издвојува единицата се пренесуваат врз претпријатието што настанува од издвоената единица односно врз претпријатието кон кое се присоединува единицата, солидарно одговараат претпријатието од кое се издвојува единицата и претпријатието настанато од издвоената единица односно претпријатието кон кое е присоединета единицата.

Ако во случајот од ставот 3 на овој член обврските произлегуваат од кредитот од кој се купени предметите што ѝ се доделени на единицата која се издвојува, односно се присоединува кон друго претпријатие, претпријатието од кое се издвојува единицата односно претпријатието кон кое се присоединува единицата одговара за обврските само ако тие не можат да се наплатат од претпријатието што настанало од издвоената единица односно од претпријатието кон кое е присоединета единицата.

Член 222

Претпријатието настанато од издвоената единица односно претпријатието кон кое е присоединета издвоената единица одговара солидарно со претприја-

тието од кое е издвоената единицата за обврските настанати пред издвојувањето.

Член 223

Единица на претпријатие која врши дејности од областа на општествените служби може да се издвои и да стане установа или може да се присоедини кон друга установа.

Одредбите од овој закон што се однесуваат на издвојувањето на единици што вршат стопански дејности согласно се применуваат и на издвојувањето на единици што вршат дејности од областа на општествените служби.

3. Соединување, присоединување и поделба на претпријатие

Член 224

Две или повеќе претпријатија можат да се соединат во ново претпријатие.

Претпријатие може да се присоедини кон друго претпријатие.

Претпријатие може да се подели на две или повеќе нови претпријатија.

Претпријатие што е под присилна управа не може да се соедини со друго претпријатие, да се присоедини кон друго претпријатие ниту да се подели на две или повеќе претпријатија.

Претпријатијата што се соединуваат, претпријатието што се присоединува кон друго претпријатие и претпријатието што се дели престануваат да постојат.

Член 225

Претпријатие и задруга можат да се соединат во претпријатие, а задруга може и да се присоедини кон претпријатие.

Во случај на соединување на претпријатие и задруга или присоединување на задруга кон претпријатие, дотогашните членови на задругата учествуваат во управувањето на претпријатието како кооперанти.

Член 226

Претпријатие и установа можат да се соединат во претпријатие и установа може да се присоедини кон претпријатие, ако со закон не е определено дејноста што ја врши установата да можат да ја вршат само установи.

На соединувањето на претпријатие и установа и на присоединувањето на установа кон претпријатие согласно се применуваат одредбите од овој закон за соединувањето и присоединувањето кон претпријатие.

Член 227

Претпријатие може да ја промени својата дејност и да стане установа ако ги исполни условите за вршење на дејноста со која ќе се занимава и ако тоа не му е противно на законот.

Установа може да ја промени својата дејност и да стане претпријатие ако ги исполни условите за вршење на односната стопанска дејност и ако тоа не му е противно на законот.

Во случајот од ставот 1 на овој член имотот и обврските на претпријатието преминуваат врз установата, во случајот од ставот 2 на овој член имотот и обврските на установата преминуваат врз претпријатието.

Одлуката за промена на дејноста во смисла на ставот 1 или 2 на овој член ја донесува по пат на референдум работната заедница на претпријатието односно на установата.

Член 228

За соединување на претпријатија и за присоединување на претпријатие кон друго претпријатие одлучуваат спогодбено претпријатијата што се соединуваат односно претпријатието што се присоединува и претпријатието кон кое се врши присоединувањето.

За соединување, присоединување и поделба на претпријатија од определени дејности со закон може да се предвиди и согласност од надлежниот орган на општествено-политичката заедница.

Член 229

Ако против претпријатието што се соединува или присоединува кон друго претпријатие се води постапка поради стопански престап, тоа е должно пред донесувањето на одлуката за соединување или присоединување да го извести за тоа претпријатието со кое се соединува односно кон кое се присоединува.

Ако против претпријатието кон кое се врши присоединување се води постапка во смисла на ставот 1 од овој член, тоа е должно пред донесувањето на одлуката за присоединување да го извести претпријатието што му се присоединува.

Ако претпријатието не постапи според одредбата од ставот 1 односно 2 на овој член, и спрема него со-правносилна одлука на суд биде изречена мерката одземање на имотната корист, претпријатието настанато со соединување или претпријатието кон кое е извршено присоединување, ако тоа го исплати износот на имотната корист, има право на регрес од работната заедница на делот (единицата) што настанал од соединетото претпријатие, присоединетото претпријатие или од претпријатието кон кое е извршено присоединување.

Член 230

Ако претпријатието што се соединува, присоединува или дели има спрема банката или спрема други даватели на кредит обврски според договорите за кредит, банката односно друг давател на кредит може да стави барање судот да не го запише во регистарот претпријатието што настанува со соединувањето или со поделбата односно да не го запише во регистарот присоединувањето на претпријатието кон друго претпријатие.

Во случајот од ставот 1 на овој член судот нема да изврши запишување ако оцени дека претпријатието што настанува со соединување или со поделба или претпријатието кон кое се врши присоединување не ќе биде способно да ѝ ги подмирува обврските на банката односно на другиот давател на кредит преземени со договорот за кредит.

Член 231

Претпријатијата што се соединуваат и присоединуваат, а кои во состав имаат фабрики, рудници, земјоделски стопанства, стоковни куќи и други различни делови можат со договорот за соединување или присоединување да предвидат дека претпријатието што настанува со соединување односно претпријатието кон кое се врши присоединување ќе се организира како здружено претпријатие, а дека деловите во неговиот состав ќе имаат положба на организација во состав на здружено претпријатие.

Со договорот за соединување на претпријатие и задруга односно за присоединување на задруга кон претпријатие може да се предвиди дека и задругата или одделни нејзини делови ќе имаат положба на организација во состав на здружено претпријатие.

Член 232

Пред донесувањето на одлуката за соединување односно присоединување мора да се изработи документација со производствено-техничка и економско-финансиска анализа за економската оправданост на соединувањето односно присоединувањето, а пред донесувањето на одлуката за поделба на претпријатие — документација за постоењето на економски услови за работата на претпријатијата што настануваат со поделбата.

Заинтересираните општествено-политички организации, коморите и работните и други организации можат во рок од 30 дена од денот на објавувањето на одлуката за соединување, поделба односно присоединување да му ги поднесат своите забелешки на судот што врши запишување на соединувањето, поделбата или присоединувањето во регистарот.

Судот е должен да ги запознае со забелешките работничките совети на претпријатијата што се соединуваат, на претпријатието што се присоединува

и на претпријатието кон кое се врши присоединување односно на претпријатието што се дели.

Работничките совети се должни да ги разгледаат забелешките и за својот став да ги известат подносителите на забелешките.

Работничкиот совет може, по повод на забелешките, да распише референдум заради повторно изјаснување на работната заедница.

Член 233

Одлуката за соединување односно поделба на претпријатие мора да ги содржи сите податоци што ги содржи актот за основање на претпријатието.

За почетокот на работата на новото претпријатие што настанува со соединување не треба при запишувањето во регистарот да се поднесуваат докази за исполнување на условите за дејноста што ќе ја врши претпријатието.

За почетокот на работата на единиците во претпријатието кон кое е извршено присоединување, а кои настанале од присоединетото претпријатие или од негови единици, при запишувањето на единицата во регистарот не е потребно да се поднесат докази за исполнување на условите за дејноста што ќе ја врши единицата.

Член 234

Претпријатијата настанати со соединување или со поделба се должни да поднесат барање за запишување во регистарот во рок од два месеца од денот на донесувањето на одлуките за соединување односно за поделба.

Претпријатијата што престануваат со соединување и претпријатието што престанува со присоединување кон друго претпријатие, како и претпријатието што престанува со поделбата, се бришат од регистарот.

Правните последици на соединувањето, присоединувањето или поделбата настапуваат со запишувањето на соединувањето, присоединувањето односно поделбата во регистарот.

Член 235

Изборот на органите на управувањето во претпријатијата што настануваат со соединување или со поделба и изборот на новите органи на управувањето односно дополнителниот избор во претпријатието кон кое е извршено присоединување, мораат да се спроведат до денот на запишувањето на соединувањето, присоединувањето или поделбата во регистарот.

Член 236

Завршните сметки на претпријатијата што се соединуваат, присоединуваат или делат мораат да бидат донесени до запишувањето на соединувањето, присоединувањето или поделбата во регистарот, и тоа за периодот од почетокот на деловната година до извршувањето на соединувањето, присоединувањето односно поделбата.

Член 237

Средствата и правата и обврските на претпријатијата што се соединуваат се пренесуваат врз претпријатието настанато со соединување.

Средствата и правата и обврските на претпријатието што се присоединува се пренесуваат врз претпријатието кон кое е присоединето тоа.

Средствата и правата и обврските на претпријатието што се дели се пренесуваат врз претпријатијата настанати со поделбата.

Член 238

Распределбата на средствата и правата и обврските на претпријатието што се дели врз претпријатијата настанати со поделбата ја врши работничкиот совет на претпријатието што се дели, на предлог од посебна комисија.

Ако претпријатието настанато со поделбата не се согласува со одлуката за распределба, може во рок од три месеци од денот на запишувањето во регистарот да бара со тужба од надлежниот стопански суд да изврши распределба односно да одлучи за спорот.

При одлучувањето за распределбата односно за спорот согласно ќе се применуваат мерилата што важат за одлучување за тоа кои средства и права и обврски на претпријатието се пренесуваат врз единицата што се издвојува во самостојно претпријатие.

За извршување на обврските на претпријатието што се дели спрема банката и другите доверители, солидарно одговараат претпријатијата настанати со поделбата.

XII. СТОПАНСКА СОРАБОТКА НА ПРЕТПРИЈАТИЈА СО ИНДИВИДУАЛНИ ПРОИЗВОДИТЕЛИ (КООПЕРАЦИЈА)

Член 239

Претпријатија можат со индивидуални производители и со иматели на дуќани да склучуваат договори за повремени или долгорочна стопанска соработка, во согласност со законот.

Како иматели на дуќани, во смисла на ставот 1 од овој член, се подразбираат и имателите на моторни и други возила кои според важечките прописи, врз основа на одобрение издадено од надлежниот орган, вршат услуги на превоз со надоместок.

Член 240

Условите за остварување на деловна соработка помеѓу претпријатија и индивидуални производители или иматели на дуќани, содоговарачите ги утврдуваат самостојно.

Стопанска соработка се заснова со договор. Со договорот за стопанска соработка може да се предвиди и давање аванс за набавка на сировини и репродукциони материјали, обезбедување или давање гаранција за кредитот што му се дава на дуќан, како и давање определени средства за работа на користење на дуќан.

Со договорот од ставот 1 на овој член може да се предвиди претпријатието да вложи определени средства во дуќанот заради негов развој, под услов имателот на дуќанот да преземе соодветни обврски во врска со тоа вложување.

Член 241

Со закон или врз основа на закон може да се определи и задолжителна стопанска соработка помеѓу претпријатија и индивидуални земјоделски производители заради: изведување мелиорациони работи, подобро искористување на водите и одбрана од водите, заштита на земјиште од ерозија и уредување на порои, или тоа ако го бара посебен општествен интерес во областа на одгледувањето и искористувањето на шумите или на унапредувањето на земјоделското производство на определено земјиште.

Член 242

Со договорот за стопанска соработка склучен помеѓу претпријатие и имател на дуќан може особено да се предвиди вршење од страна на дуќанот определени услуги односно производство на определени производи, исклучиво или првенствено за потребите на тоа претпријатие или на определени потрошувачи, вршење услуги односно производство во определен обем и асортиман, вршење услуги односно продажба на производи по определени цени, обезбедување од страна на претпријатието пласман на услугите односно на производите на дуќанот и обезбедување сировини и репродукциони материјали за потребите на дуќанот.

Предмет на стопанска соработка помеѓу претпријатие и имател на дуќан можат да бидат и други форми на соработка.

Член 243

Стопанската соработка помеѓу земјоделските задруги и индивидуалните земјоделски производители се регулира со посебен закон.

XIII. ДЕЛОВНИ КНИГИ

Член 244

Секое претпријатие е должно да води деловни книги.

Деловните книги треба во согласност со законот да обезбедат податоци неопходни за работата на органите на управувањето на претпријатието, како и за потребите на општествената евиденција и контрола.

Во деловните книги на претпријатието се книжат сите деловни промени.

Со посебен сојузен закон се определуваат деловните книги што се должни претпријатијата да ги водат и начинот на книжењето на деловните промени во деловните книги.

XIV. ЈАВНОСТ НА РАБОТАТА НА ПРЕТПРИЈАТИЕТО

Член 245

Претпријатието е должно да ѝ ја стори својата работа достапна на јавноста, а според карактерот на својата дејност — и да ги известува заинтересираните граѓани и организации за својата работа.

Претпријатието е должно за заинтересираните граѓани и организации, на нивно барање, да им дава известувања за условите и начинот на вршењето на дејностите со кои се задоволуваат нивните потреби.

Претпријатието што врши дејност или работи од посебен општествен интерес, а кои како такви се утврдени со одлука на општинското собрание, поднесува според карактерот на својата дејност односно работи извештај за својата работа во согласност со статутот на општината.

Претпријатието од ставот 3 на овој член, ако е тоа определено со статутот на општината, ги објавува и своите општи акти од интерес за јавноста, како и извештајот за своето работење.

XV. ДЕЛОВНА ТАЈНА

Член 246

Како деловна тајна на претпријатие се сметаат документите и податоците:

1) што ќе ги прогласи надлежниот орган како деловна тајна;

2) што како доверливи ќе му ги соопшти на претпријатието надлежниот орган;

3) што се однесуваат на работите што претпријатието ги врши за потребите на Југословенската народна армија, ако се означени како воена тајна;

4) што содржат понуди за конкурс или јавно наддавање — до објавувањето на резултатот на конкурсот односно на јавното наддавање.

Кои документи и податоци се сметаат за деловна тајна според точката 1 на ставот 1 на овој член, пропишуваат државните секретари односно сојузните секретари или старешините на републичките органи на управата, во чија надлежност спаѓаат дејностите на одделни гранки односно области на стопанството.

Државниот секретар за народна одбрана односно од него овластениот орган ќе определи кои документи и податоци што се однесуваат на работите што претпријатијата ги вршат за потребите на Југословенската народна армија, се сметаат за воена тајна.

Член 247

Како деловна тајна се сметаат и документите и податоците што претпријатието со својот статут или со посебна одлука на работничкиот совет ќе ги определи, како што се: документите и податоците што претставуваат фабрична тајна или тајна на производството, резултатите на истражувачките и конструкторските работи и другите документи и податоци чие соопштување на неовластено лице, со оглед на нивната природа и значење, би им било противно на интересите на стопанството.

Со статутот или со одлуката на работничкиот совет не може да се определи сите податоци и документи што се однесуваат на работењето на претпријатието да се сметаат како деловна тајна.

Одредбите од статутот односно од одлуката на работничкиот совет, со кои се определуваат доку-

ментите и податоците што се сметаат како деловна тајна подлежат на одобрение од органот на општествено-политичката заедница надлежен за разгледување односно за потврда на статутот, ако е тоа предвидено со закон.

При разгледувањето на статутот односно на одлуката на работничкиот совет, органот од ставот 3 на овој член ќе води сметка за тоа како деловна тајна да се опфатат документите и податоците кои од становиштето на претпријатието и стопанството воопшто претставуваат деловна тајна, односно како деловна тајна да не се прогласуваат документи и податоци чие соопштување на неовластено лице не би им било противно на интересите на стопанството или противно на начелото за јавност на работата на претпријатието.

Член 248

Документите и податоците што се сметаат како деловна тајна не смеат на неовластени лица да им се соопштуваат ниту им се сторат достапни, ако со овој закон не е определено поинаку.

Деловната тајна се должни да ја чуваат сите лица запослени во претпријатието, како и членовите на неговите органи на управувањето што не се запослени во претпријатието, кои на кој и да било начин ќе дознаат за некој од документите или податоците што се сметаат како деловна тајна.

Должноста за чување на деловната тајна трае и по престанокот на запослувањето во претпријатието, како и по престанокот на членството во органот на управувањето на претпријатието, чија деловна тајна е во прашање.

Повредата на должноста за чување на деловната тајна претставува потешка повреда на работната дисциплина, за која со општ акт на претпријатието може да се предвиди и казната исклучување од работната заедница на претпријатието.

Член 249

Кога е тоа заради извршување на работите на претпријатието неопходно документите и податоците што според членот 246 од овој закон се сметаат како деловна тајна, на други лица може да им ги соопшти само директорот на претпријатието или лицето овластено со статутот на претпријатието или со посебна одлука на работничкиот совет, со претходна писмена согласност од органот кој со свој пропис или акт определител овие документи или податоци да се сметаат како деловна тајна или како доверливи му ги соопштил на претпријатието, односно со претходна писмена согласност од заинтересираната организација или лице ако се во прашање документи или податоци од понуди за конкурс или јавно наддавање.

Во барањето со кое се бара согласност во смисла на ставот 1 од овој член мора да се наведе: кои документи или податоци се во прашање, на кое лице ќе му се соопштит тие, кое лице е овластено да го изврши тоа соопштување, како и причините поради кои е неопходно тоа соопштување.

Член 250

Документите и податоците што се сметаат како деловна тајна врз основа на статутот на претпријатието или посебна одлука на работничкиот совет, можат на други лица да им ги соопштуваат директорот на претпријатието или лицата запослени во претпријатието што се за тоа овластени со статутот или со посебна одлука на работничкиот совет.

Со статутот на претпријатието или со посебна одлука на работничкиот совет поблиску се определуваат: случаите кога документите и податоците од ставот 1 на овој член можат да им се соопштуваат на други лица, лицата запослени во претпријатието што, со оглед на работното место на кое работат, можат да ги соопштуваат и лицата на кои можат да им се соопштуваат тие.

Член 251

Претпријатијата и одговорните лица во нив се должни да ги чуваат, како доверливи, документите

и податоците што ќе ги дознаат во вршењето на работите со други претпријатија.

Ако такви документи и податоци се сметаат како деловна тајна во смисла на членот 246 или 247 на овој закон, а со статутот односно со одлуката на работничкиот совет на претпријатието што ги дознало се предвидени како деловна тајна, неовластеното соопштување на овие документи или податоци претставува повреда на должноста за чување на деловната тајна.

Ако такви документи и податоци се деловна тајна во смисла на членот 247 од овој закон само од становиштето на претпријатието што ги соопштува и кое укажало на тоа при работењето со друго претпријатие, неовластеното соопштување на овие документи и податоци ќе се смета како елемент на дело на нелојален натпревар

Член 252

Не се смета за повреда на должноста за чување на деловна тајна соопштувањето на документи или податоци што се сметаат како деловна тајна, ако тие документи односно податоци им се соопштуваат на лица, органи, установи и организации на кои тие можат или мораат да им се соопштуваат врз основа на прописи или врз основа на овластувања што прилегуваат од функцијата што ја вршат тие или положбата на која се наоѓаат.

Како повреда на должноста за чување деловна тајна не се смета ниту соопштувањето на седниците на органите на управувањето на претпријатието на документи и податоци што се сметаат како деловна тајна, ако такво соопштување е неопходно заради вршење на работите на управувањето со претпријатието.

Лицето што на седниците на органот на управувањето на претпријатието соопштува такви податоци е должно да им обрне внимание на присутните лица дека тие документи и податоци се сметаат како деловна тајна, а присутните лица се должни она што ќе го дознаат при тоа да го чуваат како деловна тајна.

Како повреда на деловна тајна нема да се смета ниту она соопштување што работник ќе му го стори на надзорниот орган пријавувајќи кривично дело, стопански престап или прекршок што го сторило претпријатието, или ако тајната му ја соопшти на орган што врши право на надзор а заради остварување на своите самоуправни права или права од работен однос.

Член 253

Со статутот на претпријатието или со посебна одлука на работничкиот совет поблиску се определуваат, според условите на работењето на претпријатието, начинот на ракувањето со документите и податоците што се сметаат како деловна тајна и другите елементи од интерес за претпријатието заради чување на деловната тајна.

XVI. САНАЦИЈА НА ПРЕТПРИЈАТИЕ

Член 254

Претпријатие што е во финансиски тешкотии може да биде санирано по пат на редовна санација или по пат на присилно порамнување помеѓу претпријатието и доверителите.

Редовна санација може да се преземе и присилно порамнување може да се склучи и во текот на стечајна постапка во согласност со законот со кој се уредува стечајот на претпријатие.

1. Редовна санација

Член 255

Редовна санација на претпријатие можат да преземат општествено-политичка заедница, месна заедница, банка, друга работна организација, здружение на работни организации, општествено-политичка организација, здружение на граѓани и секоја друга самоуправни организација (преземач на санација).

Редовна санација на претпријатие можат и заеднички да преземат повеќе преземачи на санација.

Преземањето на редовна санација од средствата на заедничките резерви на работните организации се уредува со посебен закон.

Член 256

Редовна санација се презема според договорот што се склучува помеѓу претпријатието и преземачот на санацијата.

Во договорот мора да биде означен износот кој се обезбедува за санацијата.

Во договорот можат да се предвидат и услови под кои се презема санацијата, обврска на претпријатието за определено време, кое не може да биде подолго од три години да донесува определени акти за располагање со средствата во согласност со преземачот на санацијата, како и право на преземачот на санацијата да го запре користењето на дадените средства ако претпријатието не се придржува кон условите предвидени во договорот според кој е преземена санацијата.

Одредбите содржани во договорот во смисла на ставот 3 од овој член, не произведуваат дејство спрема трети лица.

Член 257

Средствата за редовна санација се дават како санационен кредит.

По исклучок, општествено-политичката заедница може на претпријатие што врши дејности или работи од посебен општествен интерес да му даде средства за негова санација и без обврска за враќање.

Член 258

Редовна санација на претпријатие што се наоѓа во финансиски тешкотии се презема особено ако вредноста на средствата на претпријатието е поголема од неговите обврски и ако постојат економски услови за понатамошна работа на претпријатието.

Редовна санација може да се преземе и кога се остварени законски разлози (основи) за отворање стечај.

Член 259

Деловна банка што е во траен деловен однос со претпријатие, ако тоа дојде во финансиски тешкотии, е должна да ги испита причините на тие тешкотии и да оцени дали треба на претпријатието да му даде санационен кредит.

Член 260

Ако претпријатие што дошло во финансиски тешкотии врши дејности или работи од посебен општествен интерес, општинското собрание ќе ја испита и оцени потребата од вршење на дејноста што ја врши претпријатието и ќе ги определи мерките за санирање на претпријатието ако најде дека вршењето на оваа дејност односно работи е неопходно.

Член 261

Преземачот на санацијата, до износот што го означил при преземањето на санацијата, одговара за намиривањето на паричните обврски на претпријатието настанати пред преземањето на санацијата, ако овие обврски не можат да се намират од средствата на претпријатието.

Член 262

Спрема претпријатие чии редовна санација е преземена може да се определи присилна управа ако во времето на преземањето на санацијата постоеле законски услови (основи) за отворање стечај.

Присилната управа трае додека претпријатието не излезе од финансиските тешкотии, но не подолго од една година. По исклучок, присилната управа може да се продолжи уште за една година ако претпријатието ниту по истекот на една година не излегло од финансиските тешкотии.

Присилната управа ја определува општинското собрание на предлог од преземачот на санацијата, ако тоа не е преземач на санацијата.

Со решението за воведување присилна управа можат да се ограничат овластувањата на присил-

ниот управник односно на одборот за присилна управа, или полноважноста на одделни негови одлуки може да се обуслови со согласност на определен орган.

2. Присилно порамнување

Член 263

Присилно порамнување е спогодба помеѓу претпријатието и доверителите чии побарувања изнесуваат повеќе од една половина на признаените долгови на претпријатието — должник за одлагање на исплатата на нивните побарувања односно за намалување на тие побарувања и за начинот на нивната исплата, а која произведува правно дејство спрема сите доверители.

Постапка за присилно порамнување може да се отвори ако постојат законски основи за отворање стечај над претпријатието — должник.

Член 264

Ако во постапката за присилно порамнување се предлага исплата на побарувањата во намален износ процентот што претпријатието — должник им го нуди на доверителите за намирување на нивните побарувања не може да биде помал од 50% — кога плаќањето се нуди во рок до една година а од 60% — кога плаќањето се нуди во рок до две години.

Член 265

Порамнувањето се смета за прифатено ако за него гласаат доверителите чии побарувања изнесуваат повеќе од една половина на побарувањата од оние доверители што имаат право на глас, и кога ќе го одобри судот за порамнување.

Член 266

Решението на судот со кое се одобрува прифатеното присилно порамнување има за сите доверители чии побарувања се утврдени сила на извршен наслов.

Член 267

Присилното порамнување на доверителите се уредува со посебен сојузен закон.

XVII. ПРЕСТАНОК НА ПРЕТПРИЈАТИЕ И ПОСТАПКА ЗА РЕДОВНА ЛИКВИДАЦИЈА

Член 268

Претпријатие престанува:

1) ако спрема него со решение од надлежниот државен орган е изречена управна мерка забрана на понатамошната работа на претпријатието поради неисполнување на пропишаните услови за вршење на стопанската дејност што се определени со закон или врз основа на закон;

2) ако повеќе не постојат природни услови за вршење на стопанската дејност што е предмет на работењето на претпријатието;

3) ако повеќе не постојат фактични можности за работа на претпријатието;

4) ако претпријатието се соедини со друго претпријатие, ако се присоедини кон друго претпријатие или ако се подели на повеќе претпријатија;

5) врз основа на стечај.

Во случајот од точ. 1 до 3 на ставот 1 на овој член се спроведува постапка за редовна ликвидација.

Во случајот од точката 4 став 1 на овој член не се спроведува постапка за редовна ликвидација туку пренесувањето на средствата како и на правата и обврските врз претпријатието што настанува со соединувањето, врз претпријатието кон кое се врши присоединувањето и врз претпријатијата што настануваат со поделбата се врши врз основа на примопредаен биланс.

Престанокот на претпријатие врз основа на стечај се уредува со посебен сојузен закон.

Член 269

Предлогот за отворање на постапката за редовна ликвидација, во случајот од членот 268 став 1 точка 1 на овој закон, го поднесува државниот орган што ја забранил понатамошната работа на

претпријатието, а во случајот од точ. 2 и 3 на ставот 1 од тој член — работничкиот совет врз основа на одлука од работната заедница донесена по пат на референдум.

За отворањето на постапката за редовна ликвидација на претпријатие решава собранието на општината на чија територија е седиштето на претпријатието.

Отворањето на постапката за редовна ликвидација се запишува во регистарот.

Член 270

Постапката за редовна ликвидација ја спроведува ликвидациона комисија, што ја формира општинското собрание.

За секое претпријатие спрема кое се спроведува постапка за редовна ликвидација ликвидационата комисија именува ликвидатор или ликвидационен одбор како орган на ликвидационата комисија.

Член 271

По донесувањето на решението за отворање на постапката за редовна ликвидација општинското собрание и банката со која претпријатието било во граен деловен однос можат да се спогодат да не се спроведува постапка за ликвидација, туку банката да ги преземе средствата и правата и обврските на претпријатието.

Спогодба од ставот 1 на овој член може да биде склучена и со некое друго претпријатие, ако се согласи со тоа работната заедница на претпријатието.

Во случајот од ставот 1 или 2 на овој член на членовите на работната заедница на претпријатието спрема кое е отворена постапка за редовна ликвидација им престанува работата

Член 272

Со денот на запишувањето на редовната ликвидација во регистарот им престанува мандатот на членовите на органите на управувањето, а директорот се разрешува од должност.

Правата и должностите на органите на управувањето ги врши ликвидаторот односно ликвидациониот одбор.

Член 273

Спроведувањето на постапката за редовна ликвидација спрема претпријатие се огласува во републичкиот службен весник, а извод од огласот се објавува во „Службен лист на СФРЈ“.

Член 274

Во поглед претворањето во пари на имотот на претпријатието во редовна ликвидација согласно се применуваат одредбите од законот со кој се уредува стечајот на претпријатие.

Средствата што ќе преостанат по окончувањето на постапката за редовна ликвидација ќе се предаваат на општината на чија територија било седиштето на претпријатието.

Член 275

Составот и правата и должностите на органот што ја спроведува редовната ликвидација и постапката за спроведување на редовната ликвидација се уредуваат со закон.

ХVIII. ЕДИНИЦИ ЗА ВРШЕЊЕ УСЛУГИ НА ЧЛЕНОВИТЕ НА РАБОТНИ ЗАЕДНИЦИ И ОРГАНИЗАЦИИ

Член 276

Работните и други организации, државните органи и здруженијата на граѓани (во понатамошниот текст: основачите) можат да основат единици заради вршење услуги на членовите на своите работни заедници односно на членовите на организациите и здруженијата.

Единиците од ставот 1 на овој член можат под условите предвидени со закон да им даваат услуги и на лица што не се членови на работната заедница односно членови на организацијата или здружението — основач.

За вршење на услугите од ставот 1 на овој член работните организации можат да основат и претпријатие и со него со договор да ги уредат своите односи.

Член 277

Единиците што ги основаат работни организации заради давање услуги на членовите на своите работни заедници имаат положба на делови (единици) во состав на работната организација, ако во согласност со овој закон не е определено поинаку.

Положбата и односите на единицата од ставот 1 на овој член се уредуваат со општ акт на работната организација. Со тој акт се определуваат и условите под кои единицата ќе им дава услуги на лицата што не се членови на работната заедница на основачот, како и условите за давање на тие услуги.

Член 278

Заради вршење услуги на членовите на својата работна заедница односно на членовите на организацијата или здружението, државните органи, општествено-политичките организации и здруженијата на граѓани можат да основат посебни службени единици.

Во поглед на основањето на посебни службени единици од ставот 1 на овој член се применуваат прописите што важат за основање на делови (единици) на претпријатие.

Положба на посебна службена единица, ако тоа се предвиди со статутот, можат да имаат и единиците што ги основаат работните организации за давање услуги на членовите на своите работни заедници.

Односите помеѓу посебната службена единица и основачот се утврдуваат со договор.

Член 279

Посебната службена единица ја управуваат членовите на работната заедница на таа единица непосредно или преку советот на единицата, во согласност со закон.

Член 280

Посебната службена единица:

- 1) ги донесува своите општи акти во согласност со основачот;
- 2) располага со основните средства добиени од основачот, во границите утврдени од страна на основачот;
- 3) не може без согласност од основачот да го промени предметот на работењето ниту да се издвои во самостојно претпријатие.

Одредбите од ставот 1 на овој член се применуваат ако со договор помеѓу основачот и посебната службена единица не е определено поинаку.

Член 281

Посебната службена единица самостојно ги склучува договорите за купување и продажба на стоки и за други работи на стоковниот промет.

Посебната службена единица може да склучува договори за кредит. За склучување на договор за кредит е потребна согласност од основачот, ако со договор помеѓу основачот и единицата не е определено поинаку.

За обврските по договорите од ст. 1 и 2 на овој член посебната службена единица одговара со имотот што го управува, а ако тие обврски не можат да се наплатат од имотот што го управува единицата, за тие обврски одговара основачот.

Посебна службена единица може да биде странка во спор.

Посебната службена единица може да има сметки кај банката и посебно книговодство.

Член 282

Со договор помеѓу основачот и посебната службена единица се утврдуваат, покрај другото, и начинот на формирањето на цените по кои единицата ќе врши услуги и условите под кои таа може да им ги дава тие услуги на лица што не се членови на работната заедница односно членови на организацијата или здружението — основач.

Со договорот од ставот 1 на овој член може да се предвиди посебната услужна единица по подмирувањето на потребите на основачот самата да одлучува за давањето на услуги на други лица.

ХИХ. НАДЗОР НАД ЗАКОНИТОСТА НА РАБОТАТА НА ПРЕТПРИЈАТИЕ

Член 283

Надзор над законитоста на работата на претпријатието врши надлежниот орган на општината на чија територија е седиштето на претпријатието, ако со закон или пропис донесен врз основа на закон не е пропишано за претпријатијата од определени дејности одделни работи на тој надзор или надзор во целина да врши надлежниот околински, републички или сојузен орган.

Како надзор над законитоста на работата, во смисла на ставот 1 од овој член, се подразбира и надзорот во поглед на применувањето на одредбите од статутот и другите општи акти на претпријатието.

Надзор над придржувањето кон прописите со кои се уредуваат начинот и условите за вршење на дејностите на претпријатието и нивното работење, вршат органите определени со посебни прописи.

Член 284

Во вршењето на надзор над законитоста на работата на претпријатието општинското собрание има право и должност да го запре извршувањето на секој општ акт на претпријатието што му е спротивен на закон, на друг пропис донесен врз основа на закон или на статутот на претпријатието.

Член 285

Ако директорот предложи запирање на општ акт на органот на управувањето на претпријатието, надлежното општинско собрание е должно во рок од 30 дена од денот на приемот на предлогот да донесе свое решение за предлогот за запирање на извршувањето на општиот акт.

Член 286

Ако општинското собрание го запрело извршувањето на општ акт на претпријатието, должно е во рок од 15 дена од денот на донесувањето на актот за запирање да поведе пред надлежниот уставен суд постапка за оценување на уставноста и законитоста на запрениот акт. Во противно, актот за запирање престанува да важи и актот на претпријатието што е запрен може да се изврши.

Член 287

Ако со поединечен акт на претпријатието, што му е спротивен на закон, друг пропис донесен врз основа на закон или на статутот на претпријатието, му се нанесува штета на претпријатието или на општествената зедница, јавниот обвинител може со тужба да бара од судот што е надлежен за решавање во управен спор да го укине односно поништи таквиот акт на претпријатието.

Одредбите од ставот 1 на овој член не се однесуваат на актите донесени во управна постапка и актите по кои за одлучување е предвидена со закон надлежност на суд.

Член 288

Претпријатието е должно на барање на органот што врши надзор над законитоста на неговата работа да му ги достави на овој известувањата и податоците потребни за вршење на тој надзор.

ХХ. КАЗНЕНИ И УПРАВЕНИ МЕРКИ

Член 289

Со парична казна до 10,000.000 динари ќе се казни за стопански престап претпријатието:

1) ако се занимава со дејности што не се запишани во регистарот како предмет на неговото работење (член 157);

2) ако нова единица на претпријатието, единица што настанува со поделба или единица што се пре-

селува ја започне работата пред да утврдиле органите надлежни за вршење на работите на инспекцијата дека се исполнети пропишаните услови во поглед на техничката опременост и во поглед на заштитата при работата или други услови ако се пропишани (член 210);

3) ако не ја употреби фирмата онака како што е запишана таа во регистарот (член 176 став 1).

За стопанскиот престап од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во претпријатието со парична казна до 300.000 динари.

Член 290

Со парична казна до 10,000.000 динари ќе се казни за стопански престап претпријатието што настанало со соединување или поделба, и претпријатието кон кое е извршено присоединување, ако преносот на средствата, правата и обврските не е извршен врз основа на примопредаен биланс (член 268 став 3).

За стопанскиот престап од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во претпријатието со парична казна до 300.000 динари.

Член 291

Со парична казна до 5,000.000 динари ќе се казни за стопански престап претпријатието во основање:

1) ако склучи договор или преземе друго дејствие што не се во врска со изградбата на претпријатието (член 139);

2) ако произведе стоки и врши продажба на така произведените стоки, а не е во прашање производство заради испитување на исправноста на постројките (член 140 став 1);

3) ако готов погон ја започне работата иако не се исполнети сите пропишани услови за дејноста што ја врши погонот (член 140 став 2).

За стопанскиот престап од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во претпријатието во основање со парична казна до 100.000 динари.

Член 292

Со парична казна до 1,000.000 динари ќе се казни за прекршок претпријатието:

1) ако како претпријатието во основање не се придржува кон одлуките и упатствата на основачот во врска со изградбата на претпријатието (член 145);

2) ако започне да ја врши дејноста пред запишувањето на конституирањето во регистарот (член 152 став 1, член 217 став 2 и член 234 став 1);

3) ако во пропишаниот рок не му го достави на судот во чиј регистар е запишано статутот донесен по запишувањето на конституирањето во регистарот (член 153);

4) ако во пропишаниот рок по запишувањето на конституирањето во регистарот не распише јавен конкурс за именување директор (член 154 став 1);

5) ако фирмата или скратената ознака на фирмата не ја истакне на своите деловни простории (член 176 став 3);

6) ако не ја промени фирмата по измената на предметот на работењето, така што фирмата да не му одговара на изменетиот предмет на работењето (член 183);

7) ако во пропишаниот рок не поднесе пријава за запишување во регистарот на дел (единица) на претпријатието што стапува во деловни односи со трети лица или ако дел (единица) на претпријатието стапи во деловни односи со трети лица пред запишувањето во регистарот (член 185);

8) ако во определениот рок не поднесе пријава за запишување во регистарот на промените во поглед на податоците запишани во регистарот (член 186 став 3);

9) ако во пропишаниот рок не го извести надлежниот општински орган за формирањето на издвоено деловно место (член 213 став 1).

За прекршокот од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во претпријатието со парична казна до 100.000 динари.

Член 293

Со парична казна до 300.000 динари ќе се казни за прекршок директор на претпријатието:

1) ако во пропишаниот рок не поднесе пријава за запишување во регистарот на актот за осудување на претпријатието (член 138);

2) ако во својство на директор на претпријатието во основање склучи договор без согласност од основачот за кој таква согласност е пропишана (член 147 став 2);

3) ако во пропишаниот рок не поднесе пријава за запишување на конституирањето во регистарот (член 151 став 1).

Член 294

Одредбите од оваа глава што се однесуваат на казнувањето за стопански престапи и прекршоци на претпријатието и одговорните лица во претпријатието ќе се применуваат и на другите стопански организации (задруги и др.) и на организациите во состав на здружено претпријатието.

Член 295

Со статутот на претпријатието може да се предвиди, ако претпријатието е осудено на парична казна поради стопански престап или прекршок, а како одговорно лице работник запослен во дел (единица) на претпријатието, претпријатието да има право на регрес од делот (единица) на претпријатието во височината на платената парична казна.

XXI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 296

Постојните претпријатија се должни својата организација и работењето да ги сообразат кон одредбите од овој закон до 31 декември 1965 година.

Член 297

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат:

1) Уредбата за оснивање претпријатија и дуќани („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 51/53, 30/54, 47/54, 19/56, 49/56, 3/58, 53/61 и 12/63);

2) одредбите на чл. 1, 2, 4, 6, 8 став 3, членот 9 став 2 и членот 11 од Законот за средствата на стопанските организации („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 17/61, 30/62 и 53/62 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 14/65);

3) одредбите на Уредбата за престанок на претпријатијата и дуќаните („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 51/53, 49/56, 53/61 и 52/62) што се однесуваат на редовна ликвидација и санација на претпријатието;

4) одредбите на чл. 115 и 116 на Основниот закон за избирање на работнички совети и други органи на управувањето во работните организации („Службен лист на СФРЈ“, бр. 15/64);

5) одредбите на чл. 54а до 54к од Законот за регулирање на деловните односи на пазарот („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 30/62 и 53/62).

Одлуката за регистрација на стопанските организации („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 43/54) и Упатството за регистрација на стопанските организации („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 45/54 и 27/58) ќе се применуваат и по влегувањето во сила на овој закон до донесувањето на поблиските прописи врз основа на овластувањата од членот 188 на овој закон, но најдоцна до 31 декември 1965 година.

Одредбите од посебните закони донесени пред влегувањето во сила на овој закон, со кои поради природата на дејноста на определени видови претпријатија одделни прашања се уредуваат поинаку, остануваат во сила.

Член 298

Ако постапката за редовна ликвидација на претпријатието била во тек на денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе се окончи според одредбите од овој закон.

Член 299

Овој закон влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

355.

Врз основа на членот 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ЕЛЕКТРОСТОПАНСТВОТО

Се прогласува Основниот закон за електростопанството, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Сојузниот собор од 2 април 1965 година и на седницата на Стопанскиот собор од 2 април 1965 година.

П. Р. бр. 275

4 април 1965 година

Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,

Едвард Кардељ, с. р.

ОСНОВЕН ЗАКОН
ЗА ЕЛЕКТРОСТОПАНСТВОТО

I. УВОДНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Електростопанската дејност опфаќа производство, пренесување и дистрибуција на електрична енергија.

Член 2

Стопанските организации што се занимаваат со производство на електрична енергија, исклучиво или претежно за потребите на други организации и граѓани, со пренесување или дистрибуција на електрична енергија се сметаат, во смисла на овој закон, како електростопански претпријатија, без оглед на тоа дали се занимаваат со една или повеќе од овие дејности.

На електростопанските претпријатија се применуваат прописите за стопанските организации, ако со овој закон не е определено поинаку.

Член 3

Како пренесување на електрична енергија во смисла на одредбите на овој закон се подразбира пренесувањето и испораката на електрична енергија на преносната мрежа, а како дистрибуција — разводот и испораката на електрична енергија на дистрибутивната мрежа.

Преносната мрежа опфаќа далноводи од напон со 110 kV и од повисок напон, а дистрибутивната мрежа — далноводи и мрежа од понизок напон.

Преносната мрежа може да опфаќа и далноводи од напон понизок од 110 kV, преку кои електраните или потрошувачите се непосредно врзани на далноводи од напон од 110 kV и повеќе.

Дистрибутивната мрежа може по исклучок да опфаќа и далноводи од напон од 110 kV, што ги изградило самото претпријатието кое се занимава со дистрибуција на електрична енергија или се пренесени со посебен договор во негови основни средства.

Член 4

Меѓусебните односи на електростопанските претпријатија, како и нивните односи со потрошувачите на електрична енергија, се регулираат со договор во согласност со закон.

Член 5

Електростопанските претпријатија што произведуваат електрична енергија во електрани врзани на преносна мрежа и електростопанските претпријатија во чија дејност спаѓа пренесување на електрична енергија задолжително се здружуваат во Заедницата на југословенското електростопанство (Заедница).

На Заедницата, покрај одредбите од овој закон, се применуваат и одредбите од прописите за здружувањето и деловната соработка во стопанството.

II. ВРШЕЊЕ НА ЕЛЕКТСТОПАНСКАТА ДЕЈНОСТ

Член 6

Испораката на електрична енергија помеѓу електростопанските претпријатија како и помеѓу електростопанските претпријатија и потрошувачите на електрична енергија, се врши врз основа на договор за купопродажба на електрична енергија.

Со договорите од ставот 1 на овој член можат да се регулираат трајни односи или односи на определено време помеѓу електростопанските претпријатија, како и помеѓу електростопанските претпријатија и потрошувачите.

Член 7

Договорите од членот 6 на овој закон мораат да бидат склучени во писмена форма, освен во случаите од членот 8 на овој закон.

Договорите од членот 6 на овој закон содржат особено одредби за количината и квалитетот на електричната енергија, за начинот и роковите за испорака, за цената на електричната енергија и за одговорноста поради неисполнување или неуредно исполнување на договорот, како и одредби за тоа во кои случаи и под кои услови може да се ограничи испораката на договорената количина односно да се промени договорениот квалитет на електричната енергија.

Член 8

Електростопанското претпријатие што се занимава со дистрибуција на електрична енергија (дистрибутивно претпријатие) може да им испорачува електрична енергија на потрошувачите и врз основа на договор по пристапување.

Со статутот или со друг општ акт на дистрибутивното претпријатие ќе се определи во кои случаи и под кои услови испораката на електрична енергија може да се врши врз основа на договор по пристапување.

Се смета дека е склучен договор по пристапување кога дистрибутивното претпријатие, врз основа на поднесена пријава, ќе ги приклучи трошилата на својата дистрибутивна мрежа.

Член 9

Сојузната стопанска комора може да утврди посебни узанси за купопродажба на електрична енергија.

Узансите од ставот 1 на овој член се применуваат ако со договорот за купопродажба на електрична енергија нивното применување не е исклучено во целост или делумно.

Член 10

Цените за продажба на електрична енергија се утврдуваат по тарифни ставови што ги определува електростопанското претпријатие според пропишаниот тарифен систем.

Со тарифниот систем се утврдуваат основните тарифни елементи (напон на кој се испорачува електричната енергија, ангажирана сила, работна и јалова енергија, сезона и време на денот на испораката и др), како и начинот за применување на тие елементи.

Тарифниот систем го пропишува Сојузниот извршен совет.

Член 11

Сојузниот извршен совет може да ги пропише највисоките тарифни ставови за продажба на електрична енергија на преносната мрежа (во понатамошниот текст: највисоките продажни цени на преносната мрежа).

Цените на електричната енергија што не се опфатени со ставот 1 на овој член, како и цените од ставот 1 на овој член ако не се предвидени од Сојузниот извршен совет, можат да се стават под

контрола според општите прописи за контролата на цените.

Член 12

Врз основа на постојните можности за производство односно набавка и продажба на електрична енергија, како и преземените договорни обврски, електростопанските претпријатија составуваат свои годишни електроенергетски биланси, со кои го утврдуваат обемот на производството и на потрошувачката на електрична енергија на своето подрачје и меѓусебните испораки на електрична енергија.

Своите годишни електроенергетски биланси здружените електростопански претпријатија меѓусебно ги усогласуваат во рамките на Заедницата.

Член 13

Врз основа на годишните електроенергетски биланси на здружените електростопански претпријатија, Заедницата донесува годишен електроенергетски биланс на југословенското електростопанство, со кој се предвидува целокупното производство и потрошувачка на електрична енергија во земјата како и обемот и динамиката на меѓусебните испораки на електрична енергија помеѓу електростопанските претпријатија и со странство.

Член 14

Приклучувањето на нов индустриски објект или мрежа за електрична влека односно зголемувањето на приклучната сила на трошилата на електрична енергија за постоен индустриски објект или мрежа за електрична влека, се врши врз основа на договор за условите за приклучување односно зголемување на приклучната сила на трошилата на електрична енергија, склучен помеѓу електростопанското претпријатие и инвеститорот.

За приклучување на други нови потрошувачи на електрична енергија или за зголемување на приклучната сила на трошилата на електрична енергија кон другите постојни потрошувачи, потребна е електроенергетска согласност од електростопанското претпријатие на чија мрежа треба да се приклучат односно кое треба да овозможи зголемување на приклучната сила на електричната енергија.

Договор за условите за приклучување односно зголемување на приклучната сила на трошилата на електрична енергија мора да се склучи и во случаите од ставот 2 на овој член ако тоа го бара електростопанското претпријатие или потрошувачот на електрична енергија.

Член 15

Договорот односно електроенергетската согласност од членот 14 на овој закон мора да се склучи односно прибави пред почетокот на изградбата односно реконструкцијата на објектот кој треба да се снабдува со електрична енергија односно за чие снабдување со електрична енергија е потребно да се зголеми приклучната сила на трошилата на електрична енергија.

Договорот односно електроенергетската согласност содржи особено енергетски и технички услови за приклучување односно зголемување на приклучната сила на трошилата на електрична енергија, место на приклучокот и време на приклучувањето односно зголемувањето на електричната енергија.

Член 16

Електростопанското претпријатие е должно, во границите на своите енергетски и технички можности, да го склучи договорот односно да ја даде електроенергетската согласност од членот 14 на овој закон.

Член 17

Електростопанското претпријатие што склучило договор за приклучување или зголемување на приклучната сила на трошилата на електрична енергија односно што дало електроенергетска согласност за тоа, е должно да го приклучи новиот потрошувач односно да му овозможи зголемување на приклучната сила на трошилата на електрична енергија на постојниот потрошувач во рокот и под

условите што се утврдени во склучениот договор односно во дедената согласност.

Член 18

Прибавување на електроенергетската согласност од членот 14 став 2 на овој закон не е задолжително ако е за приклучување односно зголемување на приклучната сила потребна помала количина електрична енергија.

Со статутот или со друг општ акт на дистрибутивното претпријатие ќе се определи, согласно со одредбата на ставот 1 од овој член, во кои случаи не мора да се прибави електроенергетската согласност.

Републичкиот секретар надлежен за индустријата може, согласно со одредбата на ставот 1 од овој член, да пропише во кои случаи и под кои услови не е задолжително прибавување на електроенергетската согласност од членот 14 став 2 на овој закон.

Член 19

Електроенергетските постројки на електростопанските претпријатија и други производители на електрична енергија, како и електроенергетските постројки, инсталациите и трошилата на електрична енергија на потрошувачите, мораат да ги исполнуваат техничките услови со кои се обезбедува сигурност на електроенергетскиот систем и безбедност на луѓето и имотот.

Електростопанското претпријатие може привремено да одбие на својата преносна односно дистрибутивна мрежа да приклучи нови трошила на потрошувачот на електрична енергија ако најде дека неговите постројки, инсталации и трошила не ги исполнуваат пропишаните технички услови, и да го определи рокот во кој потрошувачот треба да ги отстрани утврдените недостатоци.

Електростопанското претпријатие е должно на својата мрежа да приклучи нови трошила на потрошувачот на електрична енергија ако електроенергетскиот инспектор утврдил дека постројките, инсталациите и трошилата на потрошувачот на електрична енергија ги исполнуваат пропишаните технички услови.

Член 20

Електростопанското претпријатие може да му ја запре испораката на електрична енергија на потрошувач кој не се придржува кон договорот или не ги исполнува техничките услови, а особено:

1) ако на опомена од испорачувачот вршиното оптоварување во рокот утврден во договорот не го сведе на договорената мера;

2) ако на лицата овластени од страна на испорачувачот им го ускрати или оневозможи пристапот до мерните уреди односно електричните постројки, инсталации и приклучоци;

3) ако користи електрична енергија вон мерните уреди;

4) ако го оневозможува правилното регистрирање на пресметковните големини.

Во случаите од ставот 1 на овој член електростопанското претпријатие е должно претходно да му обрне внимание на потрошувачот за недостатоците односно неправилностите поради кои треба да му се запре испораката на електрична енергија и да му остави примерен рок за отстранување на тие недостатоци односно неправилности.

Член 21

Електростопанското претпријатие може на потрошувач кој во определено време на ќе ја плати сметката за испорачаната електрична енергија да му ја запре испораката на електрична енергија на начинот и под условите што се утврдени со договорот за испораката на електрична енергија.

Ако потрошувач, на кој електричната енергија му се испорачува врз основа на договор по пристапување, не ја плати во определениот рок сметката за испорачаната електрична енергија, дистрибутивното претпријатие може да му ја запре испораката на електрична енергија ако потрошувачот не ја исплати таа сметка ниту во рок од 30 дена од денот на приемот на писмената опомена.

Член 22

Електростопанското претпријатие кое противно на одредбите на чл. 20 и 21 од овој закон му ја запре на потрошувачот испораката на електрична енергија, е должно на свој трошок повторно да ги приклучи електричните трошила на потрошувачот на преносната односно дистрибутивната мрежа во најкраток можен рок, сметајќи од моментот кога ќе се утврди дека испораката на електрична енергија неосновано му ја запрело.

Потрошувачот на електрична енергија на кој електростопанското претпријатие неосновано одбило неговите електрични трошила да ги приклучи на преносната односно дистрибутивната мрежа (член 19 став 2) односно неосновано ја запрело испораката на електрична енергија (чл. 20 и 21), има право и на надоместок на штетата што му е предизвикана со тоа.

Член 23

За незивршување или неуредно извршување на договорот за испораката на електрична енергија, електростопанското претпријатие е одговорно според општите правни правила за надоместокот на штета.

Член 24

Увозот и извозот на електрична енергија електростопанските претпријатија го вршат според прописите што го регулираат прометот на стоки и услуги со странство.

Електростопанското претпријатие може да ја овласти Заедницата таа во свое име а за негова сметка да склучува договори за извоз односно увоз на електрична енергија.

Член 25

Во случај на општ недостиг на електрична енергија предизвикан со непредвидено паѓање на производството на електрична енергија, кое ја загрозува стабилноста на целокупниот електроенергетски систем, со посебен сојузен закон се утврдуваат мерките за одржување на електроенергетскиот систем по пат на ограничување испораката на електрична енергија до потрошувачите и со усогласување на испораката на електрична енергија помеѓу електростопанските претпријатија, како и начинот за ограничување односно усогласување на испораките на електрична енергија.

Член 26

Сојузниот секретар за индустрија и трговија може, во согласност со Законот за техничките мери, да ги пропише техничките услови за работа и сигурност на електроенергетските постројки и за безбедност на луѓето и имотот (член 19).

Сојузниот секретар за индустрија и трговија може, врз основа на Законот за техничките мери и во согласност со прописите за тарифниот систем (член 10), да донесе поблиски прописи за техничките услови за испораката на електрична енергија.

III. ЗАЕДНИЦА НА ЈУГОСЛОВЕНСКОТО ЕЛЕКТРОСТОПАНСТВО

1. Организација и делокруг

Член 27

Заедницата на југословенското електростопанство е деловна заедница на здружените електростопански претпријатија.

Во Заедницата можат, покрај електростопанските организации од членот 5 на овој закон, да се здружат и други работни организации што се занимаваат со електростопанска дејност или со унапредување на таа дејност, под условите утврдени со статутот на Заедницата.

Член 28

Заедницата е правно лице.

Член 29

Заедницата ги врши особено следните работи:
1) работи на унапредувањето на деловната со- работка помеѓу здружените електростопански прет-

пријатија како и на нивната деловна соработка со Заедницата;

2) работи на општотехничкото и економското унапредување на југословенското електростопанство и на унапредувањето на единствениот електроенергетски систем;

3) работи на развојот на електроенергетските капацитети во согласност со порастот на потребите на стопанството и другите потрошувачи од електрична енергија;

4) изработува, врз основа на програмите на здружените претпријатија, долгорочни електроенергетски биланси на југословенското електростопанство;

5) донесува годишни електроенергетски биланси на југословенското електростопанство и се грижи за нивното спроведување;

6) ја утврдува методологијата и роковите за составување на електроенергетските биланси;

7) работи на унапредувањето на електроенергетските врски со странство и го претставува југословенското електростопанство во соодветните меѓународни организации;

8) предлага тарифен систем, највисоки продажни цени односно тарифни ставови за продажба на електрична енергија на преносната мрежа, како и други мерки од областа на електростопанството, технички прописи и стандарди;

9) води статистика и евиденција од областа на електростопанството и врши економско-технички анализи на работењето на здружените електростопански претпријатија, што ѝ се потребни за извршување на нејзините задачи;

10) врши и други работи што ѝ се ставени во задача со закон, со прописите донесени врз основа на закон и со статутот на Заедницата.

Заедницата може да врши и други работи што ќе ѝ ги доверат здружените електростопански претпријатија.

Член 30

Органи на управувањето на Заедницата се собрание, управен одбор и генерален директор.

Работната заедница на Заедницата ги остварува правата на самоуправувањето, определени со овој закон и со други сојузни закони, непосредно или преку советот на работната заедница.

Член 31

Собранието на Заедницата го сочинуваат претставници на здружените работни организации како и претставници на работната заедница на Заедницата.

Бројот на претставниците во собранието на одделни здружени работни организации и на работната заедница на Заедницата, како и начинот на нивното избирање, се определуваат со статутот на Заедницата, во согласност со закон.

Член 32

Собранието на Заедницата се состанува по потреба, а најмалку двапати годишно.

Собранието на Заедницата полноважно одлучува ако на него се присутни повеќе од една половина од бројот на членовите на собранието.

Собранието на Заедницата одлучува со мнозинство гласови на присутните членови.

Со статутот на Заедницата може да се предвиди да можат да се донесуваат одлуки по одделни прашања ако на собранието е присутно определено квалификувано мнозинство од членовите на собранието, како и одлуките да бидат полноважни ако за нив гласало определено квалификувано мнозинство.

Ако на собранието на Заедницата не присуствуваат доволен број членови за полноважно одлучување (став 2), собранието се одлага и се свикнува повторно, со тоа што мора да се одржи во рок кој не може да биде пократок од 15 ниту подолг од 30 дена од денот на одлагањето. Ова собрание полноважно одлучува без оглед на бројот на присутните членови.

Член 33

Собранието на Заедницата решава за начелните и основните прашања на работата на Заедницата. Собранието:

- 1) го донесува статутот на Заедницата;
- 2) донесува годишни и долгорочни електроенергетски биланси на југословенското електростопанство;
- 3) предлага тарифен систем и највисоки продажни цени на преносната мрежа;
- 4) донесува правилник за диспечерската служба на Заедницата;
- 5) донесува финансиски план и завршна сметка на Заедницата;
- 6) избира и разрешува од должност членови на управниот одбор на Заедницата;
- 7) донесува деловник за работата на собранието;
- 8) врши и други работи определени со статутот на Заедницата.

Член 34

Управниот одбор на Заедницата се состои од претседател и определен број членови, кои од својата средина ги избира Собранието на Заедницата.

Генералниот директор на Заедницата по својата положба е член на управниот одбор. Тој не може да биде избран за претседател на управниот одбор.

Член 35

Управниот одбор на Заедницата:

- 1) се грижи за спроведувањето на заклучоците на Собранието на Заедницата;
- 2) назначува раководни работници на стручните служби на Заедницата;
- 3) донесува деловник за работата на управниот одбор;
- 4) врши и други работи што ќе му се стават во делокругот со статутот на Заедницата или со заклучок на Собранието на Заедницата.

Член 36

Генералниот директор на Заедницата го назначува и го сменува Собранието на Заедницата, во согласност со Сојузниот извршен совет.

Генералниот директор за својата работа одговара пред Собранието и управниот одбор на Заедницата, а за законитоста на работата на Заедницата и пред Сојузниот извршен совет.

Член 37

Генералниот директор на Заедницата непосредно ги раководи работите на Заедницата, ја застапува Заедницата во нејзините имотни и други односи, ги извршува заклучоците на Собранието и управниот одбор на Заедницата, го извршува финансискиот план на Заедницата и врши и други работи што ќе му се стават во делокругот со статутот на Заедницата или со заклучок на Собранието односно управниот одбор на Заедницата.

Член 38

Ако генералниот директор на Заедницата најде дека општ акт на органот управувањето на Заедницата, или негов заклучок донесен во управна постапка, е во спротивност со закон, ќе му обрне внимание за тоа на органот на управувањето. Ако и по обрнувањето на внимание од страна на генералниот директор органот на управувањето остане при својот акт односно заклучок, генералниот директор е должен во рок од три дена да му предложи на органот што врши надзор над законитоста на работата на Заедницата таквиот акт да се запре од извршување.

До донесувањето на акт со кој се решава по предлогот за запирање, актот односно заклучокот на органот на Заедницата чие запирање е предложено не може да се изврши.

Член 39

Трошоците на работењето на Заедницата се покриваат од придонесот на здружените работни организации и од други приходи на Заедницата.

Со статутот на Заедницата се утврдува начинот за определување на височината на придонесот, во согласност со закон.

Средствата за работа на работната заедница на Заедницата ги утврдува собранието на Заедницата, во согласност со статутот на Заедницата.

Член 40

Со статутот на Заедницата поблиску се регулираат особено: делокругот на Заедницата и на органите на управувањето на Заедницата, бројот на претставниците во собранието на здружените работни организации и на работната заедница на Заедницата, бројот на членовите на управниот одбор на Заедницата, начинот на нивното избирање, односите помеѓу Заедницата и здружените работни организации, условите под кои и други работни организации можат да се здружат во Заедницата, правата на самоуправувањето на работниците на работа во Заедницата, како и други прашања од значење за работата на Заедницата.

Правата на самоуправувањето на работниците на работа во Заедницата, утврдени со статутот на Заедницата, не можат да бидат помали од правата на самоуправувањето кои со закон се утврдени за работните луѓе во сојузните органи на управата.

Статутот на Заедницата го донесува собранието на Заедницата, а го потврдува Сојузната скупштина.

Член 41

Работниците на работа во Заедницата ги остваруваат своите права на самоуправувањето непосредно и преку советот на работната заедница на Заедницата.

Начинот за остварување на правата на самоуправувањето на работниците на работа во Заедницата се уредува, согласно со статутот на Заедницата, со општите акти што ги донесува советот на работната заедница на Заедницата.

Член 42

Со статутот на Заедницата може да се предвиди формирање на електростопанска арбитража за посредување во спорите помеѓу здружените електростопански претпријатија, и да се определи организацијата и начинот на работата на таа арбитража.

2. Електроенергетска диспечерска служба

Член 43

Во Заедницата се организира диспечерска служба.

Диспечерската служба на Заедницата е заедничка економско-техничка служба на здружените електростопански претпријатија.

Организацијата и работата на диспечерската служба на Заедницата се регулираат со статутот на Заедницата и, врз основа на статутот на Заедницата, со правилникот за диспечерската служба на Заедницата, во согласност со закон.

Член 44

Диспечерската служба на Заедницата ги врши работите утврдени со статутот на Заедницата и со правилникот за диспечерската служба на Заедницата, како и работите за чие вршење ќе ја овластат здружените електростопански претпријатија.

Во согласност со правилникот и овластувањата од ставот 1 на овој член диспечерската служба на Заедницата:

- 1) ги усогласува меѓусебните испораки на електрична енергија од здружените електростопански претпријатија, во согласност со договорите што тие меѓусебно ги склучиле;
- 2) се грижи за одржување на напонот и за регулирање на фреквенцијата на целокупниот електроенергетски систем, во соработка со диспечерските служби на здружените електростопански претпријатија;
- 3) се грижи за временско усогласување на ремонтот на поголемите електрани и на главните преносни постројки;
- 4) се грижи за спроведување на договорите за размена на електрична енергија со странство што ги склучила Заедницата;
- 5) води евиденција за производството, оптоварувањата, меѓусебните испораки помеѓу здружените

електростопански претпријатија и со странство, за состојбата на водните акумулации и за снабдевноста на термоелектраните со јаглен, како и за други работи неопходни за успешна работа на диспечерската служба на Заедницата.

3. Надзор

Член 45

Надзор во поглед на законитоста на работата на Заедницата врши сојузниот орган на управата надлежен за индустријата.

Член 46

Ако во вршењето на надзор над законитоста на работата на Заедницата органот од членот 45 на овој закон најде дека општ акт на Заедницата, или нејзин заклучок донесен вон управна постапка е во спротивност со закон, тој е должен да му предложи на Сојузниот извршен совет таквиот акт односно заклучок да го запре од извршување.

Сојузниот извршен совет има право и должност да запре извршување на секој општ акт на Заедницата кој му е противен на закон или на други прописи донесени врз основа на закон или на статутот на Заедницата.

Член 47

Кога генералниот директор на Заедницата привремено запре акт односно заклучок на органот на управувањето на Заедницата (член 38), органот од членот 45 на овој закон односно Сојузниот извршен совет е должен во рок од 30 дена од денот на приемот на актот од генералниот директор за запирањето, да реши дали актот на генералниот директор за запирањето останува во сила или се става вон сила.

Член 48

Ако Сојузниот извршен совет запре извршување на општ акт односно заклучок на Заедницата или со свое решение утврдил дека останува во сила актот на генералниот директор со кој е запрен таков акт односно заклучок на Заедницата, тој е должен во рок од 15 дена од денот на донесувањето на актот за запирање да поведе пред уставниот суд постапка за оценување на уставноста и законитоста на запрениот акт односно заклучок. Во противно, актот за запирање престанува да важи и запрениот акт на Заедницата може да се изврши.

IV. ПОСЕБНИ МЕРКИ ВО ПРЕОДНИОТ ПЕРИОД

Член 49

Заради обезбедување рамномерно снабдување на сите подрачја на земјата со електрична енергија и за ублажување на разликите во цените на електричната енергија за потрошувачите, како и заради создавање услови за премин на електростопанските претпријатија на начин на работење во сè според одредбите на главите I, II и III од овој закон, во оваа глава се пропишуваат посебни мерки кои ќе се применуваат за определено време (преоден период).

Во преодниот период се применуваат одредбите на главите I, II и III од овој закон, ако со одредбите на главата IV не е определено поинаку.

Посебните мерки од ставот 1 на овој член ќе се применуваат до 31 декември 1968 година.

Член 50

Заради рамномерно снабдување на сите подрачја на земјата со електрична енергија, а тргнувајќи од претходно усогласените електроенергетски биланси на здружените електростопански претпријатија, со годишниот електроенергетски биланс на југословенското електростопанство се утврдуваат задолжителните испораки на електрична енергија помеѓу здружените електростопански претпријатија, во чија дејност спаѓа пренесувањето на електрична енергија, и меѓусебните испораки на електрична енергија со странство, како и обемот и димензијата на тие испораки.

Како основ за утврдување на годишниот електроенергетски биланс на југословенското електростопанство се зема:

1) оптималното користење на сите електроенергетски капацитети од становиштето на можност за производство и потрошувачка на електрична енергија во просечните природни услови;

2) обемот на испораките на електрична енергија предвидени со електроенергетскиот биланс од претходната година и со договорите склучени со потрошувачите на високиот напон врз основа на тој биланс;

3) можностите за извоз и увоз на електрична енергија.

Методологијата за утврдување на основите од ставот 2 на овој член ја определува Заедницата.

Член 51

Заедницата е должна годишниот електроенергетски биланс на југословенското електростопанство за наредната година да го донесе најдоцна до 15 ноември текушната година.

Член 52

Ако сојузниот секретар за индустрија и трговија најде дека со годишниот електроенергетски биланс на југословенското електростопанство не е обезбедено оптимално користење на електроенергетските капацитети и снабдување на потрошувачите, ќе ѝ обрне внимание на Заедницата за утврдените недостатоци и ќе ја повика да ги изврши во определен рок потребните измени и дополненија во билансот.

Ако Заедницата не ги изврши измените и дополненијата во билансот според неговите забелешки, или ако не го донесе годишниот електроенергетски биланс во рокот од членот 51 на овој закон, Сојузниот секретаријат за индустрија и трговија може да му предложи на Сојузниот извршен совет да го донесе годишниот електроенергетски биланс на југословенското електростопанство.

Член 53

Ако годишниот електроенергетски биланс на југословенското електростопанство за наредната година не биде донесен до 31 декември текушната година, до донесувањето на нов електроенергетски биланс ќе се применува годишниот електроенергетски биланс кој важел до тој ден.

Член 54

Електростопанските претпријатија се должни, во согласност со годишниот електроенергетски биланс на југословенското електростопанство, да ги регулираат во смисла на одредбите од овој закон со договори своите меѓусебни односи и односите со своите потрошувачи во поглед на испораката на електрична енергија во рок од 30 дена од денот на донесувањето на тој биланс.

Ако електростопанските претпријатија не ги склучат договорите од ставот 1 на овој член за наредната година до 31 декември текушната година, испораките на електрична енергија ќе се вршат во согласност со електроенергетскиот биланс на Југословенското електростопанство за таа година, а според договорите што важеле дотогаш.

Член 55

Договорите што се однесуваат на увозот и извозот на електрична енергија за време на траењето на преодниот период, ги склучува Заедницата од своето име а за електростопанските претпријатија за чија сметка се увезува односно извезува електричната енергија (како комисионер).

Електростопанското претпријатие може, по одобрение од Заедницата, непосредно да го склучи договорот за увоз односно извоз на електрична енергија од ставот 1 на овој член.

Член 56

Диспечерската служба на Заедницата се грижи за извршувањето на задолжителните испораки на електрична енергија помеѓу здружените електростопански претпријатија и со странство, што се предвидени со годишниот електроенергетски биланс на југословенското електростопанство, и за таа цел може да презема потребни мерки во границите на дадените ѝ овластувања.

Налозите на диспечерската служба на Заедницата за извршување на задолжителните испораки на електрична енергија и за преземање на мерките од ставот 1 на овој член се задолжителни за здружените електростопански претпријатија.

Член 57

Ако во текот на годината електростопанско претпријатие во чија дејност спаѓа пренесување на електрична енергија не биде во можност да ги изврши своите договорни обврски во поглед на испораката на електрична енергија според годишниот електроенергетски биланс на југословенското електростопанство, тоа може испораката на електрична енергија на друго електростопанско претпријатие во чија дејност спаѓа пренесување на електрична енергија, да ја намали, во поглед на количината и силата, во ист процент за кој им ја намалило испораката на електрична енергија на потрошувачите на своето подрачје, ако со договорот склучен со тоа електростопанско претпријатие не е определено поинаку.

Електростопанското претпријатие односно потрошувачот, на кој му е намалена договорената испорака на електрична енергија, од причината од ставот 1 на овој член има право на надоместок на штетата од претпријатието што му ја намалило испораката на електрична енергија, освен ако електростопанското претпријатие поради виша сила дошло во неможност да ги изврши своите договорни обврски во поглед на испораката на електрична енергија.

Член 58

Електростопанските претпријатија можат да ги намалат своите електроенергетски капацитети само во согласност со годишниот електроенергетски биланс.

Електростопанското претпријатие е должно, пред донесувањето на одлуката за намалување на своите електроенергетски капацитети, да прибави од Заедницата мислење за тоа.

Сојузниот секретар за индустрија и трговија може да ги пропише условите и постапката за намалување на електроенергетските капацитети во смисла на ставот 1 од овој член.

Член 59

Електростопанското претпријатие во чија дејност спаѓа пренесување на електрична енергија е должно, пред склучувањето на договорот за условите за приклучување нов индустриски објект или мрежа за електрична влека односно за зголемување на приклучната сила на постоен индустриски објект или мрежа за електрична влека (член 14 став 1), да прибави мислење за тоа од Заедницата, ако приклучувањето односно зголемувањето на приклучната сила треба да се изврши за време на траењето на преодниот период.

Член 60

Електростопанските претпријатија во чија дејност спаѓа пренесување на електрична енергија не можат задолжителните испораки на електрична енергија според годишните електроенергетски биланси на југословенското електростопанство за други електростопански претпријатија во чија дејност спаѓа пренесување на електрична енергија, да ги пресметуваат по повисоки тарифни ставови од тарифните ставови по кои им ја пресметуваат испораката на ист квалитет електрична енергија на потрошувачите на своето подрачје на истиот напон.

Член 61

Сојузниот извршен совет за време на траењето на преодниот период ги пропишува највисоките продажни цени односно тарифните ставови за продажба на електрична енергија на преносната мрежа.

Член 62

Електростопанските претпријатија во чија дејност спаѓа пренесување на електрична енергија имаат право на надоместок на разликата помеѓу нивната калкулативна цена и пропишаната најви-

сока продажна цена на електричната енергија (член 61), под условите утврдени со овој закон.

Надоместокот од ставот 1 на овој член се исплатува од средствата на федерацијата.

Член 63

Ако на територијата на републиката пренесувањето на електрична енергија го врши само едно електростопанско претпријатие, тоа има право на надоместокот од членот 62 на овој закон, ако неговата калкулативна цена за испорачан киловат-час електрична енергија на преносната мрежа во 1966 година е поголема од пропишаната највисока продажна цена.

Ако на територијата на републиката пренесувањето на електрична енергија го вршат две или повеќе електростопански претпријатија, а просечната калкулативна цена на тие претпријатија за испорачан киловат-час електрична енергија на преносната мрежа во 1966 година е поголема од пропишаната највисока продажна цена, право на надоместокот од членот 62 на овој закон има само она претпријатие чија калкулативна цена за испорачан киловат-час електрична енергија на преносната мрежа во 1966 година е поголема од пропишаната највисока продажна цена.

Електростопанските претпријатија од ст. 1 и 2 на овој член имаат право на надоместок под услов на потрошувачите на своето подрачје да им ја продаваат електричната енергија по пропишаните највисоки продажни цени односно тарифни ставови (член 61).

Член 64

Електростопанското претпријатие од членот 63 на овој закон во 1966 година има право на надоместок за испорачани киловат-часови електрична енергија на прагот на преносната мрежа во таа година во височина на целата разлика помеѓу неговата калкулативна цена за испорачан киловат-час електрична енергија определена според одредбите на членот 65 од овој закон и пропишаната највисока продажна цена.

Ако е разликата помеѓу калкулативната и пропишаната највисока продажна цена помала од една половина на разликата помеѓу калкулативната цена на претпријатието кое има право на надоместок и просечната калкулативна цена на сите претпријатија во земјата на преносната мрежа, претпријатието има право на надоместок во височина на таа половина од разликата помеѓу неговата и просечната калкулативна цена.

Електростопанското претпријатие од ставот 1 на овој член има право на надоместок за испорачан киловат-час електрична енергија на преносната мрежа во наредните години за време на траењето на преодниот период, во износот кој за секоја наредна година се намалува за по 20% од износот на надоместокот за испорачан киловат-час електрична енергија во 1966 година.

Член 65

Калкулативна цена на електричната енергија на електростопанското претпријатие од членот 64 став 1 на овој закон е просечната калкулативна цена на електричната енергија на електростопанското претпријатие, која се утврдува врз основа на производството и набавката на електрична енергија предвидена во годишниот електроенергетски биланс на југословенското електростопанство за 1966 година, на остварените индивидуални цени на електричната енергија за испорачан киловат-час електрична енергија на прагот на електраните во првото полугодие на 1965 година, на цените на пренесувањето за испорачан киловат-час електрична енергија во првото полугодие на 1965 година и на договорените цени за набавка на електрична енергија од други електростопански претпријатија или од увоз во 1966 година, како и соодветниот дел на фондовите на електростопанската заедница што се остварени во 1964 година.

Просечната калкулативна цена на електричната енергија на две или повеќе електростопански

претпријатија што вршат пренесување на електрична енергија на територијата на една република од членот 63 став 2 на овој закон се утврдува врз основа на индивидуалните калкулативни цени на тие претпријатија и количината на електрична енергија што тие претпријатија треба да ја испорачуваат во 1966 година според годишниот електроенергетски биланс на југословенското електростопанство.

Член 66

Сојузниот извршен совет ќе утврди кои електростопански претпријатија ги исполнуваат условите за давање надоместок од членот 63 на овој закон и ќе го определи износот на разликата помеѓу нивната калкулативна цена и пропишаната највисока продажна цена за испорачан киловат-час електрична енергија.

Поблиски прописи за начинот на наплатување на надоместокот од ставот 1 на овој член ќе донесе сојузниот секретар за финансии во согласност со сојузниот секретар за индустрија и трговија.

V. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 67

Со парична казна до 10,000.000 динари ќе се казни за стопански престап работна организација или друго правно лице ако нејзините електроенергетски постројки, инсталации или трошила не ги исполнуваат техничките услови со кои се обезбедува сигурност на електроенергетскиот систем и безбедност на луѓето и имотот (член 19 став 1).

За дејствието од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во работната организација или во друго правно лице со парична казна до 200.000 динари.

Член 68

Со парична казна до 5,000.000 динари ќе се казни за стопански престап електростопанско претпријатие:

1) ако не постапи по налог на диспечерската служба на Заедницата за извршување на задолжителните испораки на електрична енергија даден во рамките на мерките утврдени со годишниот електроенергетски биланс на југословенското електростопанство (член 56 став 1);

2) ако во поглед на количината и квалитетот испораката на електрична енергија определена со годишниот електроенергетски биланс на југословенското електростопанство му ја намали на друго електростопанско претпријатие што се занимава со пренесување електрична енергија во поголема мера отколку што им ја намалило испораката на електрична енергија на потрошувачите на своето подрачје (член 57 став 1);

3) ако ги намали своите електроенергетски капацитети противно на одредбите од членот 58 на овој закон, а ова намалување предизвикало штетни последици;

4) ако електричната енергија која според годишниот електроенергетски биланс на југословенското електростопанство задолжително му ја испорачува на друго електростопанско претпријатие што се занимава со пренесување електрична енергија, ја пресмета по поголема цена од цената по која им ја пресметува испораката на електрична енергија на потрошувачите на своето подрачје (член 60).

За дејствието од ставот 1 на овој член ќе се казни за стопански престап со парична казна до 150 000 динари и одговорното лице во електростопанското претпријатие.

Член 69

Со парична казна до 1,000 000 динари ќе се казни за прекршок електростопанско претпријатие:

1) ако на својата мрежа не ги приклучи новите трошила на потрошувачот на електрична енергија кога електроенергетскиот инспектор ќе утврди дека постројките, инсталациите и троши-

лата на потрошувачот ги исполнуваат пропишаните технички услови (член 19 став 3);

2) ако на потрошувачот му ја запре испораката на електрична енергија без претходно обрнување внимание за недостатоците односно неправилностите поради кои треба да му се запре испораката на електрична енергија, или ако не му остави примерен рок за отстранување на недостатоците односно неправилностите (член 20 став 2);

3) ако во најкраток можен рок на свој трошок не му ги приклучи повторно трошилата на електрична енергија на потрошувачот во случај кога ќе се утврди дека неосновано му е запрена испораката на електрична енергија (член 22);

4) ако ги намали своите електроенергетски капацитети противно на одредбите на членот 58 од овој закон, а ова намалување не предизвикало штетни последици или предизвикало незначителни штетни последици.

За дејствието од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во електростопанското претпријатие со парична казна до 100.000 динари.

Член 70

Со парична казна до 50.000 динари ќе се казни за прекршок физичко лице ако неговите постројки, инсталации и трошила на електрична енергија не ги исполнуваат пропишаните технички услови за сигурност на електроенергетскиот систем и безбедност на луѓето и имотот (член 19 став 1).

Ако физичкото лице дејствието од ставот 1 на овој член го извршило, заради здобивање со материјална корист, ќе се казни со парична казна до 300.000 динари.

VI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 71

Електростопанските претпријатија што произведуваат електрична енергија во електрани врзани на преносната мрежа и електростопанските претпријатија во чија дејност спаѓа пренесување електрична енергија ќе започнат со работењето според одредбите на овој закон на 1 јули 1965 година.

Електростопанските претпријатија од ставот 1 на овој член се должни до 30 јуни 1965 година да ги извршат сите дејствија што се потребни за преминување на работење според одредбите на овој закон.

До рокот од ставот 2 на овој член електростопанските претпријатија од ставот 1 на овој член ќе произведуваат, испорачуваат и пренесуваат енергија според чл. 15, 21, 27, 46 став 2 и членот 47 став 2 од Законот за електростопанските организации („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 2/58, 1/59, 16/61 и 13/63 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/64).

Член 72

Постојните заедници на електростопанските претпријатија ќе работат до 30 јуни 1965 година според чл. 35 до 43, 46 до 49 и 52 до 60 од Законот за електростопанските организации.

По истекот на рокот од ставот 1 на овој член тие заедници ќе престанат со работа.

Имотот, правата и обврските на заедниците од ставот 1 на овој член ќе се пренесат врз електростопанските претпријатија здружени во тие заедници, што ќе го определи републичкиот извршен совет.

Републичкиот извршен совет ќе го определи и начинот за пренесување на имотот, правата и обврските од ставот 3 на овој член врз здружените електростопански претпријатија.

Член 73

Правилникот за нормативите на трошоците на работењето и на доходот на електростопанските организации, што го донесла Заедницата на југословенското електростопанство врз основа на членот 46 од Законот за електростопанските организации и членот 2 од Уредбата за формирањето и распределбата на средствата од Фондот за покривање на кусоците на електростопанските заедници, останува во сила до 30 јуни 1965 година.

Тарифните ставови со кои до влегувањето во сила на овој закон е испорачувана електричната енергија, остануваат во сила до 30 јуни 1965 година.

Член 74

Договорите за испорака на електрична енергија во 1965 година кои според одредбите на Законот за електростопанските организации се склучени помеѓу електростопанските производни и преносни претпријатија и заедниците на електростопанските претпријатија, остануваат во сила. Електростопанските производни и преносни претпријатија и електростопанските заедници се должни електричната енергија до 30 јуни 1965 година да ја испорачуваат според одредбите на склучените договори, ако договорните страни не се спогодат поинаку.

Ако електростопанските производни и преносни претпријатија и електростопанските заедници до денот на влегувањето во сила на овој закон не склучиле договори за меѓусебни испораки на електрична енергија во 1965 година, меѓусебните испораки на електрична енергија ќе се вршат во согласност со електроенергетскиот биланс на југословенското електростопанство за 1965 година, а според договорите што важеле за меѓусебните испораки на електрична енергија во 1964 година, ако тие не се спогодат поинаку.

Член 75

Електроенергетскиот биланс на југословенското електростопанство за 1965 година останува во сила до 31 декември 1965 година, а сегашниот управен одбор на Заедницата е должен до 15 јуни 1965 година делот од тој биланс кој се однесува на периодот од 1 јули до 31 декември 1965 година да го сообрази кон одредбата на членот 50 став 1 на свој закон во поглед на утврдувањето на задолжителните испораки на електрична енергија помеѓу здружените електростопански претпријатија во чија дејност спаѓа пренесувањето на електрична енергија и меѓусебната испорака на електрична енергија со странство, како и во поглед на обемот и динамиката на тие испораки.

Член 76

Електростопанските претпријатија се должни, во согласност со електроенергетскиот биланс на југословенското електростопанство за 1965 година, до 30 јуни 1965 година да ги регулираат со преддоговори или конечни договори, меѓусебните односи во поглед на испораките на електрична енергија во второто полугодие на 1965 година.

Ако електростопанските претпријатија до 30 јуни 1965 година не ги склучат договорите од ставот 1 на овој член, тие се должни до склучувањето на договорите меѓусебните испораки на електрична енергија во второто полугодие на 1965 година да ги вршат во согласност со електроенергетскиот биланс на југословенското електростопанство за 1965 година, а според договорите од членот 74 став 1 односно став 2 на овој закон.

Член 77

Сојузниот извршен совет до 15 мај 1965 година ќе го пропише тарифниот систем (член 10) и највисоките продажни цени односно тарифни ставови за продажба на електрична енергија на преносната мрежа (член 61).

Член 78

Сојузниот извршен совет ќе определи до 30 септември 1965 година кои електростопански претпријатија имаат право на надоместокот од членот 62 на овој закон за испорачана електрична енергија во второто полугодие на 1965 година, како и износот на разликата помеѓу нивната калкулативна цена и пропишаната највисока продажна цена за испорачан киловат-час електрична енергија, применувајќи ги согласно одредбите од чл. 63 до 65 на овој закон.

Износот на разликата од ставот 1 на овој член е привремен и служи само за пресметување и плаќање на аконтациите на име надоместок од членот 62 на овој закон. Конечната пресметка на надоместокот од ставот 1 на овој член ќе се изврши врз

основа на износот на разликата која Сојузниот извршен совет ќе ја утврди според средбата на членот 66 од овој закон и испорачаната електрична енергија во второто полугодие на 1965 година.

Член 79

Заедницата е должна својата организација и работењето да ги сообрази кон одредбите на овој закон до 31 јули 1965 година.

Член 80

Статутот на Заедницата го донесува првото собрание на Заедницата, што го сочинуваат претставници на електростопанските претпријатија кои задолжително се здружуваат во Заедницата и претставници на работната заедница на Заедницата.

Бројот на претставниците на електростопанските претпријатија од ставот 1 на овој член и бројот на претставниците на работната заедница на Заедницата, како и начинот на нивното избирање, го определува сегашниот управен одбор на Заедницата.

Електростопанските претпријатија од ставот 1 на овој член и работната заедница на Заедницата, се должни да ги изберат своите претставници во собранието на Заедницата до 30 јуни 1965 година.

Сегашниот управен одбор на Заедницата е должен да го свика првото собрание на Заедницата до 15 јули 1965 година.

Член 81

За понатамошното постоење на фондот за студии и истражувања при Заедницата или за неговиот престанок ќе одлучи собранието на Заедницата, во согласност со овој закон или со статутот на Заедницата.

Електростопанските заедници се должни делот од својот доход да го уплатуваат во фондот од ставот 1 на овој член до 30 јуни 1965 година.

Член 82

Фондот за покривање на кусоците на електростопанските заедници се укинува со 30 јуни 1965 година.

До рокот од ставот 1 на овој член Фондот за покривање на кусоците на електростопанските заедници ќе работи според одредбите на чл. 83 и 97а од Законот за електростопанските организации и одредбите на Уредбата за формирањето и распределбата на средствата од Фондот за покривање на кусоците на електростопанските заедници („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 1/59 и 51/61). Електростопанските заедници нема да го уплатуваат во фондот делот од вишокот на својот приход кој настапил по влегувањето во сила на овој закон како последица на пропишаните цени на електричната енергија.

Средствата на фондот од ставот 1 на овој член што ќе преостанат по покривањето на кусоците на електростопанските заедници, како и на кусоците на дистрибутивните претпријатија на територијата на Социјалистичка Република Црна Гора и Социјалистичка Република Македонија во нивното работење до 30 јуни 1965 година, ќе се внесат во сојузниот буџет.

Покривањето на кусоците на дистрибутивните претпријатија од ставот 3 на овој член ќе се изврши според членот 17 од Законот за измени и дополненија на Законот за електростопанските организации („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 13/63).

Член 83

Електростопанските согласности (одобренија) за приклучување нови индустриски и други објекти односно за зголемување на приклучната сила на трошилата на електрична енергија во постојните индустриски и други објекти, што се издадени до денот на влегувањето во сила на овој закон, остануваат во сила, а правата и обврските од тие согласности преминуваат врз електростопанските претпријатија на чија мрежа ќе бидат врзани

потрошувачите на кои се однесуваат тие согласности.

Член 84

За оснорување, спојување и припојување на електростопански претпријатија во периодот од денот на влегувањето во сила на овој закон до 30 јуни 1965 година потребна е согласност од републичкиот извршен совет.

Ако електростопанското претпријатие опфаќа погони и на подрачјето на друга република, за основање, спојување и припојување на електростопанско претпријатие потребна е согласност и од извршниот совет на таа република.

Член 85

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат:

1) Законот за електростопанските организации, освен одредбите на чл. 12, 13, 15, 21, 27, 35 до 43, 46 до 49, 52 до 60, 83 и 97а;

2) Правилникот за општите услови за испорака на електрична енергија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 2/64);

3) Наредбата за општиот ред на првенство за испорака на електрична енергија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 7/64);

4) Наредбата за прекршоците на прописите за ползувањето на електричната енергија („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 65/49) и членот 81 од Уредбата за согласување на посебните прописи за прекршоци во уредбите и во другите прописи донесени од владата на ФНРЈ и од нејзините органи со одредбите на Основниот закон за прекршоци („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 56/51).

На 1 јули 1965 година престануваат да важат:

1) чл. 12, 13, 15, 21, 27, 35 до 43, 46 до 49, 52 до 60, 83 и 97а од Законот за електростопанските организации;

2) Уредбата за цените и за условите за продажба на електрична енергија („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 17/57, 39/58, 33/59, 24/60, 51/60, 9/61 и 44/61);

3) Уредбата за формирањето и распределбата на средствата од Фондот за покривање на кусоците на електростопанските заедници („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 1/59 и 51/61);

4) Одлуката за определување на цените на електричната енергија за електростопанските заедници („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 51/58 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 30/64);

5) Одлуката за овластување определени органи да пропишуваат единствени тарифни ставови за испорака на електрична енергија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 26/63);

6) Одлуката за постапката за спроведување организација на електростопанските организации („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 15/58);

7) Правилникот за тарифниот систем за продажба на електрична енергија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 30/63 и 30/64);

8) Наредбата за единствените тарифни ставови за испорака на електрична енергија на дистрибутивните претпријатија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 26/63 и 30/64);

9) Наредбата за единствените тарифни ставови по кои електричната енергија им се испорачува на железарниците („Службен лист на СФРЈ“, бр. 2/64);

10) Упатството за примена на Тарифата за електричната енергија за потребите на Југословенската народна армија („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 11/58).

Член 86

Овој закон влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

356.

Врз основа на точ. 2 и 7 од Одлуката за определување на средствата со кои федерацијата ќе ја помага изградбата и опремањето на определени универзитетски објекти од 1961 до 1965 година („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 52/61), Сојузниот извршен совет донесува

О Д Л У К А

ЗА УСЛОВИТЕ И НАЧИНОТ ЗА КОРИСТЕЊЕ НА СРЕДСТВОТА НА СОЈУЗНИОТ БУЏЕТ СО КОИ ФЕДЕРАЦИЈАТА УЧЕСТВУВА ВО 1965 ГОДИНА ВО ИЗГРАДБАТА И ОПРЕМАЊЕТО НА ОПРЕДЕЛЕНИ ФАКУЛТЕТИ, ВИСОКИ ШКОЛИ И ИНСТИТУТИ

1. Од средствата предвидени во разделот 11 глава 1 позиција 109 група — подгрупа 10-2 на сојузниот буџет за 1965 година, федерацијата учествува во 1965 година во трошоците на изградбата на објекти и набавката на опрема за земјоделските, шумарските, ветеринарните, техничките, филозофските и природно-математичките факултети и на нив соодветните високи школи, како и за хемиските и физичките институти што му служат на универзитетот во целина, со износот од 1.000 милиони динари.

2. Средствата на федерацијата за намените од точката 1 на оваа одлука можат да се користат:

	милиони динари
— во Социјалистичка Република Босна и Херцеговина — до износот од — — — — —	140
— во Социјалистичка Република Црна Гора — до износот од — — — — —	20
— во Социјалистичка Република Хрватска — до износот од — — — — —	235
— во Социјалистичка Република Македонија — до износот од — — — — —	85
— во Социјалистичка Република Словенија — до износот од — — — — —	105
— во Социјалистичка Република Србија — до износот од — — — — —	415

3. Средствата предвидени со оваа одлука ќе се потрошат на објектите што ќе ги определат републичките извршни совети во согласност со развојот на школството предвиден со републичките општествени планови.

4. Републиките можат средствата на федерацијата предвидени со оваа одлука да ги користат ако од своите средства или од средствата на други инвеститори што учествуваат во изградбата и во опремањето на соодветните објекти претходно исплатат најмалку 50% од износот на ситуацијата односно фактурите за извршувањето на работите или набавката предвидена за 1965 година за секој објект поединечно.

5. Поблиски прописи за спроведување на оваа одлука ќе донесе, по потреба, сојузниот секретар за финансии, во согласност со сојузниот секретар за образование и култура.

6. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Р. п. бр 55
7 април 1965 година
Белград

Сојузен извршен совет

Претседател,
Петар Стамболиќ, с. р.

357.

Врз основа на членот 109 став 2 од Законот за банките и кредитните работи („Службен лист на СФРЈ“, бр. 12/65), Сојузниот извршен совет донесува

О Д Л У К А

ЗА НАЈВИСОКАТА ИНТЕРЕСНА СТОПА ПО КОЈА МОЖАТ ДА СЕ ДАВААТ ПОТРОШУВАЧКИ КРЕДИТИ

1. На потрошувачките кредити што ги даваат, банките и стопанските организации можат да договорат до 7% интерес годишно.

2. Потрошувачките кредити дадени до денот на влегувањето во сила на оваа одлука ќе се користат и ќе се отплатуваат под условите предвидени со договорот за кредит.

3. Со денот на влегувањето во сила на оваа одлука престанува да важи точката 4 од Одлуката за пониските норми на интересот на кредитите за повремени обртни средства и на потрошувачките кредити („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 53/61, 31/62 и 42/62).

4. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Р. п. бр. 53
7 април 1965 година
Белград

Сојузен извршен совет

Претседател,
Петар Стамболиќ, с. р.

358.

Врз основа на членот 109 став 2 од Законот за банките и кредитните работи („Службен лист на СФРЈ“, бр. 12/65), Сојузниот извршен совет донесува

О Д Л У К А

ЗА ИЗМЕНА НА ОДЛУКАТА ЗА ОДОБРУВАЊЕ ПОТРОШУВАЧКИ КРЕДИТИ НА ЛИЦАТА ШТО ПРЕТРПЕЛЕ ШТЕТА ОД ПОПЛАВА ВО ХРВАТСКА И СЛОВЕНИЈА

1. Во Одлуката за одобрување потрошувачки кредити на лицата што претрпеле штета од поплава во Хрватска и Словенија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 44/64 и 7/65) во точката 1 став 1 зборовите: „од 1% годишно“ се заменуваат со зборовите: „1,5% годишно“.

2. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Р. п. бр. 52
7 април 1965 година
Белград

Сојузен извршен совет

Претседател,
Петар Стамболиќ, с. р.

359.

Врз основа на членот 109 став 2 и членот 185 точка 7 од Законот за банките и кредитните работи („Службен лист на СФРЈ“, бр. 12/65), Сојузниот извршен совет донесува

О Д Л У К А

ЗА ИЗМЕНА НА ОДЛУКАТА ЗА ОДОБРУВАЊЕ КРЕДИТИ НА ОПРЕДЕЛЕНИ ДОМАКИНСТВА ЗАРАДИ ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА КАПАЦИТЕТОТ И ПОДОБРУВАЊЕ НА УСЛОВИТЕ ЗА СМЕСТУВАЊЕ И ИСХРАНА НА ТУРИСТИТЕ

1. Во Одлуката за одобрување кредити на определени домаќинства заради зголемување на капацитетот и подобрување на условите за сместување и

исхрана на туристите („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 12/63 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 7/65) точката 7 се менува и гласи:

„7. Комуналните банки можат на кредитите од точката 1 на оваа одлука да договараат интерес во стопа до 7% годишно.“

2. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Р. п. бр. 51

7 април 1965 година

Белград

Сојузен извршен совет

Претседател,
Петар Стамболиќ, с. р.

360.

Врз основа на членот 193 став 1 од Законот за Југословенската народна армија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 52/64), Сојузниот извршен совет донесува

**О Д Л У К А
ЗА ИЗНОСОТ НА ЕДНОКРАТНАТА ПАРИЧНА ПОМОШ НА СЕМЕЈСТВОТО НА ВОЕНО ЛИЦЕ ШТО ПРИ ВРШЕЊЕ НА СЛУЖБАТА ИЛИ ВО ВРСКА СО СЛУЖБАТА КЕ ЗАГИНЕ ИЛИ УМРЕ ОД ДОБИЕНА ПОВРЕДА**

1. На семејството на воено лице што за време на мирновремена состојба во вршењето на службата или во врска со службата ќе загина или умре од добиена повреда, му припаѓа еднократна парична помош во износ од 1.000.000 динари за еден член на семејството, а за секој понатамошен член на семејството тој износ на помошта се зголемува за по 200.000 динари.

На семејството на воено лице што за време на мирновремена состојба ќе загина или умре од повреда што ја добило вршејќи служба на воен воздухоплов или подморница што ќе претрпаг несреќа, при скокање со падобран и вршејќи задачи на поморски диверзант, нуркач или други задачи особено опасни по животот, а што ќе ги определи државниот секретар за народна одбрана, му припаѓа износот на помошта определен во ставот 1 од оваа точка наголемен за 1.000.000 динари.

2. Еднократната парична помош од точката 1 на оваа одлука му припаѓа, согласно со членот 272 точка 6 од Законот за Југословенската народна армија, и на семејството на граѓанско лице на служба во Југословенската народна армија што за време на мирновремена состојба во вршењето на службата или во врска со службата ќе загина или умре од добиена повреда.

3. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Р. п. бр. 54

7 април 1965 година

Белград

Сојузен извршен совет

Претседател,
Петар Стамболиќ, с. р.

361.

Врз основа на членот 23 став 2 точка 3 од Законот за прометот на стоки и услуги со странство („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 27/62 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 14/65), во согласност со сојузниот секретар за сообраќај и врски, сојузниот секретар за надворешна трговија пропишува

**П РА В И Л Н И К
ЗА ИЗМЕНИ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА ТЕХНИЧКАТА ОПРЕМА НА СТОПАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ПОТРЕБНА ЗА ВРШЕЊЕ РАБОТИ НА МЕЃУНАРОДЕН ТРАНСПОРТ НА СТОКИ И ПАТНИЦИ**

Член 1.

Во Правилникот за техничката опрема на стопанските организации потребна за вршење работи

на меѓународен транспорт на стоки и патници („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 31/62, 46/62 и 5/63) членот 9 се менува и гласи:

„Стопанската организација што врши работи на меѓународен поморски транспорт на стоки мора да располага со бродови што сочинуваат нејзини основни средства и што според важечките прописи се опремени и оспособени за уредно вршење на поморски транспорт на стоки надвор од крајбрежното море на СФРЈ.“

Член 2

Чл. 11 и 146 се бришат.

Член 3

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

П. бр. 5059

5 април 1965 година

Белград

Сојузен секретар
за надворешна трговија,
Никола Џуверовиќ, с. р.

362.

Врз основа на чл. 17 и 18 став 2 и чл. 19 и 20 од Законот за прометот на стоки и услуги со странство („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 27/62 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 14/65), во согласност со сојузниот секретар за финансии, сојузниот секретар за надворешна трговија издава

**Н А Р Е Д Б А
ЗА ИЗМЕНА НА НАРЕДБАТА ЗА МИНИМУМОТ НА СРЕДСТВАТА СО КОИ СТОПАНСКАТА ОРГАНИЗАЦИЈА МОРА ДА РАСПОЛАГА ЗА ВРШЕЊЕ НАДВОРЕШНОТРГОВСКИ РАБОТИ**

1. Во Наредбата за минимумот на средствата со кои стопанската организација мора да располага за вршење надворешнотрговски работи („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 31/62 и 45/62) во точката 5 став 1 под 2 одредбата под 2 се менува и гласи:

„(2) поморски:

— за меѓународен транспорт на стоки 400 милиони динари
— за меѓународен транспорт на патници 1.000 милиони динари.

По исклучок, во минимумот на средствата со кои стопанската организација на поморскиот сообраќај мора да располага за вршење меѓународен поморски транспорт на стоки се засметуваат и кредитите за основни и трајни обртни средства, но само до 50% од средствата пропишани во оваа наредба.“

2. Оваа наредба влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

П. бр. 5058

5 април 1965 година

Белград

Сојузен секретар
за надворешна трговија,
Никола Џуверовиќ, с. р.

363.

Врз основа на членот 131 став 1 од Законот за прометот на стоки и услуги со странство („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 27/62 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 14/65), сојузниот секретар за надворешна трговија издава

**Н А Р Е Д Б А
ЗА ПРЕСТАНОК НА ВАЖЕЊЕТО НА РЕШЕНИЕТО ЗА ЗАДОЛЖИТЕЛНОТО БАРАЊЕ УВЕРЕЊЕ НИЈА ЗА ПОТЕКЛОТО НА СТОКИТЕ ШТО СЕ УВОЗАТ ОД РЕПУБЛИКА ТУРЦИЈА**

1. Решението за задолжителното барање уверение за потеклото на стоките што се увозат од

Република Турција („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 58/55) престанува да важи.

2. Оваа наредба влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

П. бр. 5060
5 април 1965 година
Белград

Сојузен секретар
за надворешна трговија,
Никола Цуверовиќ, с. р.

364.

Врз основа на членот 17 во врска со членот 13 од Законот за здруженијата, соборите и другите јавни собранија („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 51/46 и 29/47), сојузниот секретар за внатрешни работи донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ОДОБРУВАЊЕ ОСНОВАЊЕТО И РАБОТАТА НА ТАЛИЈАНСКА УНИЈА ЗА ИСТРА И РИЕКА

Се одобрува основањето и работата на Талијанска унија за Истра и Риека, според поднесениот статут усвоен на Основачкото собрание на Унијата одржано на 24 септември 1964 година во Пореч.

Седиштето на Унијата е во Риека, а дејноста на Унијата се простира на териториите на Социјалистичка Република Хрватска и Социјалистичка Република Словенија.

Бр. 0230-41/1
19 март 1965 година
Белград

Сојузен секретар
за внатрешни работи,
Милан Мишковиќ, с. р.

365.

Врз основа на членот 3 точка 3 и членот 21 од Уредбата за организацијата и работата на Сојузниот завод за статистика („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 51/57 и 12/60), во врска со точката 2 под 1 од Решението за планот на статистичките истражувања за 1965 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 9/65), заменикот директор на Сојузниот завод за статистика донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ПОПИС НА ЗАНАЕТЧИСКИТЕ ДУКАНИ НА САМОСТОЈНИТЕ ЗАНАЕТЧИИ

1. Од 17 мај до 10 јуни 1965 година ќе се изврши, врз основа на расположивите евиденции во општините, попис на занаетчиските дуќани на самостојните занаетчи на територијата на Југославија.

2. Пописот на занаетчиските дуќани на самостојните занаетчи ќе се изврши според состојбата на 31 декември 1964 година и ќе ги опфати сите регистрирани и нерегистрирани самостојни занаетчиски дуќани, заедничките занаетчиски дуќани и дуќаните што вршат занаетчиски услуги од место до место, како и лицата што вршат занаетчиски услуги како споредно занимање.

3. При овој попис ќе се соберат податоци за бројот на занаетчиските дуќани, за работниците и учениците запослени во тие дуќани, за приходот и данокот на тие дуќани и за потрошувачката на електрична енергија во тие дуќани.

4. За собирање на податоците за попис ќе се користат постојните евиденции на општинските

органи на управата, на комуналните заводи за социјално осигурување и на работните организации за дистрибуција на електрична енергија, што содржат податоци за занаетчиските дуќани на самостојните занаетчи предвидени со обрасците за попис.

5. Подготвителните дејствија, организацијата и спроведувањето на овој попис ќе ги раководи Сојузниот завод за статистика преку републичките, покраинските и околиските заводи за статистика и општинските органи за статистика.

6. Републичките, покраинските, околиските и општинските статистички органи ќе обезбедат потребен број инструктори и попишувачи за спроведување на овој попис.

7. Општинските органи на управата, како и установите и работните организации наведени во точката 4 од ова решение, се должни на органите за попис да им ги ставаат сите постојни евиденции за занаетчиските дуќани на самостојните занаетчи што треба да послужат како извор на податоци за овој попис и, во спогодба со статистичките органи, да ги одберат лицата најпогодни за извршување на пописот.

8. Податоците собрани со овој попис ќе служат исклучиво за статистички цели.

9. Трошоците за спроведување на овој попис паѓаат на товар на средствата на Сојузниот завод за статистика за 1965 година.

10. Ова решение влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 95-2285
5 април 1965 година
Белград

Заменик директор
на Сојузниот завод за
статистика,
Ибрахим Латифиќ, с. р.

366.

Врз основа на членот 4 став 1, членот 25 став 4 и членот 29 став 1 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ГЛОДАЛА

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:

Глодала за жлебови за сегментни клинови според JUS M.C2.050 — JUS K.D2.141
Полукружни испупчени глодала — JUS K.D2.081

2. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се задолжителни и влегуваат во сила на 1 септември 1965 година.

4. Престануваат да важат следните југословенски стандарди: Глодала за жлебови за сегментни клинови според JUS M.C2.050 — JUS K.D2.141, донесен со Решението за југословенските стандарди за глодала („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 28/54);

Полукружни испупчени глодала — JUS K.D2.081, донесен со Решението за југословенските стандарди за глодала („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 24/54).

5. Југословенските стандарди од точката 4 на ова решение престануваат да важат на 1 септември 1965 година.

Бр. 21-1851/1
13 март 1965 година
Белград

Директор
на Југословенскиот завод
за стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р.

367.

Врз основа на членот 4 став 1 и членот 25 став 4 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ГРАДЕЖЕН МАТЕРИЈАЛ

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:

Шупливи блокови за сидање од лесен бетон — — — — — JUS U.N1.020
Шупливи блокови за сидање од бетон JUS U.N1.100

2. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел на ова решение.

3. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се задолжителни и влегуваат во сила на 1 јануари 1966 година.

Бр. 17-2560
9 април 1965 година
Белград

Директор
на Југословенскиот завод
за стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р.

368.

Врз основа на членот 4 став 1 и членот 25 став 4 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ОД ОБЛАСТА НА ЗГРАДАРСТВОТО

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:

Префабрикувани градежни елементи:
Бетонски армирани надвратници — JUS U.N1.101
Бетонски армирани натпрозорници JUS U.N1.111
Скали — — — — — JUS U.N1.201

2. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се задолжителни и влегуваат во сила на 1 јануари 1966 година.

Бр. 17-2527
9 април 1965 година
Белград

Директор
на Југословенскиот завод
за стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р.

369.

Врз основа на членот 4 став 1 и членот 25 став 4 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ОД ОБЛАСТА НА ХЕМИСКАТА ИНДУСТРИЈА

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:

Течен, технички — — — — — JUS H.B2.050
Натриум хлорат-раствор, електро-литичен, технички — — — — — JUS H.B5.035

Чисти хемикалии:

Натриум тиосулфат, кристален — JUS H.G2.053
Амониум хлорид — — — — — JUS H.G2.054
Ледена оцетна киселина — — — — — JUS H.G3.112
Бензен — — — — — JUS H.G4.050

2. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се задолжителни и влегуваат во сила на 1 септември 1965 година.

Бр. 22-1854/1
13 март 1965 година
Белград

Директор
на Југословенскиот завод
за стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р.

370.

Врз основа на членот 4 став 1, членот 25 став 4 и членот 29 став 1 од Законот на југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ПИЛИ ЗА МЕТАЛ

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:

Листови за рачни пили за метал — JUS K.D1.020
Листови за машински пили за метал JUS K.D1.030

2. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се задолжителни и влегуваат во сила на 1 септември 1965 година.

4. Југословенските стандарди:

Пили за метал рачни — — — — — JUS K.D1.020
Пили за метал машински — — — — — JUS K.D1.030
донесени со Решението за југословенските стандарди за ножици, пили, прободјци, избивачи, обележувачи, обликувачи, притегачи, подбивачи, спојници и подложни плочки („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 25/57), престануваат да важат.

5. Југословенските стандарди од точката 4 на ова решение престануваат да важат на 1 септември 1965 година.

Бр. 21-1855/1
13 март 1965 година
Белград

Директор
на Југословенскиот завод
за стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р.

371.

Врз основа на членот 4 став 1, членот 25 став 4 и членот 29 став 1 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА АЛАТИТЕ ЗА ОБРАБОТКА НА ДРВО

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:

Алат за обработка на дрво:	
Машински ножеви за рендиња —	JUS K.C1.320
Тесни ножеви за рендиња — — —	JUS K.C2.710
Ножеви на рендиња за жлебове —	JUS K.C2.715
Тесни ножеви со влошка, за рендиња — — — — —	JUS K.C2.720
Ножеви за рендиња за фина обработка — — — — —	JUS K.C2.700
Ножеви за рендиња со влошка — —	JUS K.C2.701
Ножеви за рендиња за груба обработка — — — — —	JUS K.C2.702
Нож за ренде-рамнач — — — —	JUS K.C2.703
Назабени ножеви за рендиња — —	JUS K.C2.706
Листови за машински пили за железнички шини — — — — —	JUS K.D1.032
Аголни глодала со валчеста рачка —	JUS K.D2.145

2. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се задолжителни и влегуваат во сила на 1 септември 1965 година.

4. Југословенските стандарди:

Ножеви за рендиња — — — —	JUS K.C2.700
Ножеви дебели 2,25 mm за рендиња	JUS K.C2.701
Ножеви за груби рендиња — — —	JUS K.C2.702
Ножеви за рендиња рамналки — —	JUS K.C2.703
Ножеви за рендиња назабени — —	JUS K.C2.706,
донесени со Решението за југословенските стандарди за длета и ножеви за рендиња („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 37/57), престануваат да важат на 1 септември 1965 година.	

Бр. 21-1845/1
13 март 1965 година
Белград

Директор
на Југословенскиот завод
за стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р

372.

Врз основа на членот 4 став 1, членот 25 став 4 и членот 29 став 1 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА КОНФЕКЦИЈА

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:

Женско палто (наметало). Големини, квалитет на приборот и изработката — — — — —	JUS F.G1.201
Женски фустан. Големини и квалитет на изработката — — — —	JUS F.G1.202
Женска блуза. Големини и квалитет на изработката — — — — —	JUS F.G1.203
Женско здолниште. Големини и квалитет на изработката — — — —	JUS F.G1.204
Женско работно палто (наметало). Големини и квалитет на изработката	JUS F.G1.381
Детско женско палто (наметало). Големини и квалитет на изработката	JUS F.G1.261
Детски женски фустан. Големини и квалитет на изработката — —	JUS F.G1.262
Детска женска блуза. Големини и квалитет на изработката — —	JUS F.G1.263
Детско женско здолниште. Големини и квалитет на изработката — —	JUS F.G1.264
Детско женско работно палто. Големини и квалитет на изработката	JUS F.G1.400
Машка облека. Големини, квалитет на приборот и изработката — —	JUS F.G1.100
Машко сако. Големини, квалитет на приборот и изработката — — —	JUS F.G1.101
Машки панталони. Големини, квалитет на приборот и изработката —	JUS F.G1.202
Машко палто. Големини, квалитет на приборот и изработката — —	JUS F.G1.203
Машко палто 3/4. Големини, квалитет на приборот и изработката — —	JUS F.G1.204
Облека за деца. Големини, квалитет на приборот и изработката — —	JUS F.G1.150
Сако за деца. Големини, квалитет на приборот и изработката — — —	JUS F.G1.151
Панталони за деца. Големини, квалитет на приборот и изработката —	JUS F.G1.152
Палто за деца. Големини, квалитет на приборот и изработката — —	JUS F.G1.153
Детска машка облека. Големини и квалитет на изработката — —	JUS F.G1.180
Детско сако. Големини и квалитет на изработката — — — — —	JUS F.G1.181
Детски машки панталони. Големини и квалитет на изработката — —	JUS F.G1.182
Детско машко палто. Големини и квалитет на изработката — — —	JUS F.G1.183

2. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенските стандарди од точката 1 на ова решение се задолжителни и влегуваат во сила на 1 август 1965 година.

4. Престануваат да важат југословенските стандарди:

Тешка конфекција. Машки панталони. Големини и начин на изработка — — — — —	JUS F.G1.102
Тешка конфекција. Сако за деца, поставено. Големини и начин на изработка — — — — —	JUS F.G1.151
Тешка конфекција. Панталони за деца. Големини и начин на изработка — — — — —	JUS F.G1.152

Тешка конфекција. Зимско палто за деца, поставено. Големини и начин на изработка — — — — JUS F.G1.153

Тешка конфекција. Сако за деца, поставено. Големини и начин на изработка — — — — JUS F.G1.181

Тешка конфекција. Панталони за деца. Големини и начин на изработка — — — — JUS F.G1.182

Тешка конфекција. Палто за деца машко, поставено. Големини и начин на изработка — — — — JUS F.G1.183

донесени со Решението за југословенските стандарди од областа на текстилната индустрија („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 2/59).

5. Југословенските стандарди од точката 4 на ова решение престануваат да важат на 1 август 1965 година.

6. На 1 август 1965 година престануваат да важат точ. 3 до 5 од Решението за југословенските стандарди од областа на текстилните производи („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 11/63).

Бр. 10-1846/1
13 март 1965 година
Белград

Директор
на Југословенскиот завод
за стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р

373.

Врз основа на членот 4 став 1, членот 25 став 4 и членот 29 став 1 од Законот за југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/60 и 30/62), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИОТ СТАНДАРД ОД ОБЛАСТА НА ИНДУСТРИЈАТА НА ГУМА

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесува следниот југословенски стандард:

Производи од гума. Гумени обувки JUS G.D1.041

2. Југословенскиот стандард од точката 1 на ова решение е објавен во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Југословенскиот стандард од точката 1 на ова решение е задолжителен и влегува во сила на 1 јули 1965 година.

4. Југословенските стандарди:

Гумени обувки — — — — JUS G.D1.041

Гумени корита за опинци — — — — JUS G.D1.042,

донесени со Решението за југословенските стандарди за производи од гума („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 31/54), престануваат да важат на 1 јули 1965 година.

Бр. 24-2561
9 април 1965 година
Белград

Директор
на Југословенскиот завод
за стандардизација,
Славољуб Виторовиќ, с. р

374.

Врз основа на членот 82 точка 7 и членот 95 точка 4 од Законот за организацијата на Југословенските пошти, телеграфи и телефони („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 50/60 и 16/61 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 52/64), генералниот директор на Заедницата на Југословенските пошти, телеграфи и телефони донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ПУШТАЊЕ ВО ПРОДАЖБА НА ПРИГОДНИ ПОШТЕНСКИ МАРКИ ПО ПОВОД ДВАЕСЕТГОДИШНИНАТА НА ОСЛОБОДУВАЊЕТО НА ЈУГОСЛАВИЈА

На 8 мај 1965 година ќе се пуштат во продажба пригодни поштенски марки по повод дваесетгодишнината на ослободувањето на Југославија.

Серијата на марките има 6 вредности, со следниве мотиви и во следните бои:

- 1) од 25 динари — Титоград, јоргованестоцрвена боја;
- 2) од 30 динари — Скопје, кафеава боја;
- 3) од 40 динари — Сараево, виолетовосина боја;
- 4) од 50 динари — Љубљана, зелена боја;
- 5) од 150 динари — Загреб, темновиолетова боја;
- 6) од 200 динари — Белград, сина боја.

На сите марки под мотивот е напечатен натписот: „Југославија“, и тоа со кирилица на марките од 25, 30 и 200 динари, а со латиница на марките од 40, 50 и 150 динари. Називот на градот и јубиларните години „15-V-1945—1965“ напечатени се на марките од 25 и 150 динари во горниот лев агол, а на марките од 30, 40, 50 и 200 динари во горниот десен агол. Ознаките на вредноста се напечатени во разни агли на марките.

Овие марки ќе се продаваат во сите поголеми пошти, а за франкирање поштенски пратки ќе важат од 8 мај 1965 година.

Бр. 10-1551/1
29 март 1965 година
Белград

Генерален директор
на Заедницата
на Југословенските пошти,
телеграфи и телефони,
Првослав Васиљевиќ, с. р.

375.

Врз основа на членот 82 точка 7 и членот 95 точка 4 од Законот за организацијата на Југословенските пошти, телеграфи и телефони („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 50/60 и 16/61 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 52/64), генералниот директор на Заедницата на Југословенските пошти, телеграфи и телефони донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ПУШТАЊЕ ВО ПРОДАЖБА НА ПРИГОДНА ПОШТЕНСКА МАРКА ПО ПОВОД ДВАЕСЕТГОДИШНИНАТА НА ПИОНЕРСКИТЕ ИГРИ

На 10 мај 1965 година ќе се пушти во продажба пригодна поштенска марка од 25 динари по повод

двасетгодишнината на одржувањето на пионерските игри на Југославија.

Сликата на марката го прикажува курирот Јовица од албумот „Партизани“ на Горѓе Андреевиќ-Кун, во синоцрвена, светлокафеава и светлоокереста боја.

На десниот раб на марката е напечатен натписот: „Југославија“, а на левиот раб на марката текстот: „Пионирске игре 1965 — 20 година у слободи“ — обата натписа со латиница. Ознаката на вредноста е напечатена во горниот десен агол на марката.

Оваа марка ќе се продава во сите поголеми пошти, а за франкирање поштенски пратки ќе важи од 10 мај 1965 година.

Бр. 10-1980/1
29 март 1965 година
Белград

Генерален директор
на Заедницата
на Југословенските пошти,
телеграфи и телефони,
Првослав Васиљевиќ, с. р.

376.

Врз основа на членот 82 точка 7 и членот 95 точка 4 од Законот за организацијата на Југословенските пошти, телеграфи и телефони („Службен лист на СФРЈ“, бр. 50/60 и 16/61 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 52/64), генералниот директор на Заедницата на Југословенските пошти, телеграфи и телефони донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ПУШТАЊЕ ВО ПРОДАЖБА НА ДОПЛАТНА ПОШТЕНСКА МАРКА ПО ПОВОД НЕДЕЛАТА НА ЦРВЕН КРСТ ВО 1965 ГОДИНА

На 20 април 1965 година ќе се пушти во продажба доплатна поштенска марка од 5 динари по повод Неделата на Црвен крст во 1965 година.

Сликата на марката ја симболизира меѓусебната поврзаност и солидарност на Црвен крст. Бојата на марката е црвена и кафеава.

На марката под мотивот е напечатен натписот: „Југославија“, а на левиот горен агол на марката текстот: „Недеља Црвеног крста 1965“ — со латиница. Ознаката на вредноста е во десниот горен агол на марката.

Оваа марка ќе биде во задолжителна употреба како доплатна поштенска марка во текот на траењето на Неделата на Црвен крст од 2 до 8 мај 1965 година.

Бр. 10-3020/1
29 март 1965 година
Белград

Генерален директор
на Заедницата
на Југословенските пошти,
телеграфи и телефони,
Првослав Васиљевиќ, с. р.

377.

Врз основа на членот 82 точка 7 и членот 95 точка 4 од Законот за организацијата на Југословенските пошти, телеграфи и телефони („Службен лист на СФРЈ“, бр. 50/60 и 16/61 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 52/64), генералниот директор на Заедницата на Југословенските пошти, телеграфи и телефони донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ПУШТАЊЕ ВО ПРОДАЖБА НА ШЕСТА СЕРИЈА ПРИГОДНИ ПОШТЕНСКИ МАРКИ СО МОТИВИ ОД ЈУГОСЛОВЕНСКАТА ФЛОРА

На 25 мај 1965 година ќе се пушти во продажба шеста серија пригодни поштенски марки со мотиви од југословенската флора.

Серијата на марките има 6 вредности, со следните мотиви и во следните бои:

1) од 25 динари — месечина или жолт равен (Achillea clypeolata S.S.), во црвена, жолта и зелена боја;

2) од 30 динари — рузмарин (Rosmarinus officinalis L.), во маслинестозелена, зелена, сина и виолетова боја;

3) од 40 динари — оман (Inula helenium L.), во кафеава, жолта и зелена боја;

4) од 50 динари — големо билје жолто (Atropa belladonna L. var Lutea doll.), во сина, жолта, зелена и кафеава боја;

5) од 150 динари — наџа (mentha piperita L.), во сина, зелена, виолетова и кафеава боја;

6) од 200 динари — прџест напрсток (Digitalis ferruginea L.), во виолетова, зелена, жолта и црвена боја.

На сите марки под мотивот е напечатен натписот: „Југославија“, и тоа со кирилица на марките од 25, 40 и 150 динари, а со латиница на марките од 30, 50 и 200 динари. Називот на билката е напечатен на секоја марка на латински јазик, и тоа на марките од 40, 50, 150 и 200 динари — во горниот лев агол а на марките од 25 и 30 динари — во горниот десен агол. Ознаките на вредноста се печатени во разни агли на марките.

Овие марки ќе се продаваат во сите поголеми пошти, а за франкирање поштенски пратки ќе важат од 25 мај 1965 година.

Бр. 10-2720/1
29 март 1965 година
Белград

Генерален директор
на Заедницата
на Југословенските пошти,
телеграфи и телефони,
Првослав Васиљевиќ, с. р.

378.

ОБЈАВА

НА СОЈУЗНАТА ИЗБОРНА КОМИСИЈА ЗА КАНДИДАТИТЕ ИЗБРАНИ ВО ОПШТИНСКИТЕ СОБРАНИЈА ЗА ПРАТЕНИЦИ ЗА СОЈУЗНИОТ СОБОР НА СОЈУЗНАТА СКУПШТИНА

Врз основа на членот 104 став 1 од Законот за изборот на сојузните пратеници („Службен лист на СФРЈ“, бр. 14/63 и 46/64), Сојузната изборна комисија ги

Објавува

имињата на кандидатите за пратеници за Сојузниот собор на Сојузната скупштина избрани во општин-

ското собрание односно во општинските собранија, како и изборните единици во кои се избрани тие кандидати

Општинските изборни комисији за избор на сојузните пратеници утврдија врз основа на изборните акти дека на 4 април 1965 година во општинското собрание односно во општинските собранија се избрани следните кандидати за пратеници за Сојузниот собор на Сојузната скупштина во одделни изборни единици, и тоа:

I. ВО СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА:

1. Изборна единица 2 Босанска Градница: кандидат Карапетровиќ Јованка—Јоја, од Бања Лука;
2. Изборна единица 3 Јајце: кандидат Михаљевиќ Нико, од Бугојно;
3. Изборна единица 5 Сански Мост: кандидат Ковачевиќ Душанка, од Сараево;
4. Изборна единица 7 Босански Брод: кандидат Смаиловиќ Векид, од Добој;
5. Изборна единица 9 Маглај: кандидат Херцеговац Адем, од Сараево;
6. Изборна единица 10 Ливно: кандидат Галиќ Јуре, од Сараево;
7. Изборна единица 12 Требиње: кандидат Папиќ Радован, од Белград;
8. Изборна единица 14 Горажде: кандидат Капор Чедо, од Сараево;
9. Изборна единица 16 Високо: кандидат Балорда Ранко, од Сараево;
10. Изборна единица 18 Биелина: кандидат Сојиќ Јово, од Тузла;
11. Изборна единица 19 Брчко: кандидат Херљевиќ Франьо, од Белград;

II. ВО СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА ЦРНА ГОРА:

1. Изборна единица 22 Иванград: кандидат Војводиќ Тодор—Гедо, од Белград;

III. ВО СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА ХРВАТСКА:

1. Изборна единица 25 Бјеловар: кандидат Кирич Мато, од Бјеловар;
2. Изборна единица 26 Копривница: кандидат Остојиќ Васо, од Крижевци;
3. Изборна единица 29 Карловац: кандидат Дракулиќ Вељко, од Загреб;
4. Изборна единица 30 Нашице: кандидат Хае Зденко, од Белград;
5. Изборна единица 33 Славонска Пожега: кандидат Цар Перо, од Загреб;
6. Изборна единица 34 Винковци: кандидат Транфиќ Анте, од Винковци;
7. Изборна единица 37 Риска: кандидат Баришиќ Маријан, од Загреб;
8. Изборна единица 38 Петриња: кандидат Борчиќ Чедо, од Загреб;
9. Изборна единица 40 Дубровник: кандидат Баке Максимилијан, од Белград;
10. Изборна единица 43 Шибеник: кандидат Перича Пашко, од Шибеник;
11. Изборна единица 45 Чаковец: кандидат Крижњик Миховил, од Чаковец;

12. Изборна единица 48 Загреб I: кандидат Смољановиќ Зора, од Загреб;
13. Изборна единица 50 Загреб III: кандидат Подубски Владо, од Загреб;
14. Изборна единица 51 Загреб IV: кандидат Ахметовиќ Лутво, од Загреб;

IV. ВО СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА:

1. Изборна единица 52 Битола: кандидат Гошевски Трајан, од Битола;
2. Изборна единица 53 Куманово: кандидат Јаневски Влашко, од Куманово;
3. Изборна единица 56 Скопје II: кандидат Унковски Ванчо, од Скопје;
4. Изборна единица 57 Штип I: кандидат Грличков Александар, од Скопје;

V. ВО СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА СЛОВЕНИЈА:

1. Изборна единица 62 Цеље II: кандидат Боле Антон, од Белград;
2. Изборна единица 63 Копер: кандидат Ержен Јоже, од Изола;
3. Изборна единица 67 Ново Место: кандидат Голуб Лудвик, од Ново Место;
4. Изборна единица 69 Мурска Собота: кандидат Вратуша др Антон, од Белград;
5. Изборна единица 70 Птуј: кандидат Полич др Зоран, од Белград;

VI. ВО СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА СРБИЈА:

1. Изборна единица 74 Белград IV — Врачар: кандидат Јовановиќ Загорка, од Белград;
2. Изборна единица 75 Белград V — Земун: кандидат Јовановиќ Александар, од Земун;
3. Изборна единица 76 Белград VI — Звездара: кандидат Поповиќ Коча, од Белград;
4. Изборна единица 79 Светозарево: кандидат Миладиновиќ Радисав, од Деспотовац;
5. Изборна единица 81 Кралево: кандидат Грубач Јован, од Кралево;
6. Изборна единица 82 Крушевац: кандидат Гуриќ Мирослав, од Крушевац;
7. Изборна единица 84 Трстеник: кандидат Лукиќ Драгиша, од Кралево;
8. Изборна единица 86 Владичин Хан: кандидат Петковиќ Бранислав, од Власотинце;
9. Изборна единица 89 Ниш: кандидат Стојановиќ Драгомир, од Ниш;
10. Изборна единица 90 Пирот: кандидат Михаиловиќ Крста, од Ниш;
11. Изборна единица 93 Бечеј: кандидат Чомиќ Младен, од Нови Сад;
12. Изборна единица 95 Панчево: кандидат Радивојевиќ Жика, од Панчево;
13. Изборна единица 97 Петровац: кандидат Симиќ Милорад, од Смедерево;
14. Изборна единица 99 Смедерево: кандидат Марковиќ Мома, од Белград;
15. Изборна единица 100 Рума: кандидат Дачиќ Јован—Лазица, од Нови Сад;

16. Изборна единица 102 Сента:
кандидат Добо Шандор, од Суботица;
17. Изборна единица 103 Сомбор:
кандидат Секиќ Душан, од Белград;
18. Изборна единица 105 Приполе:
кандидат Лековиќ Војо, од Белград;
19. Изборна единица 108 Лозница:
кандидат Радуловиќ Милорад, од Валево;
20. Изборна единица 110 Валево:
кандидат Милатовиќ Милорад, од Белград;
21. Изборна единица 112 Заечар:
кандидат Васиљевиќ Живан, од Белград;
22. Изборна единица 114 Зрењанин:
кандидат Жупунски Жарко, од Зрењанин;
23. Изборна единица 119 Призрен:
кандидат Дева Вели, од Приштина.

Во изборните единици Гнилане и Урошевац ни-
еден од кандидатите за пратеник за Сојузниот со-
бор нема добиено потребно мнозинство, та во тие
изборни единици целата изборна постапка се пов-
торува.

Бр. 83

7 април 1965 година
Белград

Сојузна изборна комисија

Секретар, Претседател,
Мирко Гвозденовиќ, с. р. др Дражен Сесардиќ, с. р.

СОДРЖИНА:

	Страна
352. Указ за прогласување на Основниот за- кон за работните односи — — — —	797
Основен закон за работните односи —	797
353. Указ за прогласување на Основниот за- кон за воведување 42-часовна работна седмица — — — — —	812
Основен закон за воведување 42-часовна работна седмица — — — — —	812
354. Указ за прогласување на Основниот за- кон за претпријатијата — — — — —	813
Основен закон за претпријатијата — —	813
355. Указ за прогласување на Основниот за- кон за електростопанството — — — —	839
Основен закон за електростопанството —	839
356. Одлука за условите и начинот за корис- тење на средствата на сојузниот буџет со кои федерацијата учествува во 1965 година во изградбата и опремањето на определени факултети, високи школи и институти — — — — —	848
357. Одлука за највисоката интересна стопа по која можат да се даваат потрошувачки кредити — — — — —	848
358. Одлука за измена на Одлуката за одо- брување потрошувачки кредити на ли- цата што претрпеле штета од поплава во Хрватска и Словенија — — — — —	848
359. Одлука за измена на Одлуката за одо- брување кредити на определени дома- кинства заради зголемување на капаци- тетот и подобрување на условите за сме- стување и исхрана на туристите — —	848
360. Одлука за износот на еднократната па- рична помош на семејството на воено лице што при вршење на службата или во врска со службата ќе загина или у- мре од добиена повреда — — — — —	849
361. Правилник за измени на Правилникот за тихничката опрема на стопанските орга- низации потребна за вршење работи на меѓународен транспорт на стоки и пат- ници — — — — —	849
362. Наредба за измена на Наредбата за ми- нимумот на средствата со кои стопанска- та организација мора да располага за вр- шење надворешнотрговски работи — —	849
363. Наредба за престанок на важењето на Решението за задолжителното барање у- веренија за потеклото на стоките што се увозот од Република Турција — — — —	849
364. Решение за одобрување основањето и ра- ботата на Талијанска унија за Истра и Риека — — — — —	850
365. Решение за попис на занаетчиските ду- кани на самостојните занаетчи — —	850
366. Решение за југословенските стандарди за глодала — — — — —	850
367. Решение за југословенските стандарди за градежен материјал — — — — —	851
368. Решение за југословенските стандарди од областа на зградарството — — — —	851
369. Решение за југословенските стандарди од областа на хемиската индустрија — —	851
370. Решение за југословенските стандарди за пили за метал — — — — —	851
371. Решение за југословенските стандарди за алатите за обработка на дрво — — —	852
372. Решение за југословенските стандарди за конфекција — — — — —	852
373. Решение за југословенскиот стандард од областа на индустријата на гума — —	853
374. Решение за пуштање во продажба на пригодни поштенски марки по повод дваесетгодишнината на ослободувањето на Југославија — — — — —	853
375. Решение за пуштање во продажба на пригодна поштенска марка по повод два- есетгодишнината на пионерските игри	853
376. Решение за пуштање во продажба на доплатна поштенска марка по повод Не- делата на Црвен крст во 1965 година —	854
377. Решение за пуштање во продажба на шеста серија пригодни поштенски марки со мотиви од југословенската флора —	854
378. Објава на Сојузната изборна комисија за кандидатите избрани во општинските со- бранија за пратеници за Сојузниот собор на Сојузната скупштина — — — —	854